LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 81 (425) Oct. 21, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg. Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 81 (425)
Sestdien, 1950. g. 21. oktobrī
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietn. M. Čulītis. Redaktori: A. Bolšteins, P. Klāns, B. Ķiselis, V. Lesiņš, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Smits (21, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia). Red. adr.: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159

Trūmens pārliecināts, ka ilgu laiku izdosies saglabāt mieru

ASV PREZIDENTS PRASA PIERĀDĪJUMUS MASKAVAS MIERA GRIBAI UN APZĪMĒ KOMŪNISMU PAR ŠOLAIKU REAKCIONĀRĀKO KUSTĪBU

Sanfrancisko (mr). — „Padomju savienības līdzšinējā politika mums neatstāj citu iespēju, ka vienīgi stiprināt mūsu bruņoto spēku," deklarēja prezidents Trūmens savā runā trešdien Sanfrancisko. „Pēc tikšanās ar ģenerāli Mekarturu tomēr esmu vairāk kā jebkad pārliecināts, ka būsim spējīgi uz ilgu laiku saglabāt pasaules mieru." Runā, ko visa pasaule gaidīja ar lielāko uzmanību, ASV prezidents prasīja no Maskavas konkrētus pierādījumus tās miera gribai, šīs prasības izteikdams četros punktos. Prezidenta runu pārraidīja 25 Amerikas Balss radio stacijas, pēc tam noraidot visai pasaulei runas izvilkumu 26 valodās.

Runas ievadījumā Trūmens norādīja, ka, pretēji dažādiem minējumiem, viņa apspriedei ar Mekarturu nebijis nekādas noslēpumainas aizmugures, bet viņš vēlējies tikties ar ģenerāli, kas patlaban sevišķi labi pārskata visas Tālo austrumu problēmas un var dot vērtīgus norādījumus pareizu politisku lēmumu pieņemšanai. Paziņojot, ka uz Koreju dosies vēl jauni UN valstu kaŗaspēka kontingenti, prezidents izteica pārliecību, ka drīz būs atjaunots miers visā Korejā. „Mūsu bruņotie spēki tur paliks tikai tik ilgi, līdz būs sasniegts mūsu mērķis — atjaunots miers un izveidota vienota, neatkarīga un demokratiska Koreja. Mums nav nekādu agresīvu mērķu vai territoriālu interešu ne Korejā, ne kur citur pasaulē." Pēc kaŗa beigām Korejā Apvienoto nāciju uzdevums būs rūpēties par kaŗa seku novēršanu un zemes atjaunošanu. Šīs problēmas prezidents pārrunājis arī ar Mekarturu.

Tālāk Trūmens deklarēja, ka, neatkarīgi no panākumiem Korejā, ASV bruņoto spēku stiprināšana turpināsies, jo citādas izejas nav. Kamēr Padomju savienība nedos konkrētus un pozitīvus pierādījumus savai miera gribai, tikmēr rietumi cieši apņēmušies izveidot tālāk brīvās pasaules kopīgos aizsardzības spēkus. „Padomju savienības rīcība," teica Trūmens, „radījusi daudz dažādu sarežģījumu, kas apdraud pasaules mieru. Mēs to apzināmies un nežēlosim spēkus, lai tos novērstu. Par to lai nevienam nebūtu nekādu ilūziju."

(Turpinājums 8. lpp.)

UN spēki Korejā sasnieguši Pjongjangu

„ELLES BUMBA", KAS IZKAUSĒ TANKUS — KOMŪNISTI NONĀVĒ GŪSTEKŅUS AR ELEKTRĪBU — RĪ UZDĀVĀ TRŪMENAM KRIEVU ĢENERĀĻA UZPLECI

Tokio (jbv). — Turpinot savu vairākos virzienos izvērsto ofensīvu Ziemeļkorejā, Apvienoto nāciju spēki, pārvarot komūnistu vājo pretestību, trešdien sasniedza Ziemeļkorejas galvaspilsētu Pjongjangu. Labvēlīgas ziņas no Korejas frontes šīs nedēļas sākumā sekoja cita citai, līdz trešdien nāca vēsts, ka sasniegta Pjongjangas periferija. Kim Il Sunga valdība jau iepriekšējā naktī bija galvaspilsētu atstājusi.

Pēdējā ofensīvas posmā līdz Pjongjangas sasniegšanai saņēma gūstā vēl 5000 ziemeļkorejiešu, tā ka līdz trešdienai komūnistu gūstekņu skaits sasniedza jau 70.000. UN kaŗaspēka priekšgrupā motorizētas kolonnas piegādāja papildinājumus, lai varētu pilnīgi salauzt Pjongjangas aizstāvētāju pretestību. Pussalas austrumu sektorā tai pašā laikā dienvidkorejiešu spēki ieņēma Hanghunu un Hungnamu, ap 160 km no Mandžūrijas robežas. Komūnistu vājo pretestību pēdējā cīņu posmā izskaidro ar to, ka viņu spēki tuvu galīgam sabrukumam.

Kā paziņoja britu aviācijas ministrijas pārstāvis, UN lidmašīnas līdz šim izsitušas no ierindas vairāk nekā tūkstoš ziemeļkorejiešu tanku, no kuŗiem 540 pilnīgi iznīcināti. Apvienoto nāciju aviācija cīņā pret tankiem lietojusi t. s. napalma jeb „elles bumbas", kas atzītas par efektīvāko līdz šim pazīstamo prettanku ieroci. Šīs naftas degbumbas sprāgstot attīsta milzīgu karstumu un, skaŗot tanku, to pa pusei izkausē. Napalms ir šķidra kaujas viela, kas, saskaŗoties ar gaisu, aizdegas. Pietiek bumbu nomest 90 m no tanka, lai to iznīcinātu. 300 kv. m lielā laukumā bumba pilnīgi iznīcina jebkatru dzīvību un materiālu.

No Vonsanas ziņo, ka komūnisti tur atkāpjoties noslepkavojuši 530 civīlistus, aprokot masu kapā. Pirms nošaušanas komūnisti likuši saviem upuŗiem nomesties ceļos. Kāds amerikāņu novērotājs ziņo, ka Munčonā, ziemeļos no Vonsanas, komūnisti 420 gūstekņus nonāvējuši ar elektrisko strāvu.

Korejas republikas prezidents Rī preses konferencē Seulā paskaidroja, ka viņa valdība tagad ir ar mieru ievērot visus UN norādījumus arī par vispārējām vēlēšanām visā Korejā pēc cīņu beigām. Rī nosūtījis prezidentam Trūmenam kā velti vienu no savā mītnē Seulā atrastajiem ģenerāļa uzplečiem, ko tur atstājuši krievu virsnieki.

1950. GADĀ FORMĀLI STĀSIES SPĒKĀ KONVENCIJA PRET TAUTU SLEPKAVĪBU

Ņujorka (md). — Nākamā gada 12. janvārī stāsies spēkā UN kopsapulcē 1948. g. Parīzē pieņemtā konvencija tautu slepkavības — genosida aizkavēšanai, jo tagad savākti nepieciešamie 20 UN valstu ratifikācijas paraksti. Konvencijā deklarēts, ka sodāma ne vien tautu slepkavība, bet arī tās plānošana un atbalstīšana. Konvencijas dalībnieces valstis apņemas izdot likumus vainīgo personu sodīšanai. Konvencijas parakstītāju vidū ir arī Padomju savienība.

Maskava atsakās piedalīties UNKRĀ — organizācijā Korejas jaunuzbūvei

Lēksaksesa (fm). — Apvienoto nāciju darbu šonedēļ ievadīja kopsapulces politiskās komisijas neražīgas debates par ASV ierosināto septiņu valstu priekšlikumu jeb ts. Ečesona plānu, kas paredz kopsapulcei tiesības 24 stundu laikā sanākt sēdē, ja veto tiesību izlietošanas dēļ Drošības padome nebūtu spējīga reaģēt uz kādu jaunu agresīvu aktu pasaulē. Pret šo priekšlikumu enerģiski nostājās padomju ārlietu ministrs Višinskis, jo tas nozīmējot Drošības padomes tiesību ierobežošanu. Otrdien notika pusstundu ilga privāta apspriede starp ASV delegātu Dallesu un Višinski, piedaloties padomju delegātam Maļikam. Pārrunājot minētās domstarpības, kā pēc tam paskaidroja Dalless, tomēr neizdevās panākt vienošanos.

Amerikāņu delegācija UN saimniecības un sociālajā padomē ierosināja pēc kaŗa darbības izbeigšanas Korejā radīt īpašu jaunuzbūves pārvaldi, kas darbotos līdzīgi agrākajai UNRRAi un sauktos UNKRA. Jau iepriekš padome nolēma Korejas jaunuzbūves mērķiem nodibināt septiņu valstu pārstāvju komisiju, kuŗai jānovērtē kaŗa nodarītie zaudējumi Korejā un vajadzīgās palīdzības apmēri. Kad šajā komisijā uzaicināja

(Turpinājums 8. lpp.)

Aicinājums talkā

It kā gaišredzīgas nojautas vadīti un mudināti, brīvības un dzimtās mājas izslāpuši, latvieši visā pasaulē ar sirdi un dvēseli tiecas piederēt savai tautai un valstij un grib pielikt roku pie mūsu kopējā likteņa ceļa līdzināšanas. Mēs visi gribam ātrāk piedzīvot to dienu, kad mūsu dārgā dzimtene un tautas brāļi būs atbrīvoti no nežēlīgās svešinieku okupācijas un verdzības. Mēs visi gribam ātrāk tikt atpakaļ mājās. Ko mēs varam darīt mūsu pašu labā?

Publicists Ev. Freivalds ASV mūsu avīzes 71. num. ievadā Aktīvitātes un kopīga darba panākumi aicina 18. novembrī noorganizēt latviešu mākslas reprezentācijas koncertus, aicinot uz tiem citu valstu politiķus, sabiedriskos darbiniekus un presi, lai ar gara spēku rādītu mūsu gribu un spējas dzīvot savai nācijai.

Sabiedrisks darbinieks A. Apse Francijā mūsu laikraksta 74. num. ziņo, ka latvieši Francijā 18. novembri uzskata par mūsu ģenerāluzbrukuma dienu, izsūtot informācijas literātūru un ar referātiem franču strādniekiem un darbiniekiem stāstot par komūnisma briesmu darbiem Baltijas valstīs, kas draud arī pārējai Eiropai.

Dzejnieks Andrējs Eglītis zviedru zemē mūsu laikraksta ievadā Neatkrist ar uguns vārdiem sauc visiem latviešiem pasaulē pacelt protesta balsi pret tiranniju un Baltijas cietumu un visām latviešu organizācijām rietumu pasaulē ar labi sagatavotu Baltijas likteņu informēšanas programmu panākt, lai lielās ASV, Anglijas, Kanadas, Austrālijas, Dienvidamerikas, Eiropas sabiedriski humānitārās, arodorganizācijas un citas paceļ Baltijas valstu jautājumu gan no cilvēku tiesību iznīcināšanas viedokļa, gan kā 20. g. s. baigāko eksperimentu Maskavas režijā, prasot tā izmeklēšanu un netaisnības novēršanu.

Savā Latvijas 80. num. ievadā Artava Latvijai ierosināju 18. novembrī trimdā izvērst par mūsu nacionālo pienākumu pildīšanas dienu un nest Latvijai ne tikai idejisku un platonisku, bet arī materiālu upuri — artavu Latvijai, labprātīgi maksājot savai valstij vienreizēju valsts nodokli mūsu politiskai un ideoloģiskai cīņai (Ārējās informācijas fonds), latviskai izglītībai un kultūrai un darba nespējīgo aprūpei. Visu to kopā sauksim par Latvijas valsts cīņas fondu, kas aptvertu visas mūsu politiskās un nacionālās vajadzības.

Līdzīgi aicinājumi atskanējuši latviešu presē citās zemēs, sanāksmēs un tautiešu vēstulēs. Visi gaida darbus un grib darīt darbus.

Latviešu nacionālā padome, Latviešu centrālā komiteja un Ārējās informācijas fonds, sadarbībā un saskaņā ar citām latviešu centrālajām un vietējām komitejām un pārējām organizācijām visā pasaulē, grib paveikt šos darbus un uzdevuši LNP un LCK informācijas nozarei un Ārējās informācijas fondam izpildīt tos.

Jau zināms, ka Ev. lut. baznīcas tēvs Archibīskaps un Baznīcas virsvalde atbalstīs ar gana rakstu un citādi 18. novembŗa akciju un artavu Latvijai.

Švābu Gmindes latviešu nometnes komiteja pirmā ziedojusi DM 500 artavu Latvijai. Laikraksta Latvijas redakcijas un kantoŗa darbinieki un LNP un LCK informācijas nozares un Ārējās informācijas fonda darbinieki iemaksājuši katrs piecas markas artavu Latvijai. Vairāki latviešu rakstnieki, publicisti un žurnālisti izteikuši gatavību līdzstrādāt 18. novembŗa brīvības akcijā.

Aicinu komitejas un citas organizācijas, draudzes, kultūras un sabiedriskos darbiniekus talkā šajā grūtajā, bet skaistajā ziedošanās darbā. Aicinu katru komiteju un latvieti trimdā atlicināt un nodot Latvijas valstij savu artavu. Tautieši maksas izdara Ārējās informācijas fondā, savā draudzē, komitejā, biedrībā vai kopā.

18. novembris būs ne tikai svētku, bet arī mūsu cīņas diena!

V. Lambergs,
LNP un LCK informācijas nozares un Ārējās informācijas fonda vadītājs

Apvienotām nācijām iesniegtas latviešu liecības

Kā jau mūsu laikraksta 11. oktobŗa nu. ziņojām, trīs Baltijas valstu diplomātiskie pārstāvji Vašingtonā iesnieguši notu Apvienotajām nācijām pret Padomju savienības nelikumīgo un varmācīgo Baltijas valstu okupāciju, Latvijas valdības un latviešu deportācijām un organizētu latviešu nācijas iznīcināšanu. Piesūtot redakcijai iesniegtās notas tekstu, mūsu sūtnis J. Feldmanis paskaidro:

„Iesniegumam pievienoti atsevišķi personu liecinājumi par krievu rīcību Latvijā. Pēc Amerikas paraduma zem zvēresta nodotam liecinājumam ir neapstrīdama pierādījuma spēks. Mana iesnieguma pirmā daļa veltīta pierādījumiem, ka krievu izsludinātai aneksijai nav ne konstitūcionāla, ne tiesiska pamata. Uzskatīju to par ļoti svarīgu, lai atturētu valstis no aneksijas atzīšanas, jo diezgan plaši izplatīts uzskats, ka Baltijas valstis pievienojušās Padomju savienībai ar plebiscitu. Notas beigās lūdzu manu iesniegumu darīt zināmu UN delegācijām, lai tās būtu informētas par apstākļiem Latvijā, varētu ieņemt jautājumā stāvokli un apsvērt, kādā veidā tās varētu pildīt savus pienākumus pret cilvēci.

Iesniegumus nodevām UN ģenerālsekretāra biedram Koljēram 6. oktobrī, bet 9. oktobrī mēs visi Baltijas valstu diplomātiskie pārstāvji apmeklējām UN asamblejas prezidentu, Iranas delegātu Entezamu, kas bija mans ilggadīgs kollēga Ženēvā. Mūsu pieņemšana tādēļ bija ļoti sirsnīga un mums labvēlīga. Asamblejas un sekretāriāta kuluāros delegātu vidū sastapu daudz paziņu no Ženēvas laikiem, kas interesējās par Latvijas likteni. Tie solījās katrā ziņā savās runās asamblejā vai komisijās pieminēt mūsu jautājumu.

Vispārējie politiskie apstākļi vēl nav tik tālu attīstījušies, lai mūsu jautājumu ievestu asamblejas darba kārtībā kā neatkarīgu jautājumu. Tas varbūt notiks nākamā gadā."

Bēgļus Anglijā aicina repatriēties

Londona (mr). — Padomju vēstniecība Londonā sākusi kampaņu, lai pierunātu Anglijā nokļuvušos Austrumeiropas bēgļus repatriēties. Konsulārie ierēdņi apmeklējuši bēgļus pat slimnīcās, un vēstniecība izsūtījusi vēstules, kuŗās sola brīvu ceļu uz Padomju savienību un plašus atvieglojumus izglītības iegūšanai. Kampaņa skaŗ arī bēgļu sievietes, kas apprecējušās ar angļiem. Raksturīgi, ka aģenti ne ar vārdu nepieskaŗas jautājumam, kāpēc bēgļi vēl nav atgriezušies. Sniedzot šo ziņu, Reutera aģentūra atzīmē, ka Anglijā esot 40.000 ukraiņu, 35.000 baltiešu un 16.000 poļu DP, kā arī čechu, ungāru un jugoslavu bēgļi.

Kristīgie, nu laiks ir mosties

18. novembrī, kas atkal tuvojas, Latvijas katedrāļu un baznīcu zvani iezvanīja brīvību Latvijas laukos un pilsētās. Kristīgie pulcējās pie saviem altāŗiem un brīvi liecināja: „Es ticu Kristus vārdam svētam, kas man kā tūkstoš saules mirdz."

Šodien pār Latviju un tās baltiem dievnamiem ir klājusies tumsa. Materiālisms, kas pagājušā gadu simtenī svinēja savas pirmās uzvaras, gan pamazām izdzisa rietumu pasaules kultūras tautu un cilvēku veselā saprātā, bet dziļas saknes tas laidis tautās, kas nespēja jau sākumā novērst tā ļaunumu un savā zemē palaida vaļā ļaunuma spēkus.

Boļševistiskais materiālisms ir salīdzināms ar bagāto zemkopi Jēzus līdzībā, kam rūp tikai laicīgā manta, kas domā tikai par miesu, bet kam sveša ir gara dzīve un bagātība. Tas nepazīst cita virziena, kā virzienu uz leju, matēriju, zemi. Pieķeršanās zemes lietām, visu cilvēka dzīvi, darbu un spēku pēc plāna un grafikas izlietāt matērijas izmantošanai, tai pašā laikā apspiest katras tieksmes uz augstāku gara dzīvi un noliegt Dievu, ir šīs mācības augstākais aicinājums, līdz ar apsolījumu: „Tā darīdami, jūs paši kļūsit kā dievi".

Šis aicinājums un apsolījums bieži atrod dzirdīgas ausis un sekotājus, kas ziedo tam visu tik ilgi, kamēr acis atveŗas un tie redz, ka viņi ir pieviltI. Tie redz, ka viņi bagātības vietā ir kļuvuši nabagi, kaili, izmocīti, izsalkuši, sagrauti miesā un dvēselē. Veco noārdīdami, viņi cēla jaunu pasauli, jaunu templi, bet uzceļot, ar šausmām ierandzīja, ka šī tempļa svētākajā vietā vairs nevalda Dievs, bet viens cilvēks — „visu tautu tēvs un skolotājs".

Taisni boļševistiskajā materiālismā glūn zelta teļa briesmas, draud Bābeles torņa sajukums, jo tur miesa apspiež dvēseli, netaisnība patiesību, vērdzība brīvību, neīstais būtisko, tur kalpo svešiem, ne īstajam Dievam.

Bet Dieva vadībā cilvēcē ir dzimusi kustība, kas saprata, ka matērija un materiālā kultūra jāpakļauj gara darbībai, ka tikai tad tā radīs un rādīs bagātības, kas spīdēs un apgaismos pat visklusāko un tumšāko stūrīti. Tā ir kristīgā baznīca.

Ja mūsu tautas daļa, kas atrodas brīvajā pasaulē, 18. novembrī izies ar cīņas saukli — Latvijai brīvību, — tad ir pilnīgi saprotami, ka Latvijas baznīcas nostāsies šīs cīņas pirmajās rindās. Un no daudziem svešu zemju altāŗiem tās mācītāji raidīs Visuvarenajam, kuŗa rokās stāv mūsu tautas liktenis, lūgšanu: Brīvību Latvijai.

Kas gan tik labi mūs ir pratis vienot un vadīt, kā Kristus un Viņa baznīca? Pat baigajā gadā, kad pati baznīca cieta vissmagāk, kad tika aptumšots Kristus gaišais evanģēlijs, un ārdīti mūsu tautas vienības spēki, taisni baznīca vislabāk pildīja savu uzdevumu, metot tiltu no sirds uz sirdi, tās stiprinot un vienojot.

Mūsu tauta ir nokāpusi sāpīgu pārbaudījumu dziļumos, kur dievišķā gara vērtības, tautas gaišie spēki un dzīvības tiek krustā sistas. Bet šodien mēs esam iemācījušies vairāk nekā jebkad uzlūkot un sevī uzņemt skaidrotāju, vienotāju un stiprinātāju Kristus krustu, šo Viņa pazušanas, bet mūsu pestīšanas un uzvaras zīmi.

Romas ķeizars Konstantīns Lielais uz sava kaŗapulka karoga lika krustu ar uzrakstu: In hoc signo vinces! — Ar šo zīmi tu uzvarēsi! Tautas brāļi un māsas, ko gan mēs rakstīsim savā cīņu karogā 18. novembrī? — Tik vienīgi šo lielāko kristīgās pasaules spēku, vienības un stipruma simbolu. Jo tikai caur viņu skaidroti dvēselēs, no viņa stiprināti ciešanās, ar viņu vienoti garā, mēs, mūsu tauta un visa kristīgā pasaule uzvarēs šai svētajā cīņā.

Mēs nedrīkstam ļaut sevi apmānīt ar šķietamo klusumu ap mums. Tas parasti iestājas arī pirms vētras. Tāpēc stiprināsim savas sirdis cīņai par taisnību un brīvību, vārdos un darbos apliecinādami uzticību mūžīgai Latvijai. To gaida no mums 18. novembris.

Māc. A. Liepiņš

Gadu ceļa jūtīs

AIZMIRSTĀ SENGVARDENA

Ziemeļjūras krastu tuvumā, Austrumfrīzijas grāvotajos laukos, kur auksti vēji pūš no visām debess pusēm, atrodas kādas kazarmas, no kurienes savā laikā vācu zemūdeņu vīri saņēma pavēles. Tās nav vācu zemes parastās šīs sugas dižceltnes, jo šie 20 bloki stāv it kā sevī ierāvušies, zemi. Tagad šais celtnēs jau kopš vairākiem mēnešiem novietoti ap 1000 nākamo jaunaustrāliešu, kas gaida savu aizkuģošanas kārtu. Gaida ilgi un pacietīgi. Ja savstarpējās sarunās noskaidrojas, ka kāds izceļošanas procesā atrodas „tikai" 2—3 mēnešus, tad pārējie tos apzīmē ar vārdu „jaunais". Šai nometnē īstais gaidīšanas „stāžs" skaitas tikai no 5—6 mēnešu perioda, kopš ģimene uzsākusi izceļošanas gaitas Falingbostelas nometnē. Bet sastopami arī cilvēki, kas izceļošanas procesu uzsākuši jau pirms gada vai vairāk.

Sengvardenē novietotas ģimenes ar bērniem, ko Austrālija neesot spējusi uzņemt pagājušā ziemā. Tagad gan Austrālija jau pavasaŗa ziedu jaukumā, bet sengvardiešiem tomēr jāgaida: pirms vairāk nekā 2 nedēļām kādā transportā ārsti atrada vienam bērnam vēja bakas. Rezultātā transportu atcēla, nometnei uzlika karantīnu, un sengvardieši veseli „kā rutki", gaida atkal. Daudzi jau gudro par Ziemsvētku dāvanām saviem bērniem vēl šai krastā? . . .

Apstākļi nometnē nav slikti. Katrai ģimenei ierādīta atsevišķa istabiņa. Kopkatla uzturs samērā labs un pietiekams. Bērniem pirms karantīnas laika bija obligāta skolas apmeklēšana, kur mācības notiek vācu un angļu valodās. Pieaugušajiem obligāta angļu valodas mācīšanās, kas ietelp Austrālijas apmācības šēmā un atrodas enerģiskās un vienmēr laipnās austrālietes N. Kempas vadībā. Interesanti ir Sidnejas kluba vakari ceturtdienās, kur ierasties un diskusijās piedalīties aicināti visi, kas kaut cik var sarunāties angļu valodā. Nometnē notiek visādi sarīkojumi, kino izrādes, deju vakari utt. Pag. nedēļā notika „tautību festivals", kur ar dziesmām un dejām uzstājās austrālieši ,angļi, čechi, skoti, īri, igauņi, latvieši, lietuvieši, vācieši, ungāri, poļi, ukraiņi, dienvidslavi. Tik raibs ir šīs nometnes iemītnieku un darbinieku sastāvs. 18. oktobrī bija plaša daudzo tautību rokdarbu izstāde. Tas viss tomēr nemazina gaidītāju ilgas pēc tālāktikšanas. Tas gan solīts, un sengvardieši tic, ka viņi no šīs aizmirstās ostas drīz varēs doties pāri okeanam. —ts

Mums jāiet kopā ar citiem

SŪTNIS K. ZARIŅŠ PAR SAVU BRAUCIENU UZ ROMU

Londonas avīze sniedz sarunu ar sūtni K. Zariņu, kas nesen atgriezās no sava ceļojuma uz Romu. Par savu audienci pie pāvesta sūtnis izsakās: „Es pāvestam ziņoju par mūsu pūlēm dzimtenes atgūšanā, par sadarbību ar citām tautām un apgalvoju, ka latvju tauta nav zaudējusi ticību ne Visuvarenajam, ne arī dzimtenei. Pāvests daudz zināja par mūsu stāvokli un mūsu cīņām un ieteica mums iet kopā ar citiem, jo pasaules glābiņš tagad meklējams vienotībā un individuāli neko vairs nevarot panākt."

Sūtnim bijusi arī garāka saruna ar Vatikāna ārlietu ministru mons. Mantini, kas parādījis dziļu mūsu stāvokļa izpratni. Tāpat sūtnis apmeklējis Italijas ārlietu ministrijas darbiniekus, pārrunājot ar tiem jautājumu par vīzām uc. Sūtnis iepazinies un apspriedies arī ar vairākiem itaļu politisko partiju līderiem, kas mūsu stāvoklim veltījuši lielu vērību un izteikuši pārliecību — reiz tikties Latvijā.

Atceļā sūtnis iegriezies Bonnā, kur viņu viesos bija aicinājis Sav. valstu ārlietu ministrijas pārstāvis pie augstā komisāra. Še pārrunāti jautājumi par latviešu turpmāko dzīvi Vācijā. Parīzē sūtnis sastapies un pārrunājis mūsu problēmas ar igauņu bij. ārlietu ministru Pustu un Lietuvas lietvedi Bačkisu. Parīzē vēl notikušas apspriedes ar mūsu lietvedi Bērentu, pārstāvi Ženēvā A. Skrēberu un R. Liepiņu, kas bija ieradies no Vācijas.

PASKAIDROJUMS

Patiesības labā paskaidroju, ka boļševiku varas vīru citātus rakstā: Citāti un secinājumi (Latvija Nr. 73, 28. sept. 1950.) esmu aizguvis no Modra Gulbja manuskripta Sazvērestība pret cilvēci.

Andrējs Iksens

Izpelna 10 DM dienā

CIEMOS PIE LATVIEŠU ĀDMIŅA HARCA KALNOS

Harca kalni Vācijā ir vieni no skaistākiem. Arī klimats šajā apvidū ļoti veselīgs, kāpēc tbc slimnieku sevišķi iecienīts. Kopš 1944. g. kalnos „noslēpies" arī latviešu ādminis Eduards Krauklis. Viņš DP nometni nav redzējis. „Tas arī nav bijis vajadzīgs," saka Kr., jo visus pēckaŗa gadus biju patstāvīgs. Pats, kā saka, pelnīju sev maizi, bet UNRRas un IRO pabalstu aiztaupīju tiem, kam tas bija nepieciešams."

Krauklis ir vecs ādminis, ar ilggadīgu praksi jau Latvijā. Vācu okupācijas laikā dzimtenē strādājis kādai vācu firmai. Kopā ar to ieradies Vācijā un bez pārtraukuma strādājis savā arodā.

„Vai vācieši jūs cieta?"

„Tā veca dziesmiņa. Arī vācu uzņēmēji tāpat kā visu citu tautību tirgoņi prot atšķirt krietnu arodnieku no diletanta. Ja ir abpusēja saprašanās un iecietība, sadzīvot var ļoti labi. Kašķa meklētāji nav nekur cienīti."

Ja darbu vēloties godam veikt, tad piepūle esot liela. „Ādu mīcīšana nav papīra bakstīšana," saka meistars. „Izpeļņa? Ja uzcītīgi strādā, 10 DM dienā izpelnīt var. Bet tad arī jāstrādā," stāsta Kr. un rāda savas tulznainās rokas.

Par izceļošanu ādmiņmeistars pagaidām nedomā. „Kamēr vien būs iespēja Vācijā strādāt un nopelnīt, tikmēr palikšu šepat. Arī uz sirmo Rīgu būs vieglāk atpakaļ nokļūt." — Baiļu no „vaņkām" meistaram nav. „Ar tiem jau tikos Brīvības kaŗā. Nav nozīmes no viņiem bēgt, tad mēs viņus nepieveiksim, bet pie pirmās izdevības kaut ar bomi likt pa galvu. Mēs taču esam cīnītāji," uzsveŗ tautietis un liek saprast, ka viņš nav gluži vieglu roku ņemams.

„Ja braukšu, tad braukšu tikai uz Franciju," atvadoties saka spēcīgais amatnieks. „Eiropu gan neatstāšu, aizjūras svešumā pazaudēšu sevi fiziski un garīgi."

Edv. Erms

Kanadas latviešu vēlēšanu rezultāti

LNAK padomes vēlēšanās no 25. sept. līdz 2. okt. piedalījušies tikai 809 vēlētāju, lai gan bija izsūtītas 4300 vēlēšanu anketas. Ap 200 anketas adresātus nebija sasniegušas nepieteiktas dzīves vietas maiņas dēļ. LNAK padomē ievēlēti prof. Fr. Gulbis (691 balss), tālāk — Džons Džoness, M. Vētra, prof. Dreimanis, māc. A. Lūsis, pianists E. Kviesis, māc. Ad. Čops, P. Dreimanis, B. Senkēviča, J. Andrejsons, māc. A. Skrodelis, J. Dreimanis, K. Kampe, I. Žigurs, K. Purmalis, R. Veckalniņš, O. Krauze, J. Preisbergs, B. Kokins, J. Niedra, inž. J. Švanks, K. Dobelis, A. Gailītis, T. Krūka, Fr. Freibergs, N. Zoldners, V. Upeslācis, O. Breņķis, A. Spūrmanis un E. Smiltnieks. Jaunā padome tuvākā laikā sanāks uz konstruēšanās sēdi.

Nometņu dzīve

OLDENBURGĀ Omštedes nometnē dzīvo 862 bēgļi. Darbojas tautskola H. Graša vadībā ar 125 skolēniem. Ir 2 pārtikas preču veikali, no kuŗiem komitejai piederošo vada T. Bergs, bet otrs ir Fr. Saukanta īpašums. Abos veikalos apgrozījumi pēc pāriešanas vācu saimniecībā redzami pieauguši. Tas pats jāsaka par nometnes klubu, J. Stūrīša dzērienu tirgotavu un Austrumprūsijas bēgļa Discuna skārni. Grāmatu galdu tura J. Breitenbergs. Rosīga pašdarbība. Nupat beigušies elektrotechniķu kursi, ko vadīja inž. E. Ermanovičs. Garīgo aprūpi veic māc. A. Abakuks, J. Grauds un V. Šķiliņš. Varētu vēlēties biežāku priekšlasījumu sarīkošanu un kultūras filmu izrādes.

AUGUSTDORFĀ straujās izceļošanas rezultātā latviešu skaits pēdējos pāris mēnešos no 800 noslīdējis uz 550. Nedēļā no nometnes uz Ventorfu dodas ap 20—30 latviešu. Sakarā ar straujo izceļošanu, stipri pavairojies noslēgto laulību skaits. Septembrī vien salaulāti 8 latviešu pāŗi, to starpā fotografs Edm. Grīnbergs un vijolnieks A. Kukurāns. Divi tautieši aizbraukuši uz veco ļaužu mītnēm Francijā. Pēkšņā nāvē ar sirdstrieku miris atslēdznieks un pulksteņtaisītājs 64 g. v. Teodors Šteinfelds. — IRO pārstāvji joprojām turpina grūti izvietojamo aptaujas, lai palīdzētu tiem izceļot uz ASV. Viņiem medicīniskās pārbaudes iekārtotas Minsterē. — Nometnē nodibināta pārtikas komisija, kas apspriežas ar direktoru, kādus produktus iepirkt DP apgādei. Komisijā ietilpst poļu, latviešu un viens pārstāvis pārējām tautībām. Komisijas ierosinājumā samazināta maizes deva, palielinot saņemamo taukvielu devu.

OLDENBURGAS Omštedes nometnes YMCAs-YWCAs nodaļa rīkoja piemiņas vakaru Rūdolfam Blaumanim, ko ievadīja publiciste Ž. Unāma referāts Blaumaņa siluets, pēc kam aktrise Vitemberga skandēja B. dzejoļus un drāmas kopa uzveda Sestdienas vakaru. Sarīkojums bija pulcinājis kuplu skaitu klausītāju, tikai viņu starpā bija daži iereibušie, kas ar nepiedienīgiem starpsaucieniem pārējos traucēja.

Palīdzības akcija atdzīvojas

ARĪ AUSTRĀLIEŠI GRIB IEPRIECINĀT VĀCIJAS TAUTIEŠUS

Palīdzības akcijas vadītājs V. Skaistlauks mūs informē:

Pēc Latvijā ievietotā aizrādījuma ienākuši daudz paziņojumu par akcijā iesaistīto adresu maiņām. Visiem, kas pieteikušies šai akcijā, jāuztur pastāvīgs kontakts ar akcijas vadītāju arī neatkarīgi no dzīves vietas maiņas, reizi pa 6 mēnešiem ar atklātni paziņojot vai ir kas saņemts vai nē. Pēdējā gadījumā varētu sameklēt jaunu krusttēvu.

Mūsu sabiedriskie darbinieki, kas iekārtojušies jaunajās dzīves vietās aiz okeaniem, savās brīvajās stundās ar aizrautību nododas palīdzības akcijas darbam. Arī no Austrālijas pienāk uzaicinājumi sniegt datus par trūcīgām ģimenēm. Tā, piemēram, Melburnas LB uz Ziemsvētkiem grib iepriecināt vairākus desmitus Vācijas tautiešus. Kāds labvēlis grib aprūpēt latviešu māti-atraitni, ne vecāku par 33 g. ar vienu vai divi bērniem. Otrs vēlētos palīdzēt vientuļai latviešu māmuļai. Tādēļ visi, kam palīdzība nepieciešama, lai paziņo V. Skaistlaukam (tagad (14a) Esslingen/N., Zollbergstr. 1) savas vajadzības, pievienojot komiteju, mācītāju, DV vai pazīstamu sabiedrisku darbinieku atsauksmes.

Lūgumu daudzuma dēļ V. Skaistlaukam nav iespējams atbildēt katram atsevišķi, kā viņš to darījis līdz šim. Pēdējā laikā ienākušie lūgumi, kuŗus iesūtījuši tautieši L. Aivars, P. Bebris, E. Buka, J. Dinga, L. Galiņš, A. Grīnbergs, J. Immerfreijs, A. Jankovskis, V. Jekševics, M. Kalns, P. Kalniņš, O. Kleins, F. Kļava, P. Markitans, J. Priedītis, O. Remiķis, A. Rieksts, F. Rozītis, P. Salenieks, A. Straumanis, A. Valters, E. Vera, A. Vilciņš, E. Zege, J. Zivtiņš un V. Zveja, jau nosūtīti labvēļiem uz ASV un Austrāliju.

VĒSTULES REDAKCIJAI

VAI VIŅI NEBIJA RISKA VĒRTS?

Sakarā ar sūtņa Dr. O. Grosvalda rakstu „Mūsu bij. kaŗavīru liktenis Francijā", gribu piebilst sekojošo:

1945. g. rudenī apm. 120 gaisa izpalīgu no Francijas ar boļševiku transportu caur Vāciju veda uz austrumiem. Tajā laikā atrados Hanavā, kur no transporta bija nobēguši daži latvieši. Uzzinājuši, ka pilsētā atrodas latviešu bēgļu nometne, tie steidzās turp pēc palīdzības. Nometnes komandants Korsts tūliņ sazinājās ar nometnes direktoru un militāro komandantu, lai transportu apturētu. Bet bija jau par vēlu, — vilciens bija aizgājis. Gan dzinās tam pakaļ automašīnā līdz Vircburgai, taču arī tur to vairs nenotvēra. Un tā šos latviešu zēnus aizveda.

Ir fakts, ka daudzi bij. latviešu kaŗavīri Francijas gūstekņu nometnēs nav zinājuši, ka Vācijā vēl atrodas tautieši, kas pulcēti nometnēs. Krievi pratuši iestāstīt, ka visi baltiešu bēgļi no Vācijas un arī citām zemēm jau aizbraukuši mājās. Nav bijis cilvēka no ārpuses, kas pateiktu patiesību, nemaz nerunājot par citāda veida palīdzību. Zinādami patieso stāvokli, kaŗavīri būtu „izpalīdzējušies" paši, bet tā, lūk, nebija, un viņiem atlika akli paļauties liktenim.

Šī paša iemesla dēļ daudzi bij. kaŗavīri nonāca franču ārzemnieku leģionā, no diviem ļaunumiem izvēloties mazāko. Un tā tikai nedaudziem laimējās atrast ceļu uz latviešu nometnēm, lai pastāstītu, kāda traģēdija norisinājusies Francijas gūstekņu nometnēs ar bij. latviešu kaŗavīriem. Tas viss tikai tādēļ, ka viņiem trūka informācijas par apstākļiem ārpus dzeloņstieplēm.

Protams, toreizējā situācijā, kad „lielā sabiedrotā" militārām misijām Francijā bija liels iespaids, iejaukšanās latviešu gūstekņu lietās no ārpuses varēja būt riskanta. Bet vai simtiem latviešu kaŗavīru dzīvības nebija šī riska vērts?

Arv. Bērziņš, Lježa, Beļģijā

ŠEFTES UN SABIEDRĪBA...

Interesējoties par apstākļiem, kāpēc daļa tautiešu nelasa mūsu laikrakstus, esmu sarunājies ar vairākiem desmitiem paziņu. Raksturīgākās atbildes bija šādas:

„Latviešu laikraksts šodien ir luksa lieta. Tas maksā dārgi, bet politiskos jaunumus uzzinām radiofonā. Par tīri latvisko varēs interesēties tad, kad būsim atpakaļ Latvijā. Latviski runāt un lasīt mums vairs nav jāmācās." Tā domāja Eitinas tautieši A. un I.

Lībekā no 50 aptaujātajiem [illegible] aizbildinājās ar naudas trūkumu. Taču [illegible] no šiem 40 atzinās, ka katru nedēļu noskatoties vismaz vienu filmu, un 20 spēlēja līdzi futbola totālizātorā, ziedojot nedēļā 1 DM, lai gan laimēts nekas līdz šim neesot. „Ja laikraksts palīdzētu „tipēt", tad to būtu vērts abonēt," bija pēdējo atzinums.

„Padomājiet, divreiz nedēļā jāiet „štempelēties", septiņreiz — jāvāra brokastis, pusdienas un vakariņas, tad vēl jāredz filmas, futbols un varietē, — neatliek nemaz laika avīzei. Bez tās un grāmatām var tīri labi iztikt, jo man ir sabiedrība . . ." norādīja kundze M. Lībekā.

Flensburgas apkaimē vācu saimniecībā dzīvo latvietis K. Viņš jau aklimatizējies tik tālu, ka gandrīz pirmīrsis latviski. Protams, K. nelasa arī latviešu laikrakstus. To vietā viņa mājās uz galda redz visādus vācu žurnālus. Jautājot, kāpēc viņš tik ātri šķīries no latviešu sabiedrības un no visa latviskā, K. atbild: „Izdevīgi, draugs! Tikai tā rodas iespēja taisīt šeftes!"

Lai nu kā, lai cik maza mana invalida pensija, šiem paraugiem vēl negribu sekot. Latviskais vārds un latviskā doma man vēl joprojām liekas dārgāka par visu. Jeb vai viņi būtu tie gudrie un es tas nabaga muļķītis?

Edvīns Erms, Lībekā

KUŖŠ VAINĪGS?

AGATES KRISTI ROMĀNS

(16. turpinājums)

Elīze Grandjē — ne vairs jauna, ar apaļu seju un mazām, jocīgām acīm, uzmeta Furnjē īsu skatu, tad uzlūkoja Puaro un vēlreiz pievērsās Parīzes drošības policijas ierēdnim.

„Sēžieties, Grandjē jaunkundze."

„Paldies mesjē," viņa izlaidīgi apsēdās.

„Puaro kungs un es, mēs šodien atgriezāmies no Londonas," iesāka Furnjē. „Oficiālā līķa apskate, tas ir — iepriekšējā izmeklēšana sakarā ar Žizeles kundzes nāvi notika vakar. Nav nekādu šaubu, ka kundze tikusi noindēta. Tas nevienam pat sapņos nebūtu rādījies!"

„Varbūt jūs varat mums palīdzēt, cienījamā jaunkundze?"

„Protams, es labprāt palīdzēšu policijai, cik vien spēšu. Taču es nezinu nekā — itin nekā."

„Tomēr jūs zināt, ka jūsu kundzei bija ienaidnieki," sacīja Furnjē asi.

„Tas nav taisnība. Kādēļ gan lai kundzei būtu bijuši ienaidnieki?"

„Ne tik strauji, Grandjē jaunkundze. Naudas aizdevēju darbā bieži rodas nepatikšanas."

„Jā, dažreiz kundzes klienti bija diezgan nesaprātīgi," piekrita Elīze.

„Viņi rīkoja skandālus, ko? Viņi draudēja?"

Sieviete pašūpoja galvu: „Nē, nē, tur jūs maldāties! Viņi nebija tie, kas draudēja; viņi lūdzās, viņi sūdzējās, viņi apliecināja, ka viņi nevarot maksāt — to gan viņi darīja, jā."

„Varbūt viņi patiesi dažreiz nevarēja maksāt," iejaucās Puaro.

„Iespējams," Elīze Grandjē nicīgi paraustīja plecus. „Tā ir viņu darīšana. Bet galu galā viņi tomēr samaksāja."

„Žizeles kundze bija cietsirdīga, bezjūtīga sieviete," sacīja Furnjē.

„Kundze bija taisnīga."

„Jums gan nav nekādas līdzjūtības pret viņas upuŗiem?"

„UpuŗI... upuŗi..." Elīze nepacietīgi atkārtoja. „Jūs to nesaprotat. Vai gan ir nepieciešami taisīt parādus, dzīvot pāri līdzekļiem, skraidīt apkārt un aizņemties? Un tad jau iepriekš sagaidīt, ka viņiem nauda tiks uzdāvināta! Ak, tas nav ne pareizi, ne gudri! Kundze parasti bija krietna un taisnīga. Viņa aizdeva — un gaidīja parāda atmaksu. Kundzei pašai nekad nebija parādu. Nekad, nekad rēķini nepalika nesamaksāti. Un ja jūs sakāt, ka kundze bija cietsirdīga un bezjūtīga, tad tas nav tiesa. Kundze bija labsirdīga, viņa pabalstīja trūcīgos, ziedoja lielas summas labdarīgiem mērķiem. Kad saslima vārtu sarga Žorža sieva, kundze samaksāja viņai slimnīcu un pēc tam atpūtu uz laukiem." Viņa uz brīdi apklusa, no sašutuma gluži sasarkusi. „Nē, jūs nesaprotat kundzi."

Furnjē gaidīja kādu brīdi, kamēr viņas sašutums rims, un tad apjautājās: „Jūs nupat sacījāt, ka kundzes klienti galu galā tomēr maksājuši. Vai jums ir zināms, ar kādiem līdzekļiem kundze to panāca?"

„Man nekas nav zināms."

„Nu, pietiek arī ar to, ka jums likās pareizi sadedzināt atstātos papīrus."

„Es tikai izpildīju kundzes norādījumus. Viņas pavēle bija tāda — man jāsadedzina veikala papīri, ja ar viņu notiek kāds negadījums, vai ja viņa saslimst ārpus mājas vai pat mirst."

„Jūs domājat papīrus tai seifā, apakšā?" jautāja Herkuls Puaro.

„Pilnīgi pareizi, veikala papīrus."

„Un tie atradās lejā, seifā?"

Šī neatlaidība sadzina asinis Elīzes Grandjē apaļajos vaigos.

„Es tikai izpildīju kundzes pavēles, mesjē."

„To es zinu," pasmaidīja mazais beļģis. „Taču tie papīri neatradās seifā, vai nē? Šis seifs ir pārāk vecmodīga lāde — pat nepraša būtu varējis to uzlauzt. Papīri tika uzglabāti kur citur, vai nē, jaunkundze? Varbūt kundzes guļamistabā?"

Sekoja mazs klusuma brīdis.

„Jā, tā ir," sieviete beidzot atzinās. „Kaut gan kundze saviem klientiem vienmēr apgalvoja, ka papīri atrodas lejā, patiesībā tie bija noslēpti guļamistabā."

„Parādiet lūdzu, kur."

Elīze Grandjē piecēlās un pavadīja abus nelūgtos viesus uz kādu plašu istabu, kas bija tik ļoti pārpildīta smagām, griezumiem rotātām mēbelēm, ka starp tām tikai ar grūtībām varēja pakustēties. Te viņa pacēla kādas lielas, veclaicīgas lādes vāku un izņēma no tās nemodernu alpaka tērpu un apakštērpu. Tā iekšpusē atradās milzīga kabata.

„Tur atradās papīri. Lielā, aizzīmogotā aploksnē."

„Kādēļ jūs man to nesacījāt, kad es jums pirms trim dienām jautāju?" iesaucās Furnjē.

„Piedodiet, mans kungs, jūs jautājat, kur palikuši papīri, kam vajadzēja atrasties seifā; un es atbildēju, ka esmu tos sadedzinājusi. Tas atbilda patiesībai. Īstā uzglabāšanas vieta šķita nesvarīga."

„Pareizi, taču jums gan būs saprotams, Grandjē jaunkundze, ka šiem papīriem nevajadzēja tikt sadedzinātiem."

„Es izpildīju kundzes pavēli," Elīze sīksti palika pie sava.

„Jā; jūs, protams, domājat tikai labu," apliecināja Furnjē. „Bet uzklausaties labi: kundze tika nogalināta. Ir iespējams, ka viņas slepkava ir cilvēks, par kuŗu kundzei bija zināmas tādas lietas, kas varētu apdraudēt viņa slavu. Vai jūs drusku arī neielūkojaties tajos papīros, iekāms iemetāt tos liesmās — tas būtu gluži saprotams? Nepārsteidzieties ar atbildi, jaunkundze. Apdomājiet, ka ar katru izziņu, ko jūs varētu sniegt, balstoties uz šiem papīriem, jūs izdarītu policijai vislielāko pakalpojumu, un nodotu jūsu kundzes slepkavu taisnīgai tiesai. Tādēļ nebīstieties atbildēt saskaņā ar patiesību. Vai jūs ielūkojaties tais papīros?"

Elīze Grandjē elpoja gluži dzirdami. „Nē," viņa sacīja ar uzsvaru, „es neko nelasīju. Es sadedzināju aploksni, pat zīmogu neatlauzusi."

X

Šķita, ka Furnjē gribētu ieurbties viņā saviem skatiem. Taču atskartis, ka viņa runā taisnību, viņš satriekts novērsās.

„Jūs rīkojaties godīgi. Žēl. Pārāk žēl."

„Ko lai dara, mesjē."

Detektīvs atsēdās kādā no briesmīgajiem krēsliem un sāka šķirstīt savu piezīmju grāmatiņu.

„Kad es jūs pirmo reiz jautāju jūs apgalvojāt, ka nezināt savas kundzes klientu vārdus. Par spīti tam jūs šodien atzīstat, ka viņi sūdzējušies un lūguši līdzjūtību. Līdz ar to jums taču kaut kas ir zināms par šīm klientu aprindām, ko?"

„Es jums paskaidrošu. Kundze nekad nepieminēja nevienu vārdā, viņa nekad neiztirzāja savas veikala lietas. Taču cilvēks paliek cilvēks, vai nē? Dažreiz kundze sarunājās ar mani, it kā būtu runājusi pati ar sevi."

„Lūdzu kādu piemēru," atkal iejaucās Puaro.

„Kādu piemēru?... Paga', paga', es padomāšu — ak, jā! Teiksim — pienāk vēstule. Kundze atveŗ to. Viņa iesmejas, īsi un sausi, un murmināja — tu kauc un sūdzies, manā jaukā, smalkā kundze. Taču tas tev neko nepalīdzēs — jāmaksā tev būs tā kā tā'. — Vai arī viņa kādreiz saka tieši man: ‚kas par nerriem! Viņi iedomājas, ka es aizdošu viņiem lielas summas bez pietiekama nodrošinājuma! Zināšana ir īstais nodrošinājums, Elīze, zināšana ir vara'. Tādus vārdus viņa man sacīja šad un tad."

„Vai jūs tikāt arī redzējusi kādu no kundzes klientiem?"

„Nē. Viņi palika lejā, pirmajā stāvā, un ļoti bieži viņi ieradās tikai pēc tumsas iestāšanās."

„Vai jūsu kundze uzturējās šeit pirms ceļojuma uz Angliju?"

„Viņa ieradās dienu iepriekš."

(Turpinājums sekos)

Daudz liecinieku cīņai par dzimteni

TORONTO DV NODAĻAS ATKLĀŠANA

Septembra beigās oficiāli atklāja Daugavas Vanagu Toronto nodaļu un iesvētīja jaunos biedrus. Šis notikums izvērtās par latviešu nacionālās stājas demonstrējumu, pulcinādams vairāk kā pusi Toronto latviešu, kas liecināja, ka Daugavas Vanagu gars dzīvo nevien mūsu bijušajos cīnītājos, bet arī lielākajā tautas daļā. Zāli un skatuvi greznoja papardes, ziedi un latviski audumi, un sveču plīvojošā gaismā savu nepārprotamo valodu runāja sarkanbaltsarkanais karogs.

Vakaru ievadīja māc. A. Čopa svētruna. Runātājs uzsvēra, ka šīs organizācijas biedri ir cīnītāji par dzimteni un šai cīņai daudz liecinieku. To vēro kritušo varoņu gari, mūsu kara invalīdi, tai līdzi dzīvo kritušo karavīru ģimenes un visi latvieši dzimtenē un trimdā. Šodien mēs cīnāmies ar garu, bet īstajā brīdī nebīsimies tvert arī ieročus un iet brīvības cīņā par tautu un tēvzemi.

Māc. A. Lūsis teica lūgšanu un, nolasījis svinīgā solījuma tekstu, iesvētīja biedrus.

Garīgajam aktam sekoja DV Toronto nod. pr-ka K. Purmaļa uzruna, kurā viņš aicināja biedrus, netaupīt spēkus un upurus cīņai par brīvu dzimteni tāpat, kā to darījuši mūsu brāļi — cīnītāji, nežēlodami savu dzīvību un veselību. Otrs mūsu uzdevums — nesavtīgi strādāt palīdzības darbā.

Priekšnieka uzrunai sekoja valsts himna un apsveikumi. Pirmais jaundibināto nodaļu apsveica Latvijas ģenerālkonsuls Kanadā R. N. Braisons, starp citu uzsvērdams: „Es ticu jūsu labajai gribai un apņēmībai, jo jūsu rindās ir karavīri, kas visos laikos bijuši katras tautas drošākais balsts. Cīņu pret jūsu dzimtenes un visas pasaules lielāko ienaidnieku jūs esat iesākuši pirms daudz gadiem, bet, šodien to dara visa kristīgā pasaule. Lai Dievs dod, ka ļaunums beidzot tiktu uzvarēts."

Vēl apsveica KLNAK, Toronto latviešu organizāciju pārstāvju un Kanadas YMCAs pārstāve J. Kempbela. Rakstiski bija apsveikumi DV centrālā valde, DV amerikāņu joslas valde Vācijā, A. Valdmanis, Montrealas un Norandas DV nodaļas uc.

Koncerta daļā uzstājās pianiste M. Tūtere, baritons P. Geistauts, soprāne T. Krūka un pianiste E. Timermane.

Toronto, oktobrī.

Tonija Krūka

Pagaidām tikai tūkstots

IZVIETOŠANA UZ ANGLIJU NEVEICĀS PIEPRASĪTĀJU TRŪKUMA DĒĻ

Vēstule Latvijai no Londonas

Lai noskaidrotu, cik tālu pavirzījusies 2000 DP pārvešanas akcija uz Angliju, Latvijas pārstāvim bija saruna ar šīs akcijas vadītājas — Bēgļu palīdzības padomes sekretāru plkv. ltn. Egņū (Agneu). Kā jau agrāk ziņots, šī akcija domāta grūti izvietojamiem bēgļiem. Ja tādi atrod Anglijā galvotāju, ko minētā padome un iekšlietu ministrija akceptē, tad šīs akcijas ietvaros bez lielākām grūtībām iespējama viņu pārvešana uz šejieni.

Izrādās tomēr, ka šo samērā vieglo iespēju neizmanto ne šeit dzīvojošie emigranti, ne viņu organizācijas, ne arī dažādās angļu bēgļu palīdzības un labdarības biedrības, par ko padomes sekretārs izteica izbrīnu. No bēgļu organizāciju koordinācijas komitejas puses viņam savā laikā apgalvots, ka padome var rēķināties ar vairāku tūkstošu pieprasījumu. Patiesībā no jūlija beigām līdz oktobra sākumam ienākuši lūgumi tikai par nepilna tūkstoša cilvēku pārvešanu. Tālāka lūgumu ienākšana sāk apsīkt.

Pirmie 200 pieprasījumi jau apstrādāti, pārbaudīti galvotāju mantas apstākļi un pārvedamām personām piedāvātie mitekļi. Šie lūgumi jau nosūtīti iekšlietu ministrijai, kas tos visus jau akceptējusi. Tuvākās dienās lietas virzīs tālāk uz Vāciju. Pirmo 200 pārcelšanu uz Angliju pēc plkv. ltn. Egņū domām varētu notikt jau novembrī.

Bet kā lai izskaidro pasīvitāti, kādu rāda Anglijas lietuvieši, poļi, igauņi, latvieši, jugoslavi un viņu organizācijas attiecībā uz konkrētajām palīdzības iespējām saviem tautiešiem? Vai še vainīgs publicitātes trūkums? Padomes sekretārs lūdza šīs lietas vēlreiz likt pie sirds visiem, kas šo akciju varētu sekmēt.

Ir ierosinājums pašai Bēgļu palīdzības padomei nākt klajā ar vēlreizēju aicinājumu angļu labdarības organizācijām; tomēr jāšaubas vai šim aicinājumam varētu būt lielākas sekmes kā iepriekšējiem.

Starp mums runājot — kādas gan sekmes varētu būt pie svešztautiešiem, ja mēs negribam palīdzēt paši savējiem? Kā paliek ar visai cēlajiem vārdiem organizāciju statūtos, kā ir ar viņu pārstāvju runām par likteņa kopību, tautas vienību, un tā tālāk?

Londonā, oktobrī. **V. Sk.**

No jūras izvilcis auto

VĒSTULE LATVIJAI NO BOSTONAS

Izklausīsies diezgan neticami, ka 15 proc. tautiešu Bostonā jau pirmajā gadā ieguvuši savu auto. Bet tas nu ir fakts, par ko var pārliecināties svētdienās pie latviešu baznīcām un sarīkojumiem, kur stāv garas auto rindas. Latvieši izrādas uzmanīgi braucēji, jo vēl neviens nav piedzīvojis katastrofas, kaut tādas še notiek katru dienu, un tajās bojā aiziet vairāk cilvēku nekā Korejas kara laukos. Ja Anšlāvs Eglītis rakstīja, ka Ņujorkā auto ērtības nevar izmantot, tad citādi tas ir Bostonā. Arī te braucēji ielās cīnās par katru centimetru, taču no pilsētas var izlausties ārā samērā ātri. Kā latvieši tiek pie auto? — Vairums tos pērk uz nomaksu, bet lietotos, kuru cena svārstas no 200 līdz 1000 dolariem, samaksā skaidrā naudā.

Diezgan interesantā ceļā nupat par auto īpašnieku kļuvis arī skolotājs J. Austrums. Bij. eslingenieši viņu pazīst kā rosīgu kora diriģentu un, protams, arī makšķernieku. Komponists V. Dārziņš ar J. Austrumu bija centīgākie un veiksmīgākie līdaku vilcēji Nekāras ūdeņos. Bet Austrumu zvejas mākslā skolojusi mūsu Daugava, kur viņš Lielvārdē uzsācis skolotāja gaitas.

Tādam makšķerniekam laimējas arī Amerikā. Šai vasarā viņš izvilcis ap 10.000 jūras krabju, kas nav mazāk garšīgi par upju vēžiem. Pie vasaras loma vēl jāpieskaita butes, kuru loms bijis 250 kg. Daļu no šīs brangās nozvejas patērējusi Austrumu ģimene, bet pārējais laists tirgū. Labākie zivju un krabju pircēji ir pašu tautieši. Kad Austrums pārrodas mājās ar lomu no jūras, viņa enerģiskā kundze Lauma, kas arī strādājusi par skolotāju, zivis iznēsā pa Tremonta ielas latviešu dzīvokļiem, aizstaigādama pat uz attālo Dorčesteras latviešu māju.

Austrums krājis centu pie centa un tagad, kā pats saka, ar krabjiem nopelnījis tik daudz, lai nopirktu auto un varētu ērtāk sasniegt jūras līci. Bet tas ir tikai nedēļas nogaļu, īpaši sestdienu, panākums, jo pārējās dienas Austrums strādā kādā saldumu fabrikā. Turklāt centīgais makšķernieks pirmajā gadā jau ir sava dzīvokļa un arī mazu bankas konta īpašnieks.

Savu tiesu Austrums veltī arī sabiedriskajam un kultūras darbam. Svētdienās viņš diriģē māc. J. Graudiņa baznīcas kori un pats dzied dubultkvartetā Tēvija, radiofonos, baznīcās un citur, kur latvieši var reprezentēt mūsu kultūru vai arī protestēt par latviešu tautai nodarīto netaisnību.

Bostonā, oktobrī.

Osv. Akmentiņš

Skolotājs, diriģents un makšķernieks J. Austrums ar pus kg smagu jūras vēzi.
O. Akmentiņa uzņēmums.

Kā mēs braucām Ziemeļmeitas lūkoties

Viskijs un cigaretes pievelk — Lielgabali austrumu virzienā — Devītā paka — Sievas vairs nav — Brīnums starp Malmi un Lundu — Ko nozīmē miers — 8 latvieši bez partijām — Visspožāk lopu ārstiem

VĒSTULE LATVIJAI NO ZVIEDRIJAS

III

Brauciens ar kuģi ilgst nepilnas divi stundas. Braucēju liela daļa steidzas ieņemt vietas ēdamtelpās. Uz galdiem drīz redzamas viskija un konjaka glāzes. Laikam šie dzērieni te lētāki un vieglāk pieietami (Zviedrijā alkoholu izsniedz uz kartītēm). Rinda top īsti gara arī pie tabakas kioska, kur redzamas dažādas angļu, amerikāņu, ēģiptiešu, turku un arī krievu tabakas preces. Amerikāņu cigarešu paciņa maksā 1,50 kr., kas ir apm. 1,30 vācu naudā.

Var redzēt, ka saliņas, kas sedz ieeju Kopenhagenas ostā, piespiķētas dižgabaliem, kuru stobri raugās jūrā austrumu virzienā. Un kurp citur lai tie raudzītos?

No kuģa nokāpjot vēl zviedru muitas un pasu kontrole. Kontrole diezgan sīka. Tiek izskatīta katra soma. Prasa, vai nav viskija un cigarešu. Tad ar autobusiem pasažierus un mantas pārved uz Malmes staciju. Tā kā no rīta starp kuģa pienākšanu un ātrvilciena atiešanu Stokholmas virzienā tikai kādas 20 min. laika, tad steiga diezgan liela. Kad esam laimīgi iekravājušies vagonā un atviegloti slaukām sviedrus, izrādas tomēr, ka vienas pakas trūkst. Līdz vilciena atiešanai vēl tikai divi minūtes. Tā kā šī paka nu ir mana sirdslieta, tad metos laukā un skrienu līdz pašam garā vilciena galam, pētīdams visu nesēju rateļus, vai nebūs kur iejukusi. Nekā. Beidzot ieraugu, ka stacijas dežurants to vaicājoši vicina rokā. Laimīgs pieskreju un saņemu, bet tanī pašā brīdī arī vilciens jau sācis kustēties. Ielecu vēl tuvākās durvīs un tad sāku kustēties uz mūsu vagona pusi. Kad to sasniedzu, tad izrādas, ka pakas nu ir visas, arī vilciens jau joņo pilnā spēkā, tikai — sievas vairs nav. Tā, domādama, ka palieku Malmē, neriskējusi braukt bez biļetēm un naudas, un pamezdama visu, arī savu rokas somiņu, izlēkusi laukā no vilciena, tikko tas sācis kustēties. Lai nu vēl kāds saka, ka sieviešiem nav prāta, vai ka neviena sieviete nebūtu man pakaļ skrējusi!

Šīs lepnās pārdomas tomēr nomāc bažas, — ko nu? Par laimi, kāds zviedru kungs, kas visu to noskatījies, jau stāsta mūsu klizmu konduktoram. Tas ieteic atstāt pekeles Lundā (pirmā piestātne) un pašam doties atpakaļ uz Malmi pakaļ sievai. Viņš no Lundas zvanīšot uz Malmi, lai sieva sagaida mani tur un neiznāktu pārmīšanās. Arī man ir mīksta sirds, un nolemju, ka tā vien jau jādara būs; ko nu ies šo likteņa mājienu svešumā izmantot.

Arī Lundas stacijas dežurants par gadījumu jau informēts (to panākusi sievas vaimanāšana Malmē), liek nesējiem pievākt mantas, aizved pats mani uz peronu, no kura pēc īsa brīža, iet tuvsatiksmes vilciens atpakaļ uz Malmi, saka, ka pats sagaidīs mūs ar nākošo ātrvilcienu, uz kuru tad uzlādēs mūsu pakas. Nesējiem neko nevajadzēšot maksāt. Viss tad tā arī norisinājās, un varēja tiešām apbrīnot zviedru dzelzceļa personāla laipnību, kā Lundā, tā Malmē, kur sieva jau bija nomierināta (cik nu tas cilvēka spēkos), tā vispār braucienā. Lielākais brīnums, ka mēs gala stacijā nokļuvām paredzētajā laikā un nebija jāpieviļ mūsu sagaidītājs. Citādi nakts vidū nezinātu, kur palikt. Tas laikam par to, ka biju tomēr braucis pakaļ sievai. Stāsta, ka labie darbi atmaksājoties. Būs jāsāk gaidīt.

Jāapbrīno arī zviedru vilcieni. Dzelzceļi liekas lielāko tiesu elektrificēti. Trešās klases vagoni ērtāki un ar lielākām labierīcībām, nekā Vācijā otrās klases. Pie ieejas parasti plaukti lielākiem saiņiem, tā kā nav jāpūlās ar stiepšanu pa visu vagonu.

Kad pievakarē gaišo vagonu mīkstajos sēdekļos ērti atslīgst darba cilvēki, izņemot no kabatas savu laikrakstu un uzvelkot dūmu, var just, ka te ir tiešām daudz darīts strādnieku labā, un tas te nav pabērnis.

Paskats pa logu ļoti tuvs mūsu dabai. Tikai zeme laukkopībai te visumā liekas vēl manāmi skopāka. Var redzēt, ka augiem un arklam te daudz jācīnas ar akmeņiem un klintīm. Daudz mežu, bet tie bieži tās pašas cīņas iezīmēti, un kociņi tās rezultātā kļuvuši pasīki un pakropli. Kā pie mūsu purvājiem. Var, protams, redzēt arī it spēcīgus lapu un skuju kokus. Laukos vēl diezgan daudz nopļautas un arī vēl nepļautas labības. Tā nav bijusi sevišķi gara. Krauj to zemās stirpās, apm. mūsu veidā, vai arī, vēl biežāk, pavisam mazās savādās kopiņās. Labi vien ir, ka Zviedrija tik ilgi varējusi dzīvot mierā. Ja tai būtu tik bieži jāpārdzīvo mūsu postījumi, kas zina, kāds būtu tās izskats. Tagad tā varējusi kļūt par visādi izkoptu zemi, ar, cik vērojams, augstu iztikas līmeni.

Tanī vietā, Zviedrijas vidienā, kur ir mūsu paredzētā apmešanās, dzīvo 6 lieli un 2 mazi latvieši. Varētu būt tā tad vismaz 7 partijas. Tomēr te nemana nekā arī no daudzinātām Zviedrijas divām. Redzēju te mierīgi saliktus juku jukām abus mūsu Zviedrijas laikrakstus, lai gan, kā man teica, te vēl labprātāk lasot Latviju. Visi te dzīvo kā viena ģimene, zensdamies atbalstīt viens otru. Un visi dūšīgi raujas. Daži strādā pat 16 stundas ārpusē un tad vēl pūlas mājās. Grib ierīkoties un tikt uz priekšu. Viens nobeidzis pašmācībā arodskolu un sāk iekārtot savu darbnīcu. Visi ir apmierināti un saka, par ko nav šaubu, ka arī darba devēji ar viņiem esot mierā. Dzīvo glīti, nerunājot nemaz par mūsu šī laika aristokratiju — zobārstēm, kas arī te pārstāvētas divi personās. Viņas gan stāsta, ka vēl spožāk ejot lopu ārstiem. Citiem ārstiem esot pagrūtāk, vismaz kamēr labi neielauzas valodā.

Brīnums gan, kā pasaulē varēja rasties tik daudz valodu? Laikam tak būs bijuši vairāki Ādami un Ievas. Labi vēl, ka mūsu un zviedru Ēdenes nav bijušas pārāk tālu. Tā mums nav pārāk jānopūlas ar minēšanu, kad dzirdam tādus vārdus, kā bārn, burka, pojke un daudzus citus. Nav tiesa arī, ka mēs būtu tā dziedātāju tauta. Ziemeļnieki dzied vienmēr. Arī tad, kad viņiem liekas, ka tikai runā. Īstā latviešu dziedātāju tauta būs tikai tad, kad no Zviedrijas mājās pārnāks mūsu jaunā audze. Tā dzied tagad jau arī latviski runājot, Bet, kur dziesmas, tur var apmesties bez briesmas, māca mūsu paruna. Lai tad nu tā būtu.

Zviedrijā, oktobrī. **A. B.**

Klusais nams Amsterdamā

No guldeņiem līdz pastmarkām — Uzturs labs — Dievkalpojumi vācu valodā — Makšķerēšanu jāapmaina pret grāmatu

VĒSTULE LATVIJAI NO AMSTERDAMAS

Kārtojot ikdienas pienākumus, atlicināju brīdi, lai apciemotu latviešu vecos ļaudis Amsterdamā (Kaarlumer Str. 75). Tas ir vecs, masīvs nams, lielām durvīm, aiz kurām nedzird ne mazākā trokšņa. Uz zvanu atver maza auguma, sārts vīrs, gludi skūtu vaigu, šķiet, arī viens no nama iemītniekiem. Laipni aicinādams ienākt, viņš jautā, ko vēlētos sastapt, un kad minu A. Renerta vārdu, līdz sekot. Ejam pa klusajiem, tīrajiem gaiteņiem līdz meklētā istabai.

Pārsteigts par negaidīto apciemojumu, R. priecīgi saņem mani un sāk stāstīt par dzīvi jaunajā vietā.

— Jau otrajā dienā mums katram izmaksāja 38 Holandes guldeņu dažādu personīgo vajadzību kārtošanai. Mums piedāvāja arī drēbes, bet tās pagaidām neņēmām, jo visiem vēl līdzi no Vācijas. Arī turpmākais materiālais atbalsts šķiet pilnīgi nodrošināts, jo pašiem še nekas nav jāgādā, — pat rakstāmlietas un pastmarkas dabūjam. Uzturs ir labs, sevišķi daudz dod taukvielu un sakņu. Arī gaļu dabūjam divi reizes nedēļā. Pusdienas ēdam kopīgi, lielajā zālē. Ārsta palīdzību saņemam katru trešdienu, izņemot nelaimes vai pēkšņas saslimšanas gadījumus, kad ārstu izsauc pēc vajadzības.

Dievkalpojumus apmeklējam pāris reizes nedēļā. Baznīca tepat blakus, un dievkalpojumi notiek vācu valodā, jo holandiski nesaprotam. Dienas še šķiet nesalīdzināmi garākas par tām, kuras pavadīju Vācijā, pie ezera makšķerējot. Sievietes gan var strādāt arī rokdarbus, bet man atliek tikai grāmatas, kuras dabūju no vācu bibliotēkas un lasu augu dienu. Pāris reizes esmu apciemojis arī citas veco ļaužu mītnes. Arī tur visi iemītnieki apmierināti, saka A. Renerts — taču liekas, ka vislabāk tomēr klājas mums — reformātu pajumtē.

Amsterdamā, oktobrī.

J. Vaskāns

NEDIENAS AR PRECĒŠANOS

LATVIETE APVAINOTA DIVVĪRĪBĀ — LĪGAVAS VIETĀ SODS — UN ATKAL VIŅI IR VIENTUĻI...

Vēstule redakcijai no Austrālijas

Zenta Berngarte — blonda, 28 g. v. latviete, kurai pēc dažām dienām gaidāms bērns, kādā Sidnejas tiesas zālē nesen sēdēja uz apsūdzēto sola par bigamiju. Viņa 1948. g. 23. maijā, Betherstā salaulājusies ar Kārli Baltgalvi, bet Roberts Berngarts, kas arī tagad dzīvo Austrālijā, zina stāstīt: „Zenta jau 1940. g. augustā Latvijā salaulājās ar mani. Laulības izdarīja luterāņu mācītājs." Tiesā noskaidrojās, ka nacistu laikā vīrs un sieva izšķirti. K. Baltgalvis savukārt paskaidroja, ka ar Zentu iepazinušies Vācijā, dzīvojuši kopā Austrālijā, un viņš ir gaidāmā bērna tēvs. Tiesnesis konstatēja, ka līdzīgi gadījumi ir daudziem jaunaustrāliešiem, jo dokumentāriski grūti pierādīt laulības, un to šķiršanas, kas izdarītas vācu okupācijas laikā. „Arī viņa ir nacistu upuris," tiesnesis atzina, kādēļ apvainojums par bigamiju atkrīt. Spriedums: attaisnota.

Adelaidē tiesas priekšā vajadzēja stāties kādam 42 g. v. jugoslavu imigrantam. Viņš, kā saka, skaidrā dienas laikā piesteidzies uz ielas jaukai austrāliešu meitenei, mēģinājis to apkampt un teicis: „Es vēlos jūs par savu sievu!" Meitene, kas pastaigājusies kopā ar vecākiem, atsaucinājusi policiju un straujajam precniekam līgavas vietā nu jāsaņem sods.

Kanberā skumji ir pāris latviešu puišu. Atkal tās pašas nelaimīgās laulības. Vadīdamies no kādreiz kautkur dzirdēta teiciena, ka „vācietes ir labas sievas", mūsu zēni vācu meičām samaksāja tālo ceļu uz Austrāliju, izdeva katrs turpat 300 mārciņu, un vācu dāmas smaidīdamas sasniedza Kanbēru. Pirmās nedēļas viss bija labi, jo — atbraucējām vajadzēja arī apģērbties un iekārtoties dzīvoklīšos. Pēc tam viņas pateica, ka mūsu puiši esot par „prastiem". Tās sāka meklēt „dziļākus ūdeņus", un cilvēki, kas jau gandrīz bija vīru kārtā, nu atkal ir un paliek — vieninieki. Jā, vācietes ir gan labas sievas, bet tikai — ne visiem un vienmēr!

Balaratā, oktobrī.

Six

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Organizāciju pārstāvju sapulcē Stokholmā sastādījusies 18. novembra svētku rīcības komiteja, kas sākusi darbu. Svētku sarīkojums notiks 18. nov. pl. 19,30 Meiteņu ģimnazijas zālē. Programmā lietveža V. Kreicberga svētku runa, apsveikumi un koncerts ar vijolnieka A. Dunkela, pianistes I. Dunkeles-Springes un igauņu dziedoņa P. Halipa piedalīšanos.

Δ Saskaņā ar Eskilstunas konferences lēmumu JKS centrālā valde saaicinājusi latviešu centrālo organizāciju pārstāvjus, lai izveidotu sadarbības centru latviskās izglītības veicināšanai. Organizāciju pārstāvji uzdeva pag. skolu valdei izstrādāt sadarbības centra noteikumus un ieteica paplašināt valdes sastāvu.

Δ Latviešu vakara ģimnaziju Stokholmā beiguši un zviedru studentu eksāmenu izturējuši: L. Ansone, P. Kalnīte, I. Kampare, A. Purviņa, A. Brūklis un M. Lasmanis. Trijos gados šī ģimnazija sagatavojusi tālākai izglītībai 21 latviešu jaunieti. Šis bija pēdējais skolas izlaidums.

Δ Jau divi gadus Zviedrijā darbojas Latviešu kultūras dienu stipendiju komisija, kas atbalsta šejienes latviešu jaunatnes centienu pēc izglītības. Līdzekļus iegūst no komisijā pārstāvēto organizāciju iemaksām un ziedojumiem. Stipendijas piešķir centīgiem un apdāvinātiem mācības iestāžu audzēkņiem, un tās atmaksājamas pēc mācību nobeigšanas, stājoties darbā. Sākoties jaunajam mācību gadam, komisijas prezidijs aicina visas latviešu organizācijas un atsevišķas personas atbalstīt jaunatnes izglītības veicināšanu ar ziedojumiem.

Δ Gēteborgas skautu un gaidu kopa 29. oktobrī rīko jaunatnes vakaru ar mantu loteriju, priekšnesumiem, rotaļām un deju.

Δ ASV laikraksti Boston Herald un Boston Globe ievietojuši mūsu līdzstrādnieka O. Akmentiņa atklātas vēstules. Vienā no tām viņš nostājas pret ļaudīm, kas prasa UN karaspēka apstāšanos pie 38. pl. grada Korejā, bet otrā atgādina vārdus, ko 1945. g. rudenī Minchenes bēgļu nometnē teicis ģen. Eizenhauers: „Nezaudējiet cerības, un viss būs labi. Es zinu, ko jūs vēlaties no manis. Jūs gribat, lai es sāku jaunu karu."

Δ Kā iepriekšējos gados, arī šogad no 6.—12. novembrim Ņujorkā notiks starptautiska izstāde, kurā piedalīsies arī latviešu grupa. Šogad izstādē latviešiem būs atsevišķa novietne, ko organizē Ņujorkas latviešu ev. lut. draudzes dāmu komiteja. Izstādes programmā paredzēta arī latviešu pusstunda.

Gustavs Celmiņš

Pretestības kustības līdz šim un nākotnē (Beigas)

PRETESTĪBAS KUSTĪBAS KĀ TREŠĀ PASAULES KAŖA CĪŅAS VEIDS

V

Turbolidmašīnu attīstība tikai pēc kaŗa ir pārvērtusi tās par kaŗa masu ieroci, un valstij ar augstāko ražošanas jaudu būs izšķirēja priekšroka, jo tā spēs nodrošināt pārsvaru gaisā. Šāda priekšrocība ir rietumiem. Otrā pasaules kaŗa sākumā šāda priekšrocība bija Vācijai pret visu pārējo Eiropu, un maz trūka, ka tā tai būtu arī devusi galīgo uzvaru. Šoreiz Rietumu gatavība, it sevišķi gaisa transporta lidmašīnu ziņā, kas atbilst visdažādākām klimatiskām un atmosfairiskām prasībām, ir acīm redzama, jo rietumu vecākie tipi būs no 1950. g., kurpretim krieviem lielais vairums no 1945.—1949. g. Ne mazāk svarīga ir arī t e c h n i s k ā p r a k s e, kādu rietumi guvuši starplaikā starp abiem kaŗiem. Stāvokli Korejā īstenībā glāba rietumu gaisa piegāde, kuŗas techniskai uzbūvei bija pieaicināti gandrīz visi Berlīnes blokādes speciālisti. Pārvadājumu jauda un ātrums šeit pārspēja visus Berlīnes laika rekordus, bet plaša un techniski gluda gaisa piegāde ir jebkuŗas organizētas pretestības kustības mugurkauls.

Trešais kaŗš, spriežot pēc visām zīmēm, tomēr sāksies vēl pirms Kremlis būs paspējis iznīcināt visus pretestības kodolus un rezerves Austrumeiropā. Pietrūks laika. To Kremļa vīri zina. Nacionālie un sarkanie spēki Rietumeiropas zemēs ir aptuveni līdzīgi, bet Austrumeiropā rietumiem rodas jaunas iespējas, kādu līdz šim nebija. Ir pārbaudīts fakts, ka Austrumeiropas aneksēto un satelītu sistēmā iekļauto 100 miljonu eiropiešu boļševizēšana piecu gadu laikā nav devusi rezultātus, ar kādiem Maskava rēķinājās, un tas III kaŗa stratēģiskos aplēsumus stipri ietekmē: pagaidām latentie, bet zināmos apstākļos ātri aktīvizējamie spēki turienes zemēs vēl ir un, paredzams, arī spēs saglabāties.

Mums visu jautājumu jautājums tāpēc ir: cik tālu rietumi šobrīd jau ir tikuši, lai principā un organizātoriski aktīvizētu šo dzīvo, viņiem draudzīgo spēku Austrumeiropas zemēs, vai tas saskan ar viņu stratēģiskiem un it sevišķi politiskajiem nodomiem pēc sekmīgi veiktā trešā kaŗa?

Latviešiem un baltiešiem tas ir dzīvības un nāves jautājums. Ka rietumu militārā vadība to tagad p r i n c i p ā būtu ar mieru darīt, ir ticams. Turpretim par pašu o r g a n i z ā t o r i s k o priekšdarbu sākšanu un it sevišķi par to vēlamības sakrišanu ar tālākās nākotnes politiskajiem mērķiem vēl nevar dot skaidru atbildi, lai cik daudzsološas arī izliktos dažas pazīmes par Baltijas valstu politisko akciju kursa kāpšanu.

Mūsu tautu cīņai spējīgie un gatavie spēki šaipus un viņpus dzelzs priekškaŗa vēl netiek ne organizēti, ne pat oficiāli prasīti. Notiek tikai izziņas un aptaujas, kas var novest līdz lēmumiem un rīcībai tuvākā vai tālākā nākotnē. Mūsu pašu nākotnes dēļ ir ieteicami šo apgalvojumu saturu labi izprast un nenodoties nekādiem pārsteidzīgiem secinājumiem. It sevišķi par ts. lielo politiku un mūsu izredzēm nevajaga nodoties ilūzijām, bet gan jāsagatavojas uz ļoti grūtu un ilgstošu cīņu. Mums ir svarīgi zināt, kāda un cik liela noteikšana paredzēta nākamai nacionālai vai demokratiskai Krievijai Austrumeiropas lietu kārtošanā. Pazīmes nemaz neiepriecina.

Arī otrā pasaules kaŗa laikā emigrācijas dzīvo spēku iesaistīšana cīņas formācijās nebija sveša. Sauszemes un arī jūras formācijas, kā zināms, prasa lielu skaitu cilvēku aizmugures dienestam, sakarā ar ko patiesās kaujas vienības īstenībā ir mazas. Tagad vadītāji kaŗa lietpratēji domā nesākt ar smago un dārgo sauszemes vienību formēšanu, bet apmierināties ar izlases spēkiem mazākā apjomā, lai tos izmantotu par izplētņu lēcēju un gaisa desanta priekšgrupām apvidos, kas tiem ir pazīstami un kur tie var rēķināties ar atbalstu. Atsevišķos gadījumos tas ar izcilām sekmēm jau praktizēts. Austrumeiropas 15—16 apspiesto tautu emigrantu pirmais uzdevums tāpēc ir pašiem laikus un metodiski gatavoties, lai tad, kad laiks būs pienācis, spētu nepieciešamos izlases cīnītāju kadrus sakomplektēt. Vispār gan nav jārēķinās, ka īsto cīnītāju skaits kā trimdā, tā dzimtenē būs sevišķi liels. Tas ir cilvēcīgi saprotami, un tas tā ir bijis vienmēr.

Tomēr arī šie paši izlases kadri ir jāsalasa un tam jāveic priekšdarbi. Baltijas tautām, un it sevišķi latviešiem, ir tā priekšrocība, ka to emigrantu sastāvs ir samērā liels un augsti kvalificēts un turklāt ir ievērojams cīnītāju kodols ar pieredzi no Otrā pasaules kaŗa. Pastāv arī organizācijas, kas šo kodolu satur idejiski kopā, kāpēc varētu likties, ka sevišķas grūtības nevarētu rasties. Tā tomēr nav. Lielākais šķērslis ir trimdas ārkārtējā izkliede un tas, ka trimdas pēdējie pieci gada gājumi, ti. tieši visnoderīgākie, paliek neuztverti vai arī tiek un tiks iekļauti savu apmetnes zemju kaŗa vienībās. Otrs kavēklis ir mūsu trimdas saimes politiskais neizrūgums šobrīd, kā dēļ joprojām vēl nav globālas vadības ar drošu autoritāti. Tāpēc arī neviens neuzskata sevi par kompetentu stāties kaut vai pie nākamo cīņas kadru aplēšanas un apzināšanas. Tā paša iemesla dēļ arī nav iespējams atklāt visa šī pasākuma īstenošanu. Lai gan Baltijas tautu pretestības kustībām ir tā priekšrocība, ka tās joprojām, kaut kodola veidā, pastāv, ko nevar apgalvot par sevi citas tautas, tad tomēr arī risks kāpināt aktīvitāti šai izpratnē ir lielāks — viņu mazā skaita dēļ. Nevajaga aizmirst, ka attieksmē uz Baltijas tautām Maskava ir spējīga lietot pilnīgas iznīcināšanas metodes, un tā to arī nekavēsies darīt, ja uzskatīs par vajadzīgu. Tādēļ ir absolūti nepieciešami, ka mūsu augstākās militārās un politiski sabiedriskās autoritātes ievēro piesardzību.

Kādi būtu mūsu tiešie uzdevumi, ko varam un ko vajadzētu jau tagad veikt? Pirmkārt, jānodrošina mūsu vēl neesošā vienība un politiskā viengabalainība globālā uztverē. Bez tādas arī labākā cīņas vienība paliktu gaisā karājoties un pat nemaz nebūtu lāga radāma, nemaz nerunājot par briesmām, kas tiktu sagādātas mūsu tautas pamatdaļai Latvijā.

Otrkārt, jārūpējas, lai mūsu trimdas cīņai noderīgie spēki netiktu šķiesti priekšlaicīgi un nevietā, bravūras vai nepacietības dēļ. Ka latvietis grib, prot un var cīnīties, to tas atkārtoti pierādījis abos pasaules kaŗos un neatkarības cīņās. To zina viņa draugi un ienaidnieki. Bet tādēļ nav nekādas vajadzības piedāvāties priekšlaicīgi un nevietā, kā to, starp citu, ir pareizi norādījuši Daugavas Vanagu vadība, un tas ir jāievēro visiem.

Beidzot, it sevišķi kamēr vēl neesam sasnieguši globālu trimdas vadību, kas būtu neapstrīdama lielākam vairākumam, ikvienam latvietim un latvietei, ikvienai latviešu organizācijai un iestādei visās zemēs un kontinentos ir nemitīgi un atkārtoti jāuzsver mūsu spējas un gatavība piedalīties aktīvi cīņā pret Kremļa un komūnistu varu un tieši tur, kur spēsim veikt augstāko — savā zemē, kā organizētas pretestības kustības cīnītāji. Patlaban rietumu nometnes vadībā noskaņojums par un pret šādu mūsu nodomu aptuveni līdzīgs. Atsevišķu latviešu rosme šeit var izrādīties izšķirēja, ja to liek lietā pareizā laikā, veidā un vietā.

Karaliene vēlas kļūt DP

Čigāni nozog Valkas nometnē bērnu — Dzīšanās pēc krievu cara sudrablietām — Kurioza ziņa, kāpēc DP grib palikt Vācijā

VĀCU PRESES BALSIS PAR ĀRZEMJU BĒGĻIEM

Vācu preses raksti par DP septembŗa beigās un oktobrī galvenokārt aptveŗ divus tematus: taisnīgu ārzemju bēgļu sadali starp vācu zemēm un darba sagādi pabalstu saņēmējiem. Virtembergas prese norāda, ka pēc līdzšinējās pieredzes nav nekādu grūtību sagādāt darbu ārzemju bēgļiem rajonā starp Eslingenu, Gēpingenu un Heilbronu. No 7500 DP, kas šajā rajonā vācu saimniecībā pārņemti pēc 1. jūlija, bez darba patlaban vairs vienīgi 1500 personu. No strādājošiem ap 1000 vēl arvien nodarbina IRO. Citāds stāvoklis ir Bādenē, kur Etlingenas kazarmās vairāk nekā 1500 DP, un Ulmā, kur dzīvo ap 1000 ārzemju bēgļu, kam uz vietas darbu sagādāt nav iespējams. Tāpēc kā Etlingena, tā Ulma vēlas no šiem bēgļiem tikt vaļā un pieprasa viņu samērīgu novietošanu pa citiem rajoniem.

Pavisam, pēc vācu preses datiem, Rietumvācijā vēl ap 85.000 ārzemju bēgļu nometnēs un ap 103.000 privāti dzīvojošo. Pēdējo skaits stipri pavairojies, pēc armijas norādījuma atbrīvojot aizņemtās kazarmas. Ja arī gada laikā vēl izceļotu puse no šiem ārzemniekiem, vācu iestāžu pārziņā tomēr paliktu 80.000—90.000 bēgļu, kas būtu jāiekļauj normālā dzīvē vācu vidē.

Laikraksts Offenbach-Post sniedz reportāžu par Babenhauzenas nometni, kur tagad dzīvo čechu un slovaku bēgļi, jo tos visus nav varējusi uzņemt Valkas nometne pie Nirnbergas, kas tiem sākumā ierādīta. Atzīmēts, ka katra bēgļa uzturam Hesenes valdība izdod 1,10 DM dienā, bet bēgļi sūdzas par ēdienu. Labprāt nometnes vadītājs viņiem pasniegtu čechu nacionālos ēdinus, bet trūkstot vajadzīgo ierīču virtuvē, un arī iemītnieki paši negribot palīdzēt virtuves darbos. Tā kā trūkstot kartupeļu mizotāju, tad katru dienu galdā novārīti, bet nemizoti kartupeļi. Ja tos pasniedzot kopā ar tauku siļķi pusdienās, čechi sūdzoties, ka dzimtenē kaut kas tamlīdzīgs celts priekšā vienīgi cūkām. Bet viņš pats 5 gadus pavadījis padomju gūstā, kur visu laiku līdzīgu maltīti neesot baudījis. Lielākā daļa bēgļu tomēr gribot izceļot, un līdz Vācijas robežai viņiem ceļu samaksājot valdība. Katrs bēglis saņemot mēnesī 6 DM kabatas naudas. Visgrūtākā problēma tomēr esot uzturēt nometnē mieru un kārtību.

Par pēdējās traucējumiem stipri sūdzas Nirnbergas prese, aprakstīdama notikumus Valkas nometnē. Tā attēlota kāda kaušanās ballē, kuŗā ievainotas 6 personas un ar alus pudelēm daudzām barakām izsisti logi. Nometnē dzīvojošie čigāni nozaguši kādu slovaku bērnu, un čechu ielaužēju banda Nirnbergā un apkārtnē izdarījusi 28 zādzības. Koburgas laikraksts Freie Deutsche Presse kādā rakstā, apskatot šos gadījumus, prasa vai nu palielināt policijas spēkus Valkas nometnē vai arī brīdina, ka vācieši, kas dzīvo Valkai kaimiņos, būs spiesti ķerties pie radikāliem pašaizsardzības soļiem.

Par citu tautību DP krimināliem nodarījumiem laikrakstos šoreiz maz ziņu. Vienīgi piezīmēts, ka Hanoveras — Mindenes nometnes iemītnieki, kas visi esot bezdarbnieki, piesavinājušies un kā vecmateriālu pārdevuši jumtu noteku caurules, logu slēgus, krāsnis, dūmvadus utt.

Kurioza liekas Minchenes laikraksta Münchner Merkur ziņa, ka DP izceļošana faktiski apsīkusi, jo lielākā daļa DP pašreizējā politiskajā situācijā pagaidām gribot palikt Rietumvācijā, baidīdamies, ka, izceļojot uz ASV, daudzi varētu tikt iesaukti amerikāņu armijā. Kāds Nirnbergas laikraksts savukārt ziņo, ka Minchenē kādā vasarnīcā ieradusies DP grupa, lai meklētu pēc krievu cara sudrablietām, kuŗas pēc 1917. g. revolūcijas ģen. Vrangels izvedis uz Jugoslaviju un no turienes 1944. g. uz Mincheni, kur paslēpis ģen. Valtera von Glazenapa vasarnīcas pagrabā .Grupa pagrabā gan ielauzusies, bet laikā naktssargu pamanīta un izklīdināta. Atkāpjoties ielauzēji tumsā apšaudījušies savā starpā, pie kam ievainots latvietis (?) Anatolijs Basivs. Viņu policija aizturējusi. Sudrablietu vērtību rēķina mazākais uz 30.000 DM. Šis bijis trešais mēģinājums dārgumus nolaupīt.

Rēgensburgas prese raksta, ka Bulgārijas ekskaraliene Johanna lūgusi IRO piešķirt tai DP tiesības. 43 g. v. karaliene ir mirušā Italijas karaļa Viktora Emanuela meita un Bulgārijas karaļa Borisa atraitne. Līdz ar viņu trimdā atrodas divi viņas bērni.

No citiem rakstiem jāmin ziņa Brēmenes laikrakstā Weser Kurier par Delmenhorstā sarīkoto IRO noliktavās esošo mantu izpārdošanu, kuŗā DP nometņu skapji pārdoti par 6 un lietotas šujammašīnas par 100 DM gabalā. Lielāko daļu mantu sapirkušies lieluzpircēji.

Plašā reportāžā Süddeutsche Zeitung stāsta par vācu saimniecībā pārņemtajiem DP Luitpolda kazarmās Minchenē. Rakstā teikts, ka DP ar aprūpi un dzīves apstākļiem tagad apmierināti. „Beidzot mēs mazākais atkal dzīvojam kā cilvēki," piezīmējusi latviete D. no Rīgas, kas ar vīru apdzīvo 12 kv. m lielu telpu. Viņas vīrs strādā par burtlici un pelna 200 DM mēnesī. Ar šo naudu varot segt dienišķas vajadzības un arī kaut ko iegādāties. Nometnes vadītājs cer, ka arī citiem DP izdosies sagādāt darbu.

VĪRI KAS NOKĀPA ELLĒ (2)

Pirmā iepazīšanās ar Maskavas metodēm

LATVIEŠU PRETESTĪBAS KUSTĪBAS CĪNĪTĀJA ATMIŅAS

11. janvāŗa agrā rītā pie manas kameras durvīm atskanēja soļi, kas sasprindzināja mani nezināmā gaidās.

Ienāca Reinholds.

„Vai atzīstaties jums inkriminētā lietā?" viņš strupi noprasīja.

„Nē, — jūsu celtajos apvainojumos atzīties nevaru. Izmeklēšanā jau esmu pateicis visu patiesību."

„Tad pievāciet savas mantiņas, puisi, — jums gaŗāks ceļš zem kājām." Pie šiem vārdiem Reinholds atvēra durvis, aiz kuŗām stāvēja vairāki bruņoti vīri.

Viens no tiem ienāca kamerā un uzlika man roku dzelžus. Pazinu tās pašas sejas, kuŗas jau biju redzējis pirms dažām nedēļām Krustpils stacijā, kad apcietināja un aizveda ceļu iecirkņa priekšnieku S. Īpašā mašīnā tie nogādāja mani stacijā un ievietoja atsevišķā vagonā ar 5 vīru konvoju. Tātad es viņiem šķitu sevišķi bīstams.

Vispazemojošākie un satriecošākie man bija brīži, kad pēc izkāpšanas pārpildītajā Rīgas stacijā mani dzina caur ļaužu drūzmu. Tur, kur kādreiz biju gājis kā brīvs un lepns svētku viesis, nu mani, smagā apsardzībā, veda kā kādu ļaundari. Bet tāda bija nejaukā īstenība, kur viss sagriezts ačgārni. Sveši iebrucēji un noziedznieki sēdēja valdnieku krēslos, bet latviešu tauta gāja verdzībā, cietumos un nāvē . . .

Mani dzina pa Marijas un tālāk pa Stabu ielu, un nebija vairs jāmin, ka mūsu ceļš iet uz Rīgas NKVD citadeli. Sirds sažņaudzās, ieejot baigās slavas apņemtajā namā. Taču pirmā uzņemšana un nopratināšana nekā vēl neliecināja par tām briesmām, kas man še bija jāpārdzīvo dažas nedēļas vēlāk.

Pēc 24 stundām — 12. janvāŗa pēcpusdienā — mani pārveda uz Rīgas Centrālcietumu. Tur mētelim izgrieza pogas un āķus, atārdīja visas vīles un pamatīgi pārmeklēja ne vien drānas, bet arī pašu. Tad vēl nāca sarežģīto uzņemšanas formālitāšu kārtošana, un bija jau turpat pusnakts, kad mani ievietoja 4. korpusa 28. kamerā. Trīs diennaktis mani lika mierā, atskaitot celšanās, pārbaudes un ēdiena reizes. Sākumā pat biju viens, tikai 14. janvārī man piebiedroja Siguldas skolotāju B. Taču aizmirsts es nebiju, un tūliņ arī sākās šī kaķa rotaļa ar peli.

Ik pārsvakaru mani veda uz NKVD namu Stabu ielā. Apcietināto pārvadāšanai bija iekārtota īpaša automašīna, ko arestētie dēvēja par „Septiņvīru karātavām". Katra transportējamā virs galvas paceltās rokas piesprādzēja mašīnas sienai, un tā, kājās stāvot, bija jāpavada ne vien brauciena laiks, bet arī dažkārt ilgā uzkavēšanās NKVD nama pagalmā. Savstarpēji sarunāties mums bija stingri aizliegts, taču braucot tomēr varējām sačukstēties, jo sargi sēdēja priekšējā nodalījumā.

Mana pratināšana notika palielā istabā, kur kreisajā stūrī no ieejas sēdēja izmeklēšanas tiesnesis, bet labajā — tulks ar mašīnrakstītāju. Apsūdzēto novietoja istabas vidū uz soliņa, lai nebūtu kur atzvelties un tincināmais ātrāk pagurtu.

Tā mani tirdīja vairākkārtējās pratināšanās, kas protams, bija veltīgas, un čekisti pamazām pārgāja uz morālisko spīdzināšanu un draudiem. Tas ilga divi nedēļas, bet rezultāti palika tie paši, un NKVD vīri ķērās pie nākošās pratināšanas pakāpes.

2. februāŗa naktī, kad uz pirmajiem jautājumiem atkārtoju iepriekš teiktās atbildes, mans tirdītājs ar īpašu zvanu izsauca trīs spēcīgus sargus. Ienākot tie bez sevišķa norādījuma nostājās ap mani, un es noģidu, kas notiks.

„Vai atzīsaties?" tulks vaicāja.

„Esmu jau pateicis visu, un man vairs nav ko piebilst."

Pēc brītiņa saņēmu smagu sitienu mugurā, kas lika man sastreipuļot uz priekšu; bet tūliņ arī nāca otrs belziens — tieši sejā.

„Vai tagad atzīsaties?" tulks jautāja vēlreiz.

Es sakodu zobus un papurināju džinkstošo galvu, lai tūliņ sāktu lidot no dūres uz dūri, līdz acis aizmiglojās un saļimu nesamaņā . . . Šī bija pirmā reize, kad fiziski salūzu zem čekistu sitieniem, par ko Reinholda rokas puišiem nebija izdevies papriecāties. Bet arī tas vēl bija tikai sākums.

Starplaikā manas kameras iemītnieku skaits bija audzis, klāt nākot ltn. J., vltn. S. un vv. V., kas visi bija apvainoti līdzīgos nodarījumos. Un ja saka, ka dalītas bēdas ir pusbēdas, tad vēl jo vairāk to izjutu es, smeldamies no saviem likteņbiedriem arī garīgu stiprinājumu.

Ltn. J., kas vēl pirms divi dienām bijis brīvībā, arī zināja tuvāk pastāstīt par kādu interesantu lietu, ko aptuveni biju dzirdējis jau agrāk. Ar viltotiem dokumentiem un armijas komandieŗa parakstu un zīmogu no sarkanarmijas noliktavām bija izvests 1000 šauteņu ar attiecīgu municiju. Tanī pašā dienā līdzīgā veidā no citas noliktavas iegūtas arī rokasgranātas. Tas sagādāja NKVD lielas galvas sāpes. Gan bija zināms, ka Latvijā pastāv pretkomūnistiska cīņas organizācija, taču nekādi nebija sadzenāmas tās pēdas, kādēļ čekistu acīs katrs latviešu patriots šķita pagrīdnieks un spiegs. Un tikai nejauši tiem izdevās notvert pa īstam pagrīdniekam, kā tas bija noticis ar kādu ltn. J. paziņu, pie kuŗa apcietināšanas tam koferī atrastas 60 Siguldai domātas rokasgranātas...

Kad arī nākošā nakts manas lietas izmeklēšanā nedeva nekā jauna, lai gan mani atkal sirdīgi apstrādāja kā čekistu dūres, tā zābaki un smagas gumijas nūjas — NKVD inkvizitori bija nolēmuši iet vēl tālāk.

Tas gan notika pēc nedēļas — dienu vairs labi neatceros, bet, liekas, bija ceturtdiena, — kad mani atkal veda uz nopratināšanu. Šoreiz manai lietai bija nākuši klāt jauni apvainojuma punkti — spiegošana un ieroču slēpšana.

„Cik lielu atlīdzību saņēmāt par spiegošanu?" izmeklēšanas tiesnesis ironiski jautāja.

„Es gan savā dzīvē ar spiegošanu neesmu nodarbojies," atbildēju tādā pat tonī, „tādēļ arī nezinu, kādu honorāru spiegiem maksā. Ja nu jūs būtu nodarbojies ar šī jautājuma pētīšanu, vai arī pats veicis līdzīgus uzdevumus partijas labā, tad droši vien zināsit, ko maksā tautas nodevējiem."

Nezinu, vai tulks gluži tā pateica, bet mans tiesnesis pietvīka un nikni uzkliedza:

„Mēs esam salauzuši lielāku vīru muguras, lai panāktu atzīšanos, — ar jums mēs tiksim galā vēl ātrāk!" Drusku nomierinājies, viņš rāmāku balsi piebilda: „Es tomēr ieteiktu jums izdot pārējos pagrīdniekus. Tas būs prātīgāk. Pastāstiet mums, kur atrodas jūsu centrs, no kurienes saņemat līdzekļus un norādījumus."

„Par tādām lietām vispār nekā nezinu un nevaru paskaidrot," cik spēdams vienaldzīgi atbildēju.

Ar to arī bija diezgan. No blakus istabas ienāca četri vīri, kas lika man izģērbties. Saprasdams, ka pretošanās būtu veltīga, es darīju kā teikts. Manas rokas saslēdza dzelžos, sakabinātās kopā ar tāpat saslēgtajām kājām, caur sakabinājuma vietu izbāza koku, ko divi sargi pacēla uz augšu, bet pārējie sāka apstrādāt mani gumijas nūjām, nesaudzīgi sitot pa kājām un rokām, galvu un pleciem, kamēr es nevarīgs karājos gaisā. Dzelži neganti lauza rokas, un, nespēdams paciest mežonīgos sitienus, sāku kliegt.

Sitēji mitējās.

„Vai atzīstaties, ka esat pagrīdes organizācijas loceklis un nodarbojies ar spiegošanu?"

„Neesmu spiegojis un arī nedomāju to darīt!" es atelsu.

Sitēji sāka dauzīt mani no jauna. Un tikai, kad no mutes man parādījās asinis un neciešamās sāpēs sāku atkal brēkt, — spīdzināšanu pārtrauca un mani atbrīvoja no mocošā stāvokļa, tikai rokas atstājot dzelžos. Tad mani apsēdināja un sāka atkal tirdīt. Pratināšana ilga vēl stundas trīs, un kaut galva, pleci un visi locekļi neganti smeldza, taču gars nebija salauzts, un atzīties nedomāju.

Beidzot izmeklēšanas tiesnesis zaudēja pacietību un pārskaities draudēja:

„Ja vēl turpināsit liegties, jums būs jāiepazīstas ar citām metodēm!"

„Es izcietīšu ne vien jūsu metodes, bet kaut vai nāves sodu, taču vainīgs neesmu!"

Ar to šī briesmoņa mērs bija pilns. Tāpat puskailu mani nonesa pagrabā, kur jaunajam spīdzināšanas veidam bija iekārtota īpaša telpa . . .

Nākošajā turpinājumā:
RĪGAS NKVD MOKU KAMBARĪ

Divi speciālisti var dabūt galvojumus ASV

Mums ziņo, ka radusies iespēja sagādāt galvojumus divi speciālistiem ASV. Vajadzīgs koka modeļu veidotājs dažādiem čuguna lējumiem. Modeļi jāgatavo pēc uzdotiem zīmējumiem un samēriem. Kandidāta vecums līdz 55 g., ģimenes lielums neierobežots. Sākumā alga 1 dolars stundā. Bez tam vajadzīgs elektriķis, kas pārzina instalācijas, elektromotorus, un to labošanu. Pārējie noteikumi tie paši. Interesentus lūdz rakstīt J. Brastiņam, 602, Ouray Ave, Grand Junction, Colorado, USA. J. Brastiņš piezīmē, ka tur strādā jau 14 latviešu, kas visi labi iekārtojušies un saņem pieklājīgu atalgojumu. Sākumā gan pelnījis tikai 95 centu stundā, bet tagad izpelņa jau sasniegusi 1,65 dol.

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Andrējs Iksens

Kas tie par diženiem latviešiem!

JŪLIJS JANSONS

1919. gada pašā sākumā Latvijas pagaidu valdība no Liepājas pa jūras ceļu komandēja uz Tallinu speciālu delegāciju ar pulkvedi (toreiz kapteini) Jorģi Zemitānu priekšgalā, lai sazinā ar Igaunijas valdību organizētu nacionālo Latvijas karaspēku un sāktu valsts atbrīvošanu no ziemeļiem. Boļševiki tad bija jau ieņēmuši visu Latgali, Vidzemi, Rīgu, Zemgali un daļu Kurzemes. Pagaidu valdības pārziņā bija tikai šaura Kurzemes strēmele ar Liepāju kā centru, tik maza territorija, ka dzejnieks Edvarts Virza kādā nemirstīgā dzejolī varēja pateikt:

... Tev priekšā bangojošā jūra,
aiz tevis — nakts un ienaidnieks...

Zemitāns savu uzdevumu veica spīdoši. Tur gan bija jāparaksta kāds līgums, kuŗa noteikumus ziemeļu kaimiņi bija izrediģējuši stipri vienpusīgi savā labā: par palīdzību pret kopējo ienaidnieku tie bija pieprasījuši vairākus latviskus pagastus. Šinī sakarā vēlāk Satversmes sapulcē sociāldemokratu frakcija pārmeta Zemitānam, ka parakstīdams līgumu, viņš neesot redzējis tālāk par spalvaskāta galu, bet vēlāk viss tomēr abpusēji nogludinājās.

Zemitāns Tērbatā saformēja veselu pulku īsā laikā, jo tur bija vēl daudz latviešu, gan vecie strēlnieki, gan no Vidzemes sabēgušie kaŗavīri un laucinieki.. Pulku nosauca par 1. Valmieras pulku, tāds nosaukums bija iešūts arī viņa pirmajā karogā, kas bija nacionālās krāsās un tika iznēsāts pulkam līdzi visos Latvijas vējos un frontēs. Vēlāk šis karogs bija novietots Rīgā kaŗa muzejā. Par 1. Valmieras pulka komandieri iecēla plkv.-ltn. Jūliju Jansonu, ļoti braša izskata kaŗavīru lielām dzeltenām ūsām. Pulks skaitījās Igaunijas 3. divīzijas virspavēlniecībā. Pulka dzimšanas diena, resp. gada svētki ir 18. februāris, kad tas nekavējoties devās kaujās.

Pirmos ieročus apgādāja igauņi, tāpat nepieciešamos vezumus. Apģērbu ziņā gan gāja vāji, igauņiem arī nekādu krājumu nebija. Tāpēc pirmie valmierieši izskatījās raibi kā dzeņi ziemas mežā. Apmācībām arī nebija laika. Par laimi lielākā daļa bija vecie strēlnieki un pasaules kaŗa veterāni, tie tad jaunajiem turpat pārgājienu laikā ierādīja nepieciešamās šaušanas gudrības.

Kas dienvidus frontē bija Oskars Kalpaks, tas ziemeļos Jūlijs Jansons. Ja Latvijas brīvvalsts laikā Jansons un visi ziemeļnieki mazāk glorificēti, tad ne patiesība, ne viņu nopelni no tā neko nezaudē. Savu pirmo dienu frontē tie sāka ar kaujām un tā savas kaŗa gaitas arī nobeidza kautkur pie Grēku kalna Latgalē 1920. gada vasarā. Trofeju skaits ziemeļniekiem bija liels, viņu pārgājienu gaŗums vislielākais Latvijas robežās. Viņi pa daļai paši sevi apbruņoja, ieročus kaujā atņemdami boļševikiem. Kādā uzbrukumā nevien iznīcināja un izklīdināja veselu padomju pulku, bet atņēma arī tā kaŗa kasi ar apm. 700.000 rb. cara naudā, tāpat bagātīgu kaŗa laupījumu.

Protams, bija arī sāpīgi upuri. Jau pašās pirmās kaujās krita spējīgi komandieri, kapteiņi Skreija, un Rekšāns, tāpat daži jaunākie virsnieki. Vēlāk, jau Latgalē, krita brašais izlūku vadonis kapt. Zīle, Bermonta kaŗā arī bija upuri. Bet visskaistākā varoņa nāve pārsteidza seržantu Aneraudu, ko lode sasniedzā uzbrukumā ejot sava tēva māju ābeļdārzā kaut kur aiz Alūksnes, kur toreiz bija fronte. Tāds gadījums Latvijas brīvības kaŗa vēsturē laikam vienīgais.

Valmieras pulka numurs, pēc abu grupu apvienošanās 1919. g. vasarā, formēšanas vecākuma kārtībā iznāca ceturtais, jo pirmos trīs numurus piešķīra Kurzemes divīzijas pulkiem, kas sakomplektējās no Kalpaka bataljona resp. Baloža brigādes vienībām. Tā tas gāja tālāk chronoloģiskā secībā.

Latgales frontē kādu laiku valmieriešiem pretim stāvēja kāds pulks, kuŗā bija arī sarkanie latviešu strēlnieki. To konstatēja pēc šādām pazīmēm:

1) fronte vietām bija tik tuva, ka varēja pat sakliegties. Kad sarkanie izšāva mīnu un tā pēc viņu domām labi trāpīja, tad viņi kliedza: „Ulmani, saņem baltmaizi!" Mūsējie atkal pretim: „Trocki, še pātaru grāmata!"

2) no otras puses naktīs nāca pāri daudzi pārbēdzēji pilnā apbruņojumā, tūlīt stājās valmieriešu ierindā un bija labi kaŗotāji pret boļševikiem. To viņiem arī neliedza, bez tam viņu atnestās ziņas arī bija vērtīgas.

Tādu „dezertēšanu" bija laikam pamanījis un atzinis par šaubīgu toreizējais boļševiku virspavēlnieks Leiba Trockis: latviešu vienība drīz vien nozuda un tās vietā ieradās mongoļi, kas bija gluži stulbi un šāva līdz beidzamam, izkliegdami pazīstamo frāzi: „sovjet postavil, sovjet sņimajet" (padomes ielika, padomes noņems). Īstenībā viņus nocēla latviešu lodes, dzīvus gūstā dabūt tādus neizdevās.

Pulkvedis Jūlijs Jansons un viņa vārds nav šķirami no Valmieras pulka un ziemeļnieku gaitām un vēstures. Atzīdami viņa nopelnus un vadonības nozīmi, valmierieši viņam kādā jubilejā 1925. gadā uzdāvāja sudraba portsigāru, kuŗam apkārt bija zelta monogrammās zīmētas Valmieras pulka apsveikšanas marša notis. Šo maršu komponēja populārais Valmieras pulka kapelmeistars Ludvigs Grieza. Satversmes sapulce 1921. gad. apbalvoja arī pulkvedi Jūliju Jansonu kā vienu no pirmajiem septiņiem Lāčplēša kaŗa ordeņa kavalieriem, reizē ieceļot arī par Ordeņa Domes locekli.

Pēc nobeigtām kaŗa gaitām pulkvedis Jansons īsu laiku bija robežapsardzības priekšnieks. Kad robežsargus pārformēja par policijas vienību, viņš aizgāja no armijas un apmetās dzimtās mājās Nainiešos, Aiviekstes krastā Sāvienas pagastā. Bieži gan bija redzams arī Rīgā, sevišķi armijas svinībās, tāds pats brašs, iznesīgs un smaidīgs.

Kādā negadījumā viņš savainoja kāju, radās komplikācija un asins saindēšanās, no kā pulkvedis Jūlijs Jansons mira Rīgas kaŗa slimnīcā 1937. gadā.

Šo nekrologu atļaujos nobeigt koraļa vārdiem: „Dievs labi dar' ko darīdams..." Vien Dievam zināms, kādas mokas un nāve Jūlijam Jansonam bija paredzēta „pēc plāna un grafikas", jo viņš Kremļa necilvēkiem bija ne mazāk vērtīgs medījums kā Veckalniņš, Helmanis, Goppers, Prauls, Legzdiņš un daudzi citi.

Andrējs Irbe

Mārīte aizlido

NO BAIBAS STĀSTIEM

Būc! — Baiba guļ smiltīs visā piecsprīžu gaŗumā un skatās, kā pāri kāpu grīslim aizlaižas vasara — zeltaina un caurspīdīga spāre.

Rīt viņas vairs nebūs jūrmalā. Rīt agri vilciens to aizvizinās atpakaļ pie mātes un vecāsmātes laukos, zemes vidienā. Viņa dzirdēs atkal govju māvienus kā senāk, klausīsies, kā naktīs paukš āboli turpat aiz loga — un šīs šalcējas jūras nebūs. Turpat divus mēnešus viņa elpojusi to. Un nu pēkšņi — rīt vairs nē.
Skumīgs mākonis aizmiglo acis, un grīslis saplūst kopā ar debesīm zīļainā virpulī.

„Baib'! Baib'!"

Tas jau Juris.

„Jā!" — un smilšainas rokas izberzē acis.

„Kur tu esi?"

„Šite."

„Kur?" — un nu jau arī viņš ir klāt.

„Brauksim ar laivu!"

Juris ir pusotra sprīža gaŗāks un drusku vairāk nosmulējies nekā Baiba. Pāri kreisajam vaigam iesarkana švīka — kritis vakar no ābeles tieši upeņu krūmā.

„Juri . . ."

„Nu?"

„Vai tu zini, kā tas ir — mīlēt?"

„Nē."

„Es zinu . . ."

Juris ar cienību paskatās Baibā.

„Pastāsti."

„Ko tu man par to dosi? . . ."

„Vizināšu ar laivu."

„Ilgi?"

„Jā — un došu tev gliemežvākus."

„Labi — brauksim! . . . Tad pateikšu."

Viņu laiva nav liela. Tālu jau arī nevar — nedrīkst . . . Labi, ja drusku pāri otram sēklim.

„Pastāsti nu, Baiba!"

„Nē — kad aizbrauksim malā. Es nevaru izstāstīt vien. Tas jāparāda."

„Tad brauksim tūlīt . . ."

„Tu solījies mani vizināt."

Viļņi šūpo laivu, un kaijas met cilpas un iekērcas turpat pie galvas. Tā labu sprīdi Tad ķīlis atduŗas liedaga smiltīs, un abi braucēji izlec krastā. Soli solī viņi brien pa kāpām un brīnās, kāpēc viss tik kluss. Pat putni vairs neklaigā tik skaļi kā senāk, vienīgi miezis sasitas un atlec ar savādu dziedošu skaņu.

Baibai uz rokas uzlaižas mārīte, nez' no kurienes. Brīdi pastāv, tad paļāvīgi sakļauj kaula lidmēteli. Tekā no vienas plaukstas malas uz otru, no viena pirksta citā.

„Nu," neatlaižas Juris, „stāsti nu!"

Baiba ir noslēpumaina. Noslēpumaina kā tā dzīve, no kurienes viņa atnākusi uz šo krastu. Viņas draugs no tā nav šķīries ne dienu.

„Kad mīl, tad to neviens nedrīkst redzēt," beidzot viņa saka.

„Tas viss? . ."

„Nē. Vēl . . ."

„Un tu visu zini?"

„Jā."

„Kā tu to zini?"

„Redzēju . . . Dzirdēju . . . Krustmāte teica tēvocim, ka viņa to ļoti mīlot — lai viņš to pavizinot laivā. Un tēvocis teica — brauksim vakarā, tad mazāk ļaužu. — Un kad nav ļaužu, nav arī kas redz . . ."

Viņi soļo klusēdami.

Pa vienai birst priežu skujas, kā aizsapņojušās, un saule, nozuzdama apvāršņa vidū, padarījusi visu apkārtni tik savādu — it kā tā būtu izgrebta jūrā gulējušā siekstā, kuŗu, malā izskalotu, bieži apciemojis sausais austreņa vējš.

„Baiba," ierunājās Juris. „Turi mārīti saujā un saki — siz,siz mārīte, teic kur būšu rīt! . . . Kurp viņa aizlidos, turp arī tev būs jādodas."

Viņš tā runā, viņš nezina vēl — domā knīpa, bet pašai liekas, ka līdz ar saules sarkano zeltu jūrā nogrimusi arī viņas skaistā vasara. Tā, ko viņai reiz solīja ziedošs lazdu krūms un sakritis sniega vīrs. Un viņa paceļ delnu un čukst:

„Siz, siz, mārīte! Teic, kur būšu rīt!"

Kukainis pagrozās, tad nopietni ieplēš spārniņus, paceļas un aizlido. Aizlido tieši uz otru pusi, nekā nāk viļņu čalas

„Mārīte aizlidoja . ." saka meitene, un reizē kāpās atskan tāls sauciens:

„Meiten — uhū! Nāc nu mājās!"

„Krustmāte . . ." saka Baiba.

„Ko darīsim rīt? Ak tā — tu man parādīsi, kā tas ir, kad mīl . . ."

Baiba stāv un spārda smilti:

„Nevarēšu rīt . . . Rīt braucu prom — agri jau . . . Uz mājām. Bet tas ir tā . . "

Un viņa satveŗ savās plaukstās abas Juŗa ausis, pieraujas klāt un ātri noskūpsta nosmulētos vaigus.

„Tā," — un soļi dipēdami aiznes meiteni, tikai sarkanais ņieburs vēl kādu reizi pamirdz starp priežu stumbriem. Kā mārītei . . .

Juris stāv brīdi un skatās. Tad sejā savelkas šķībs smaids, bet acis jau pavērušās, un viena aiz otras rit siltas lāses, noskalodamas draudzenes lūpu pēdas smilteņu mētrāj.

Siz, siz, mārīte . . .

Pēteris Ērmanis

KĀ SAPNĪ

Un tad nāca jaunais līriķis J. Ziemeļnieks gaŗā, līdz kaklam cieši sapogātā svītrainā mētelī. Acis aiz acenēm šķita it kā maz ko saredzam, bija zināma līdzība ar pirmīt redzēto nogurušo Zariņu. Bet mani Ziemeļnieks pamanīja un sejā viņam noplaiksnījās zēnišķīgi jauks smaids. Jautāju, kā klājas. Ek, vajadzētu atkal opija. Jāpameklējot tāda aptieka, kur viņu vēl nepazīstot. Un, roku padevis, viņš aizgāja, kā savu likteni tverdams.

Arī man jāiet pusdienās; brokastis taču nemaz netika ēstas. Kurp tad citur kā Sukubā, atpakaļ uz Merķeļa ielu. Šī tipiskā rakstnieku un gleznotāju ēdnīca un kafejnīca 20. gados mani mājīgi uzņēma, kā jau ikdienas viesi. Raibas, kubiem, ripām, rombiem visādās krāsās apgleznotās sienas, balti klāti galdiņi gar sienām, vidū un stūŗos, pelnu trauciņi, baltas garenas ēdienu kartes. Dziļākās telpās, kur kafejnīcas īpašniece Sutas mātes un viņas dēla gleznotāja mājoklis, skanēja angliska šūpuļdziesma. Tur angliete, Sutas mātes vecākā dēla jūras braucēja sieva, aijāja savu mazo bērnu. Pavīdēja, gan vannas istabā ieskriedama, gan šurpturp nervozi šaudīdamās Sutas mātes otrā vedekla krieviete gleznotāja Beļcova, trausla un melnīgsnēja.

Ienāca slaikā, glīti noaugušā tumšmate pasniedzēja Lonija Saule, burtliča un baletdejotāja Rūdolfa Saules māsa vai māsīca. Ar Loniju man iznāca visāda ķircināšanās un amizēšanās. Šoreiz viņa par kaut ko bija uz mani tāda sapūtusies, vēsi, oficiāli jautāja: „Ko lai jums atnesu, Ērmaņa kungs?" Prasītais drīz bija klāt, sākās ēšana ar lielu baudu. Tad iemetās pats modernākais tā laika gleznotājs Niklavs Struņķis alias Strunke, degunu raustīdams, dzīvās nekaunīgās aceles šaudīdams, vēl gluži vasarīgi ģērbies. Labdienas vietā viņš pret mani izgrūda grūti formulējamu skaņu, nosēdās, pārlaida acis ēdienu kartei. Sēdēja, sāka gaŗi vilkt: „Pūt, vē—ē—ē—ējiņi," tā pieteikdams savu ierašanos. Tad nepacietīgs sauca savā struņķiskajā žargonā: „K—ko tā . . . nenāk! Žratīt (t. i. ēst) gribas!" Bet tad jau nāca Lonija. — Pekšņi man tika brīnumgaišs prāts, jo ienāca Kārlis Krūza, Baltā avota autors, dzejnieks ar zoda bārdiņu un gaŗajiem (tā sauktajiem „šēzes") svārkiem. Viņš lēnām sniedza roku Struņķim, kas viņam pasvieda divus pirkstus, izgrūzdams pirmītējo skaņu. Krūza, mazliet acis piemiedzis, smaidīdams tuvojās manam galdiņam, sasveicinājās, apsēdās man pretī, paņēma ēdienu karti un pamatīgi pētīja, lasīdams pats sev priekšā. Tad izvilka zīmuli un ēdienu kartē šo to izlaboja: dažās vietās bija kļūdaina rakstība. Tad viņam atnesa ēdamo, viņš ēda, bet pa vidam mēs runājāmies. Vairs neatceros neko, zinu tikai, ka saruna bija laba un tīkama.

Tomēr ar vienu ausi es uzķēru šo to, kas runāts pie Struņķa galda, kur vēl bija apsēdusies Marta Liepiņa-Skulme. Viņi nokļuvuši jau pie saldā ēdiena, kas tāds bālgans ar sarkanu mērci. Un šim saldēdienam nu Struņķis atrada tik spilgtu un drausmīgi neparastu, kaut savā ziņā pareizu salīdzinājumu, ka Liepiņai-Skulmei vajadzētu skriet projām, bet viņa, kā jau īsta dāma un bohēmiete, tikai mazliet savilka pieri.

Ienāca Mārtiņš Gailis, aktieris ar pīpi zobos, ar raksturīgo degunu, aktieris, kas glīti tēloja mazākas lomiņas Nacionālā teātrī un savus glītos feļetonus parakstīja ar Ludviga Šanteklera vārdu. Viņš apsēdās pie Krūzas un manis, paņēma šī rīta Latvi un, atradis kādā mazāk pazīstama autora dzejoli, tādu palielu, nosacīja: „Gaŗš dzejolis. Bet kāpēc nevar sacīt: resns? Vai zi', tas labi izklausītos: resns dzejolis." Un viņš smējās par savu asprātību. Krūza paņēma resno dzejoli un rūpīgi nolasīja savā klusajā balsī, kas vietām tuvojās čukstēšanai. Dzejolī viņš konstatēja šo to negatīvu un nedzejisku. Ienāca Jēkabsonu Kārlis, sniedza Krūzam roku un gribēja Krūzu par šacha partneru. Bet Krūza smīnēja vien, savu roku nedeva, purināja galvu. Jēkabsons pūlējās pierunāt: „Nu Kārli, ko tu, vai tad vakardienas dēļ mēs nevaram šodien spēlēt!" Krūza joprojām smīnēja un liedzās. (Vakar tepat Sukubā Jēkabsons bija zaudējis partiju, iekarsumā apvainojis Krūzu nepareizā spēlē). Neko darīt, tagad stūrī pie šacha galdiņa Jēkabsonam par pretspēlētāju sēdās Šanteklērs.

Jāceļas, jānokārto ar Loniju maksa par pusdienām, jāiet. Cēlās arī Struņķis no kaimiņu galda. Ar Liepiņu-Skulmi viņam bijušas runas par mākslu, pat par literātūru. „Lūk, tas sssludinātājs, tas ar tā dededeģenerāta grumbaino papakausi," viņš bēra, stostīdamies, uz mani rādīdams. „Ppappagaidi, kad iznāks mani dzdzejoļi „Pirmais kulkuikuiļa rēciens latviešiem." Un pirmajā lapā būs: ne sssludināt, bet rēkt!" Un viņš noskūpstīja Liepiņai - Skulmei roku un izsviedās pa durvīm.

Neatceros skaidri, vai pēc Sukuba pusdienām devos uz Skolas ielu. Atceros sevi atkal Krišjāņa Barona ielā tai pusē pretī Vērmanes dārzam. Lūk, Parka iela. Tur Latvijas Kareivja redakcija. Bet tur vairs nebija tās dzīvības un pievilcības, kāda bija, kad es vēl pats biju kareivis un skaitījos par šis avīzes redakcijas locekli. Nē, tur es neiegriezīšos. Paskatījies uz Vērmanes dārzu, redzēju, ka gar to kāda sieviete stumj slimnieku ratiņus, bet ratiņos sēž Zenta Mauriņa, filoloģijas studente un jauna kritiķe, mana jaunā draudzene. Sajutu sirdī kā dzēlienu: ja būtu gājis gar dārzu, būtu Zentu saticis. Vai viņa mani otrpus ielas pamanīja? Laikam nē, sēž nekustīga, acis nolaidusi. Sieviete stūma ratiņus tālāk augstskolas virzienā.

Un es jau biju pie tā nama Barona ielā, kur otrā stāvā Anša Gulbja, apgāds un tolaik vienīgā literātūras mēnešraksta Rituma redakcija. Uzkāpšu, apjautāšos, kas būs Rituma nākamā burtnīcā. Gulbja apgāda priekštelpā blondā, runīgā sekretāre Emma Platace ziņoja: pats kungs esot pavisam nelāgā omā, Rituma redaktors Rozītis gan šodien tīri lādzīgs. Pieklauvēju, iegāju kabinetā. Gulbis sēdēja tiešām īdzīgs, bāls, runā vienzilbīgs, tās pašas zilbes norūca gandrīz nesaprotami. Viņš nejutās vesels, reizēm pabraucīja, paspaidīja — varbūt sāpošos — gurnus, drīz cēlās un aizgāja. Pāvils Rozītis turpretī tiešām bija labsirdīgā prātā un teica: to avansu, ko man viendien solījis, es varot dabūt, viņš izrakstīšot kvīti. Es pacīnījos ar sevi, padomāju, atzinu: labāk saņemt mazāku honorāru nekā lielāku avansu. Nu, kā es gribot.—Kas būs nākamajā Ritumā? Būšot abi mani rakstnieku apdziedājumi: par viņu pašu, Rozīti, un par Švābi. „Un kāds stāsts?" — „Stāsts būs atkal Jūlija Rozes: Simjūda lieta. Stāsta varonim par prototipu bijis grafiķis Stenders, ko vācieši nošāva. Es ceru, ka Roze nopietni piegriezīsies stāstu rakstniecībai." — „Tā, tā," — Rozītis iznāca man līdz priekštelpā, kantorī. Nez' kā runa izgadījās par manu sastādāmo jaunākās lirikas antoloģiju, un Platace jautāja: „No Pāvila Rozīša laikam būs paši skaistākie viņa dzejoļi?" — „Man visi dzejoļi ir paši skaistākie, man citādu nemaz nav," Rozītis pašapzinīgi noteica.

Tad es soļoju Elīzabetes ielai pāri. Tur uz Marijas ielas pusi palika Brīvās Zemes redakcija. Bet Jānis Ezeriņš, izdevēju atlaists, vairs nestrādāja redakcijā, pašlaik bija izbraucis laukos. Un ar Virzu, kas tagad bija iesēdināts Ezeriņa krēslā, man tā īsti nesaskanēja . . . un nesaskanēs nekad. Bet, lūk, nams, kur otrā stāvā Latvja redakcija. Uzies̄u pie Grīna, iedošu jaunākos dzejoļus. Vispirms iegriezos kantorī, kur nācās saņemt tādu drusku honorāra. Kaut ko īgni norūkdams, naudu izmaksāja kasieris Zariņš, kas stīvi kustējās ar kruķu palīdzību. Viņš vispār nebija sevišķi laipns cilvēks, tāpat vārdos strupa un paskarba viņa sieva grāmatvede. Bet, laikam liktenis pret viņiem arī bija izturējies nelaipni, strupi un paskarbi. — Redakcijā sēdēja, kā jau parasti, Jānis Grīns un Hermanis Asars. Grīns steidzīgi kaut ko rakstīja, roku pasniedza, galvu no papīra nepacēlis, tikai pasacīja: „Labdien, Pjēr Bezuchij," — tā viņš reizēm mani uzrunāja, Tolstoja romāna varoņa vārdā. Par dzejoļiem pateica paldies, parāva atvilktni, iegrūda tos manuskriptu blāķī. Un rakstīja tālāk.

Asars apjautājās, ko es te Rīgā darot, kādi man laukos apstākļi. Ak tā, tēvs vecs un grūti slims, māte arī veca, brāļu un māsu nav, zemi apstrādā graudnieki? „Vai zināt, brauciet nu uz saviem Plāņiem, sāciet saimniekot, ko jūs te pa Rīgu," Asars man ieteica. „Tā tie saimnieku dēli te pa Rīgu plenčo un tēvu mājas tiek nolaistas. Būs par to jāuzraksta avīzei kāds ievads."

„Šitajam gan saimniecību nevar dot rokās, no šitā lauksaimnieks neiznāks," Grīns mani no praktiskā viedokļa raksturoja, galvu no rakstāmā nepacēlis. Tad Asars apjautājās par dažiem plāņeniešiem, ar kuŗiem vienā laikā gājis Valmierā skolā. Ar sajūsmu runāja par Pēteri Knapi, kas atsacījās no teoloģijas studijām, nodevies agronomijai: „Tas ir tiešām īsts un liels ideālists!"

Un tad es sevi atceros Brīvības un Lāčplēša ielas stūrī. Tur tā skaistā un staltā nama augšējā stāvā Brigaderu dzīvoklī mājo Anna Brigadere. Vai uzkāpt, apciemot? Labu laiku neesmu bijis. Parunātos par Maijas un Paijas iestudējumu Nacionālajā teātrī; mēģinājumi šinīs dienās iet pilnā spēkā. Rakstniece pastāstītu par Paiju Špīlberģes uztvērumā. Ak Ludmila, mums abiem tik mīļā, tik apbrīnojamā mākslinieceī Varbūt rakstniece papauž ko par saviem tālākajiem nodomiem? Bet... jāiet cauri vairākām istabām, varbūt, jāsastop Jānis Brigaders un sirmā Maija, jāklanās, jāsasveicinās? Varbūt pie rakstnieces pašlaik ciemā kāds svešs kungs, vai pat dāma? Nē, labāk šoreiz vis neuzkāpšu.

Ielas jau tumst, rudens diena vairs nav gaŗa. Tad atcerējos, ka jāiet uz Dailes teātri, jau laikus jāiegādājas biļete pirmizrādei, kas būs pēc dažām dienām Kasei jau vajaga būt atvērtai. Nacionālo teātri gandrīz visi mani paziņas pēla, Dailes teātri cēla un cildināja, bet es to tā īsti nespēju iemīlēt. Reāli psicholoģiskajā taču aktieŗi varēja dziļāk, spilgtāk izcelt savu personību, tīri teātrālajā teātrī visizdevīgāk plātīties režisoram ar saviem trikiem. Bet kad nu tik interesants inscenējums, kāds no E. T. A Hofmaņa dzīves un stāstu motīviem savītie Kapelmeistara Kreislera piedzīvojumi, tad jāiet, jāskatās.

Bet kas tas? Tas nav vakara satumsums vien, debess plešas aizvien drausmīgāki tumšāka, tāds kā pusnakts un negaisa melnums kopā. Vēls negaiss rudenī? Nē, nē, tas ir kas cits. Pēkšņi gaisā iekaucās stiprs, baismīgi žēls vēja gaudojiens. Tad

(Turpinājums 6. lpp.)

Trīnes grēki Ņujorkā

Vēstule par sarunu pie kafijas tases

Goda kartē Trīnes grēku pirmizrādei jūsu recenzentam netika piesūtīta. Kad viņš apķērās lūkot biļeti, visas 600 jau bija izpārdotas. No vienas puses tas bija glābiņš, jo viņam, ārpusē stāvot, nebija pēc izrādes jānopūšas gluži tik dziļi kā kādam citam recenzentam iekšpusē: „Jā, ko nu lai raksta, visi jau labi draugi un cilvēki..."

Tomēr, tā kā Jūsu recenzents ir cēlies no senlaiku informātoru cilts un zina, ka avīzei informācija dažreiz svarīgāka par kritiku, tad viņš nākamā dienā tuvojās Dūjas kundzei. Viņa ir skaista, patīkama un Ņujorkas latviešu sabiedrībā vislabāk informētā dāma. Paklausot Jūsu speciālkorespondenta lūgumam, Dūjas kundze uz pusstundu pārtrauca dietu un nogaršoja „petits fours" no krievu konditorejas „Babka".

Viņa paņēma tādu viscaur šokolādes apvalkā un teica: „Labs, vai kur labs! Trīnes grēki Ņujorkā, protams, nav salīdzināmi ar izrādi Eslingenā. Ko nu! Bet Trīne — Melbārde bija lieliska, protams, un tāpat Lielbērzu Emīlija — Zīlava, nemaz nerunājot par Dāvi? kas bija lielisks Lagzdiņš, tas ir, es gribēju teikt otrādi, vai tad iznāk pareizi? Izrāde sevišķi patika bērniem, par vecajiem latviešiem nezinu, — nemāku tos atšķirt no jaunajiem, kas arī jau izskatās veci. Vislabāk, droši vien, patika pavisam jaunajiem, kam nav vēl ledusskapju un televižen. Vai tu nedomā, ka tagad pieņemšos par simts gramiem? Nē, no tiesas? Ābrams arī nebija slikts. Un tad brašais Uršteina Juris! Mazbērnu tēvs un māte, nu kā jau Zaķis un Tonija Kalve, vai tad var būt slikti. Princīte bija — tā gan bija smuka. Pilnīgi pēc Zīlavas. Joske? Tāda nemaz nebija. Ak tā, jā, bija gan viens tāds mazs puika, divi puikas bija. Piekrišana? Protams, ka bija piekrišana. Tomēr taču latviešu teātris, pagaidām vienīgais. Bez tam Trīnes grēki jau pilni vecajiem, labajiem komēdiju jokiem, jeb varbūt jāsaka — sliktajiem? Bet par Blaumani jau tā nedrīkst teikt.

Jā, zāle bija gan pārpildīta, tāda pamaza, kurā jārāpjas pa tādām sīkām mazām kāpnītēm. Ja būtu ugunsgrēks... Nemaz negribas domāt. Pirmajās rindās sēdēja ministri, redaktori un sabiedriski darbinieki un bērni. Es sēdēju balkonā un nekā nevarēju redzēt. Pēc izrādes pirmās rindas aizgāja mājās. Vai tu domā, ka varētu riskēt vēl vienu kūciņu? Tās tādas mazītiņas. Un tad sākās saviesīga sadzīve, ar bufeti, valšiem un polkām. Ak, režija? Par to es neko nevaru sacīt, — režisors sēdēja man pretim pie galda. Bet tu jau vari aiziet uz otru izrādi, 20. oktobrī. Bet vai būs saviesīga sadzīve, to gan es nezinu... Nē, paldies, vairāk gan nē. Nu, varbūt to maziņo ar to riekstu pildījumu... Vai tu zini, ka dibina vēl divus teātrus?"

Ņujorkā, oktobrī.

R. L.

KĀ SAPNĪ...

(Turpinājums no 5. lpp.)

smags tumsas un klusuma brīdis. Un tad sākas vētra, aizvien spēcīgāka, ik mirkli skaļumā pieaugoša. Nu tā bija jau tāda, it kā tūkstoši automobiļu taurētu un kauktu vienā laikā.

Pametu skatu sānis: vai nejoņo arī kāds auto? Šausmās pamanīju, ka visas Rīgas ugunis izdzisušas, ka iela, cik varēju caur tumsu blenst, galīgi tukša, ka uz ietves nav neviena cilvēka. Bet trakā vētra, miljoniem lielus vēršu ganību aurus baurodama, nešus nesa mani pa Lāčplēša ielu uz leju. Šausmās apmulsušam, man bija tikai viena pavisam dulla vēlēšanās: Jātiek Dailes teātrī! Kaut drīzāk Dailes teātrīs!

Nogāza lietus, nelēkāja zibeņi, tikai tālu nemitīgu dimdēšanu dzirdēju vēl aiz vētras. Caur tumsu man likās, ka lieli nami grīļojās vētrā kā koki. Jā, nu jau es esmu pāri Tērbatas ielai. Kaut kur kāda loga stiklu krišanu un saplīšanu uz ielas es dzirdēju cauri vētrai, laikam šīs rūtis nokritušas tuvumā. Bet, lūk, Dailes teātra durvis. Un aiz tām spīdēja gaismiņa. Es grūdos pa durvīm iekšā un . . . Un atrados Traunšteinas latviešu DP nometnes pirmā bloka pirmā stāva gaitenī! Gaiteņa ārdurvis vēl šūpojās un čīkstēja no mana ieskrējiena. Vakaros gaiteni apgaismoja griestu spuldze. Bet gaiteņa vidū stāvēja emigrācijas daļas kurjēre, pavecāka dāma ar acenēm, un smaidīja man pretī:

„Es jūs jau gaidīju, Ermaņa kungs. Jums no ASV pienācis galvojums."

Es tikai iesaucos: „Ak tu, piķis!"

(Beigas)

Prof. E. Blese

Jauni darbi baltu valodniecībā

VI

Dr. h. c. Raymond Schmittlein. Études sur la nationalité de Aesti. T. J. Toponymie lituanienne. 1948. Edition Art et Science. Bade.

2.

Baltologi cels iebildumus arī pret dažiem šķietami vācu vietu nosaukumiem Lietuvā, piem., 236. lpp. autors pēc manām domām pavisam nepareizi uz vācu valodas pamata izskaidro Skirsnemunes vārdu. Tāpat Alsunga, Dundaga un Kuldīga ir gan laikam baltu, ne skandinavu nosaukumi. Tāpat dangas vārdu, cik zinu, līdz šim uzskatīja par baltu (kuršu) un ne par aizgūtu no zviedru dank, „iebraukta ratu sliede".

Ne gluži pieņamamas šķiet arī autora domas par viņa tā nosaukto gotu laikmetu senajās baltu zemēs. Ir taisnība, ka pēc Kasidora nostāstiem gotu valdnieks Ermanariks IV g. s. pakļāvis sev aistus. No Jordana rakstiem savukārt ir zināms, ka aisti ir sūtījuši VI g. s. uz Romu pie Teodorika Lielā (454—526) savus sūtņus ar dzintara dāvanām šim valdniekam. Autors nu secina, ka aisti sūtījuši sūtņus pie Teodorika gan tādēļ, ka apzinājušies sevi vai nu toreiz vēl — vismaz nominālī — viņa pavalstniekus esam, vai vismaz reiz par tādiem bijušus. Tas liecinot, pēc autora domām, ka baltu zemes IV g. s. vidū bijušas gotu iekarotas, un ka apm. divus gadu simteņus te pastāvējusi gotu vara. Pēc autora domām gotiem piešķirta arī zeme, un goti te ierīkojuši arī savus apcietinātos centrus, būdami paši par zemes pārvaldniekiem. Tādu centru autors saskaita ap 30. Tādēļ ikkatru lietuvisku lielāka centra nosaukumu, kurā autors saskata kaut kādu līdzību ar kādu senu ģermāņu personu vārdu, autors atzīst par gotisku, piem., pat nosaukumus: Ašmena, Bauska, Bunkas, Gardinas (Grodņas), Kaišiadorys, Kelme, Lyda, Šivintas, Skuoda, Ukmerge, Upyte, Vileika uc. Šie jau senās Lietuvas centri savus nosaukumus esot dabūjuši no savu seno īpašnieku — gotu — personu vārdiem.

Šī teorija rada daudz iebildumu. Vispirms jau valodas ziņā šie salīdzinājumi pārliecina visai maz. Otrkārt, ir zināms, ka Ermanarika valsts turējās kopā tikai tā, ka attālākie un visai izkaisītie tās novadi gan maksāja Ermanarikam meslus, bet citādi bija pilnīgi neatkarīgi. Arī administrātīvā un it īpaši kultūras ziņā viņi no gotu centrālās varas bijuši maz atkarīgi: ne par kādu gotu administrātīvo kolonizāciju šais novados gan nevarēs runāt. Kāpēc tad nu šādai administrātīvai kolonizācijai būtu bijis jābūt tieši baltu apdzīvotās zemēs? Vai tās būtu bijušas daudz svarīgākas par citām? Autors, piem., domā, ka pieminētiem 30 gotu pārvaldniekiem katram būtu bijis ap 100 vīru liels karaspēks, kas kopā ar sievām (pēc autora domām gotiski esot arī sieviešu vārdi Aldena, Biruta, liet., Birute, par ko atkal var šaubīties) un bērniem būtu izveidojis apm. 15—20 tūkstošu lielu gotu masu. Bet vai tad gotu ietekmei uz baltu tautām un valodām nebūtu bijis jābūt spēcīgākai, nekā to faktiski varam konstatēt? Bez tam gotu ietekme un vara varēja būt spēcīgāka tikai paša Ermanarika valdīšanas laikā (līdz 375. g.), bet pēc Ermanarika sakāves un gotu valsts bojā ejas Dienv. Krievijā goti baltu territorijā bija pazaudējuši jeb kādu politisku atbalstu, un viņiem bija steidzīgi jāpārtautojas. V g. s. sākumā un vidū tur jau gan vairs maz kāds runāja gotiski. Tādēļ labākā gadījumā laiks, kad gotu ietekme baltu zemēs būtu varējusi būt spēcīgāka, būtu ildzis apm. 50—60 gadus. Varbūt, ka arī šai laikā gotu ietekme vairāk izpaudās tikai nodokļu un tirdznieciskos sakaros starp baltiem un gotiem. Tirdznieciskie sakari varēja pastāvēt arī vēlāk, kad gotu centri pārvietojās uz Pannoniju (tag. Ungāriju) un Balkānu pussalu, vēlāk uz Itāliju. Tie varēja turpināties arī vēl visu V g. s. līdz Teodorika varas laikmetam, un tie, kā arī varbūt dažas vēsturiskas reminiscences, varēja būt par iemeslu, kāpēc aisti sūtīja Teodorikam dāvanas. Un vai šā samērā īsā laika būtu pieticis, lai dotu gotiskus vārdus tik daudzām Lietuvas vietām un lai šos nosaukumus tik dziļi iedēstītu baltu iedzīvotāju apziņā, ka tie tur palikuši uz visiem laikiem? Vai ticams, ka no šiem gotiem — gotu pārvaldniekiem — būtu izaugusi visa vēlākā lietuviešu aristokrātija un visa vēlākā lietuviešu personu vārdu sistēma, kā to domā autors un par ko viņš solās stāstīt sava darba otrā sējumā? Te tomēr paliek lielas šaubas.

Kopsavilkumā varētu teikt tā. Autora darbs ir nenoliedzami īpatnējs: tik glītas un galantas grāmatas kādā lielā Rietumeiropas valodā par baltu vietu vārdu un aizvēsturiskās senatnes jautājumiem vēl līdz šim nav bijis. Tā sarakstīta ar lielu erudīciju un labu materiālu pazīšanu, sevišķi zīmējoties uz Lietuvu (tīri fonētiskā ziņā šur tur varētu vēlēties lielāku precizitāti). Par autora metodisko pieeju šur tur varētu diskutēt, bet nav noliedzama viņam arī sava dziļa taisnība. Tomēr dažos jautājumos autoram ir par daudz skepses, kur mēs vēlētos pozitīvāku pieeju. Citur atkal izmanāma zināma it kā pārmērīga zinātniska mīlestība pret svešām nebaltu tautām — somugriem un ģermāņiem — un to valodu elementiem: vietu vārdi, kas varētu tikt izskaidroti kā baltu, labprātāk, kaut arī ar atruņām, tiek novirzīti citu valodu plāksnē. Tādēļ var teikt, ka šai darbā mūsu priekšā ir gan gara un uztveres ziņā vērtīga apcerējums par Lietuvas un Latvijas vietu vārdiem, kas dod daudz ierosinājumu, modina dziļāku interesi un pavedina uz daudzām nopietnām pārdomām, bet kas konkrēti un stingri tomēr mums nepasaka, kā tad tiešām ar attiecīgiem Lietuvas un Latvijas vietu vārdiem ir: kuri no tiem ir īsti baltu un kuri ir sveši. Vēl citādi varētu teikt tā: no darba mēs daudz ko dabūjam zināt un dzirdēt sakarā ar Lietuvas un arī Latvijas upju un vietu nosaukumiem, bet ne tikdaudz tieši par šiem nosaukumiem. Tomēr katram latviešu inteliģentam, kas lasa franciski un kam ir interese par mūsu zemes vispārīgo un it īpaši lingvistisko senatni, jo silti ieteicams ar šo grāmatu iepazīties. Tā sarakstīta pie tam arī samērā viegli un ļoti skaistā franču valodā.

DR. K. KASPARSONS PĀRKĀPIS 85. MŪŽA GADA SLIEKSNI

Dr. K. Kasparsons, kas savas vecuma dienas pavada Dānijas trimdā, 2. oktobrī varēja atzīmēt 85 gadu jubileju. Viņš savā laikā bijis latviešu strēlnieku ārsts, piedalījies Latvijas universitātes dibināšanā, bijis pirmais Latvijas izglītības ministrs un kādu laiku arī Latvijas Sarkanā Krusta priekšnieks. Sirmais jubilārs Dānijā lasījis vairākus referātus par Latviju.

Es esmu kā klauns — saka Žans Kokto

Franču dzejnieks, romānists, lugu rakstnieks un filmu producents Žans Kokto pagājušā nedēļā 1000 Berlīnes jauniešiem vairāk nekā stundu stāstīja par mākslu, dzīvi, Franciju un sevi, visvairāk par pēdējo. Kokto Berlīnē bija ieradies sakarā ar savas filmas Orfejs premjēru un jauniešos bija atradis ļoti atsaucīgus un ieinteresētus klausītājus. Paši jaunākie no viņiem, uzmanīgi uz priekšu saliekušies, pūlējās uztvert katru slavenā literāta vārdu.

„Es esmu kā klauns, kas smejas un raud kā bērns," deklarēja Kokto, kura tumšzilo svārku pogcaurumā bija goda leģiona lenta. Runātāja gaišzilās plankumotās kaklasaites mošums labi saskanēja ar viņa gara spridzību. Ielaizdamies diskusijā par patiesību, reālitāti un sapņiem, Kokto teica: „No Francijas nekārtības un chaosa nāk Francijas lielais gars un intelektuālais elektriskums." Šo deklarāciju klausītāji uzņēma ar dimdošiem aplausiem. „Līdz šim jaunatne ir bēgusi baltā plašumā, bet tagad atgriezusies pie reālisma, kas nav reālitāte. (Piekrišanas saucieni un kāju dauzīšana!) Un tas ir labi, tas atgādina Hegela un Kanta Berlīnes inteliģenci. Dzīve ir miegs, ko pavada kopā ar visiem ļaudīm, kas sapņo kopīgu sapni." Gan juzdamies mazliet apjukuši, vācu studenti šai vietā tomēr pieklājīgi applaudēja.

Tālāk lektors paskaidroja, ka viņš esot labos draugos ar Sartru, abi bieži kopā ēdot, dzerot un runājot, bet nekad par eksistenciālismu: „Nekad. Es neesmu eksistenciālists, es esmu mērens anarchists." Ar plašu žestu, it kā apņemdams visu sagrauto Berlīni, Kokto teica: „Drupām piemīt ne vien rets skaistums, tās arī nozīmē tūkstošas atvērtas durvis, un tas jūtams ik uz soļa. Ja kāds visu zaudējis, tad viņam ir viss. Ērtības un nauda ir lielas briesmas," turpināja rakstnieks, rotaļādamies ar savu zelta rokas pulkstenī. „Pieredze, ko jūs, berlīnieši, esat guvuši, ir morāliska ģimnastika, kas tik derīga jūsu intelektuālajai labklājībai."

Franču slavenībai beidzot savus pārspriedumus, klausītāji desmit minūtes no vietas dimdināja zāli. Vairums no šiem tūkstoš klausītājiem bija jauni, ļoti jauni studenti un vidusskolnieki, — piezīmē kāds korespondents.

Brīvības zvanu izvadot

VĒSTULE NO ŅUJORKAS

Lidmašīna, kas vedīs šo vēstuli pāri okeanam, ceļā varbūt pārlidos amerikāņu armijas kuģi General Blatchford, kura kravā šoreiz ir Brīvības zvans Eiropai. Avīzēs varam lasīt, ka to par saviem līdzekļiem bronzā izlējusi ģenerāļa Kleja vadītā organizācija Brīvā Eiropa, ka to novietos Berlīnes rātsnama tornī, un ka tas sver 11 tonnu. Skeptiķi starp mums, Amerikā un Eiropā vienlīdz, jautās: Bet kāds gan ir šī zvana īstais svars? Tik vien, ka viens simbols vairāk pasaulē? Vai brīvības zvanu liešana, dāvāšana un dimdināšana nav visiem zināma amerikāņu paraša, un tas viss?

Politikā ir daudz teātra, jo tai tāpat kā lugai vajadzīga publika. Bet var būt labs un var būt slikts teātris, un ja kāda izrāde vai parāde simbolizē cīņu par brīvību, kuras vārds novazāts, niecināts, izvarots un nesaprasts mūsdienu apgaismotajā gadsimtenī negantāk kā jebkad, tad jāsaka — vairāk šādu izrāžu, biežāk piedurt pirkstu šai vissūrāk sāpošajai vainai, vēl un vēl!

Tie 3000 ņujorkieši, kas tajā svētdienā, soļoja Brīvības parādē pa Menhetenas 8. aveniju, iedami pret komūnismu un par cīņu ar to, varbūt lika mazliet padomāt tūkstošiem, kam tie gāja garām ar saviem paceltajiem karogiem, drūmajiem plakātiem, apņēmīgajām sejām. Ja dažai dāmai „burvīgas" likās Brīvības zvana pavadoņa — Ņujorkas pilsētas gvardu uniformas un „jauki" šķita latviešu, igauņu un citu apspiesto nāciju grupu tautas tērpi, tad tā bija parādes viena puse. Tāpat dažam varbūt gribējās redzēt „dzīvu" Oksānu Kosenkinu, kas reiz izlēca pa Padomju sūtniecības logu un pērn sarakstīja grāmatu Lēciens brīvībā, vai populāro zemnieku vadoni Mikolaičiku vai no Ungārijas izbēgušo ministru prezidentu Naģu. Ņujorkā notiek tik daudz dažādu centienu un virzienu, gājienu, un pati pilsēta ir viena vienīga parāde, ka to nekāds ārējs spožums vairs nevar pārsteigt. Varbūt gan tos mazliet pārsteidza daži teikumi gubernātora Tomāsa Djuija īsajā, spraigajā runā. Ir zināms, ka komūnisma verdzībā pasaulē šodien smok 800 miljoni cilvēku, ir dzirdēts, ka koncentrācijas nometnēs līdz nāvei nomoca ap 15 miljonu nelaimīgo. Bet varbūt daži ieklausījās uzmanīgāk, kad gubernātors teica šādus vārdus: „Amerikāņu tauta nesaprot, kas ir komūnisma verdzība, jo tā ir brīva. Tā savu brīvību neapzinās — tāpat kā cilvēks, kas nekad nav bijis slims, neapzinās to, ka viņš ir vesels. Mūsu priekšā ir uzdevums apturēt komūnisma augšanu un to aizstāt ar īstas brīvības ideāliem visā pasaulē."

Amerikāņi izvadīja Brīvības zvanu ar gavilēm. Kā to saņems Eiropa? Un ko viņa skaņā mēle tur iezvanīs — vai karu, pēdējo karu par mieru?

Ņujorkā, oktobrī.

R. L.

Ingrida Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(16. turpinājums)

Pa šo laiku atgriezušies izlūki un ziņo, ka no mums pa kreisi apmetusies kāda vācu vienība, sastāvoša no atvaļinājumā notvertiem vecīšiem — policistiem, lidotājiem, jūrniekiem, OT onkulīšiem un līdzīgiem vīriem. Otrā pusē mums tukšums, tā tad caurums frontē... Bez tam izlūki atnesuši divas pudeles šņabja — atļauju katram zēnam ieraut pa malkam, bet pārējo nolieku vēlākam laikam. Šis malks visus drusku atdzīvina, un mani puiši kļūst mundrāki. Kļūst arī aizvien gaišāks un kustēties sāk arī krievu tanks. Motors pielec un tiek sagatavots darbam, arī tornis ar lielgabaliem draudīgi pagriežas uz vienu un otru pusi. Esam ierāvušies savā aizsegā un sastinguši vērojam katru tanka kustību, kaut arī zinām, ka nekur izmukt no tā nespējam. Tanks sakustas, no caurulēm izšaujas liesmu kūlis, tad, tas pagriež mums muguru un virzās uz tiltu pusi. Izrādās, ka izšautās liesmas aizdedzinājušas kādu vagonu, un tanī bijusi municija — no sākuma atskan tikai daži sprādzieni, bet tad iet vaļā aizvien trakāki. Zem tieši mums pretī stāvošiem vagoniem pamanām krievu kājas, kas mūk prom no apdraudētās vietas. Zēni sāk snaiperēt, bet es mēģinu apmēram noteikt attālumu un lādēju pāri vagoniem savas žvāpuļas. Visapkārt vārās kā raganu katlā — no sienām atdalās veseli apmetuma laukumi un mūra daļas, pāri galvām mums lido dzelzs gabali un lūžņas visādos veidos un lielumos. Guļam, pierāvušies pie sienas, bet cauri dūmiem un putekļiem redzam, ka vācieši pa kreisi no mums atstāj pozicijas un slapstās prom. Pēkšņi pamanu, ka mūris mums blakus savādi sagrīļojas un, uzkliedzis puišiem, metos ārā no telpas. Pārējie drāžas man līdz, un tikko izklūpam pagalmā, mūra siena sabrūk pār mūsu bijušo slēptuvi. Noskurināmies un mēģinam atrast jaunu patvērumu, bet sprādzieni pamazām sāk mitēties un mēs uzmanīgi velkamies atpakaļ stacijā. Uguns ir ilgusi vairāk nekā stundu, taču mēs esam izkļuvuši puslīdz sveikā — tikai viens puisis aiziet uz pārsienamo punktu, bet es palaižu atkal apkārt pudeli, un katrs ierauj pa malkam. Viens no maniem zēniem uzrāpjas uz sijas un izpēta apkārtni — šķiet, ka pagaidām mums nekas nedraud, iekārtojamies pozicijās un gaidām, ko nesīs diena.

Esmu ierāvies mūra ēnas pusē, kur ir vēl vēss, bet saule sāk sildīt aizvien stingrāk, un kad tā sasniegusi manas kājas un sāk karsēt zābakus, sāpes kļūst aizvien dzēlīgākas. Liekas, ka sāpe grūžas cauri visam augumam un atbalsojas galvā. Novelku zābaku un apskatu savu potīti — tā ir uzpampusi un sārta, un kad uzmocu zābaku atpakaļ kājā, nevaru to vairs aiztaisīt. Galīgi noskaities atgriežos pie savas šautenes, un, uzzinājis no novērotāja, ka gaisa tilta viņā galā manāma kustība, mēģinu šo apvidu notriept ar savām granātām. Man pievienojas aizmugurē novietots mīnmetējs, un tā mēs labu laiku kaitinām krievus, līdz tie sāk taustīt mīnmetēju ligzdu ar savu artileriju. Aizvien biežāk šurp lido žvāpuļi, un kaut mīnmetējs vairs nešauj, krievi ir iekarsuši un nerimstas. Pieceļos un gribu mainīt savu poziciju, kad pēkšņi gaisā nokauc nejauks žvīk, un es sajūtu, ka man sejā iecērt kā ar karstu pātagu. Kad attopos, sēžu zemē, un man pāri sejai līst asinis. Pirmā mirklī patiesi sabīstos — vai būtu zaudējis aci? Bet tūlīt manu, ka spēju tomēr atšķirt ar to neskaidrus priekšmetus, tikai galvā žvankst un asinis plūst nemitīgi. Brīdi nocīnījies, sameklēju sev vietnieku un kliboju uz pārsienāmo punktu — ar sevi pašreiz neko nespēju iesākt. Ieklibojis bunkurā noņemu bruņu podu — tur tieši ap pieres vietu pamatīgs iedobums — šķemba. Tā, tad bruņu pods mani šai reizē izglābis.

Kamēr gaidu savu kārtu, ienes kādu vācieti, kam šķemba norāvusi sejai visu fasādi, un pirmo reizi manos zaldāta gados jūtu, ka kļūst nelabi — laikam no iedomām par to, kas man gājis secen.

Pārsējis vācieti, ārsts apskata mani, un man par lielu apmierinājumu par seju neko lielu neuztraucas. Toties kāja viņam šķiet daudz nelāgāka, un viņš liek man steidzīgi doties uz galveno pārsienāmo punktu — atpakaļ es vairs netieku.

Aizmocījies līdz Tērvetes viesnīcai, kur blakus ir punkts, saņemu savu tetanusa šļirci un mani aizved uz tuvējām mājām, kur salikti vieglāk ievainotie. Tur pavadu vairākas dienas, līdz varu atkal paklibot un nokļūstu Tukumā, pēc tam Biržarājos. Bet tas ir jau cits stāsts."

Juris apklusa un ļāva zirgam lēni soļot pa akmeņaino Tukuma ielu. Ilgas garas minūtes Dagnija neteica ne vārda, un Deksnim bija gandrīz bailes uz viņu paskatīties — Dagnijai taču Jelgava un tās liktenis nozīmēja daudz vairāk nekā viņam ierastajās kara kalpa gaitās. Kas zina, varbūt nevajadzēja stāstīt visu tik patiesā kailumā? Juris saudzīgi pieskārās Dagnijas rokai. Viņš juta, kā tā sarāvās un tad Dagnija teica gluži klusu:

„Paldies. Tas ir labi, ka es dzirdēju šo stāstu. Es to neaizmirsīšu — nekad."

Klusēdami viņi nobrauca pa stāvo kalnu lejā līdz stacijai, un kad Juris sarindoja uz perona Dagnijas saiņus, no Ķemeru puses iznira garš vagonu sastāvs.

„Tas pats jau laikam būs," viņa ieminējās.

„Varbūt. Bet es labāk pajautāšu," un Juris aizgāja uzmeklēt kādu dzelzceļnieku.

Atgriezies viņš mēmi pamāja un steidzās sameklēt Dagnijai kur brīvu vietu. Atradis puslīdz ciešamu vagonu, Juris sanesa tur iekšā visas mantas un tad domīgs nostājās Dagnijas priekšā.

„Tā nu jūs aizbrauksit — un tik noskumusi. Manas vainas dēļ..."

„Nē," Dagnija papurināja galvu. „Ir labi. Patiesība vienmēr ir laba."

„Lai jums veicas Ventspilī," viņš saņēma Dagnijas roku. „Es labprāt jūs tur uzmeklētu, taču nezinu pats, kur vēl nokļūšu. Bet es tomēr ceru, ka mēs vēl tiksimies."

„Varbūt."

Vilciens sakustējās un Juris atlaida Dagnijas roku. Viņa pamāja, un Juris palika viens uz perona.

V.

Bajt jau krietni pāri pusnaktij, kad vilciens ietusnīja Ventspilī. Kā pielijis suns slapjumu, tas nopurināja no jumtiem, kāpšļiem un platformām pelēku ļaužu masu, izgrūda pa durvīm un logiem salīkušus stāvus, saiņus, paunas un koferus, palikdams kluss un tumšs mezglainu sliežu režģu mudžeklī.

Dagnija izmocīja no vagona savus abus prāvos maisēļus ar krustmātes labumiem, izvēla smago čemodānu, un, pasviedusi augstāk plecos mugursomu, bezcerīgi noraudzījās uz tumšo stacijas ēku, kas pacēlās labu gabalu aiz platā sliežu tīkla. Klupdami un krizdami viņai garām plūda ļaudis, katrs salīcis zem sava nesamā, un Dagnija bažīgi sāka pārdomāt, kā aizkūņoties ar visu savu bagātību līdz stacijai. Beidzot viņa nolēma stiept pa vienai paunai, nokraujot katru gabaliņu tālāk zemē un atgriežoties pēc atlikušajām, kad aiz muguras ierunājās it draudzīga balss:

„Vai jaunkundzei speķa un olas pa pulku? Varam drusku palīdzēt — mums tā nesamā mazāk."

Paraudzījusies pār plecu, Dagnija pamanīja tur divus smaidīgus karavīrus, un daudz negaidīdami, pakampuši katrs pa sainim, tie pāri sliedēm sāka laipot uz krēslaino stacijas ēku.

Stacijas smagās durvis, nemitīgi virinādamās, ļāva izšauties pa šauro spraugu blāvas gaismas svītrām, kas saplaka turpat dubļos un uz perona izkaisītajos papīra atkritumos. Ļaudis staigāja ārā un iekšā, un reizē ar durvju šūpošanos nakts tumsā izlauzās kņada, bļaustīšanās un gārdzīga dziedāšana.

(Turpinājums sekos)

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Arī amerikāņu vieglatlētikas sporta izdevums Truck and Field News zina vēstīt, ka latviešu atlēts Oto Grigalka, īsi pirms došanās uz Eiropas meistarsacīkstēm Briselē, grūdis lodi 16,05 m.

Jānis Dikmanis, Starptautiskās olimpiskās komitejas loceklis, kopš pag. g. jūlija dzīvo ASV pie saviem dēliem, basketbolistiem Haralda un Arvida (441 West 56th St., New York 19, N. Y.).

Žanis Šmits, mūsu izcilākais bokseris trimdā un Bavārijas bij. meistars pusvidējā svarā, kļuvis par ASV armijas karavīru. Arī Amerikā, kur Šmits pēdējā laikā Ņujorkas tuvumā strādāja būvdarbos kopā ar basketbolistiem Miemi, Budkēviču, N. Kalniņu un paukotāju Vidbergu, viņš bija sacenties 5 cīņās ar vietējiem bokseriem, gūdams uzvaras.

A. Raisters sezonas atklāšanas sacīkstēs Sietlā, Vašingtonas štatā, ieguvis 1. vietu paukošanā ar zobenu, pieveicot izšķirējā cīņā 5-4 savu nopietnāko konkurentu.

V. Legzdiņš, kā informē Latviešu Sports, jau augusta beigās Velsā angļu apgabala meistarsacīkstēs, kārtslēkšanā ar 3,18 m sasniedzis jaunu Anglijas latviešu rekordu, kas ir arī šīgada labākais rezultāts trimdā. V. Legzdiņš pazīstams arī kā bokseris.

Latviešu meistarsacīkstēs galda tenisā Adelaidē, Austrālijā, 8 dalībnieku konkurencē bez zaudējumiem uzvarēja Aleksandrs Osis, 2. bija Jānis Brakovskis. Nestartēja U. Kreišmanis, kas sekmīgi aizstāvēja Dienvidaustrālijas krāsas kontinenta meistarsacīkstēs septembrī Brisbanē. Austrālijas meistartitulu meiteņu grupā ieguva lietuviete A. Snarskite, bet zēnu sacensībās 15 g. v. igaunis J. Klesmans. Baltieši — Austrālijas galda tenisa sporta nākotne!

Latviešu šachisti G. Bērzzariņš un P. Purkalītis, saliekot kopā smagā darbā pelnīto naudu, nopirkuši māju Adelaidē, Austrālijā. Viņu jaunā adrese: 15, Castle Str., Adelaide, Australia. 1. novembrī Adelaidē sāksies Dienvidaustrālijas meistarsacīkstes šachā. Galvenie uzvaras kandidāti ir mūsu tautieši L. Endzelīns, K. Līdums, G. Bērzzariņš un P. Purkalītis. Pēdējais septembrī ieguva 3. vietu Norvudas šacha kluba 60 g. jubilejas turnīrā Adelaidē. Uzvarēja talantīgais austrālietis G. Berimans, bet 2. bija Dienvidaustrālijas 1949. g. meistars lietuvietis R. Arlauskas.

Minchenietis O. Bergmansons, kas vēl cītīgi trenējas pašā vēlā rudenī, pārbaudes sacīkstēs skrēja 3.000 m 10:03,0 min. Bergmansons pirms gadiem desmit Latvijā bija vairāk pazīstams kā 400 metrinieks, bet tagad „pārslēdzies" uz garajām distancēm. Viņam jau 35 gadi, un sporto tā sakot tīra prieka pēc.

Eversburgas galda tenisisti uzņemti par biedriem vācu Osnabrikas sporta biedrībā Rasensport, kas spēlē virslīgā. Pārbaudes sacīkstēs eversburģieši uzvarēja kluba komandu ar 7:5. Tāpat eversburģieši turpina nostiprināt draudzīgas attiecības ar vācu sporta biedrību VLF Osnabrück, kuras sportisti jau vairākkārt sacentušies Eversburgā, pēdējo reizi galda tenisā pieveicot mājeniekus ar 7-1. Šīs sacensības notika pirms eversburģiešu rīkotā tējas vakara vācu sportistiem, kas bija ieradušies ļoti kuplā skaitā un draudzīgās sarunās kavējās invalīdu vidū vairākas stundas.

Pasaules sporta laukumos

Vācijas meistars boksa smagajā svarā Heins ten Hofs Dortmundā 40.000 skatītāju klātienē ar pūlēm spēja panākt tikai neizšķirtu rezultātu pret savu izaicinātāju 24 g. veco dortmundieti Heinsu Neihausu. Pirms cīņas jauno Neihausu, kam vēl samērā maz profesionāla boksera pieredzes, lietpratēji uzskatīja par pārdrošnieku un noteiktu cīņas zaudētāju.

Pasaules meistarsacīkstēs svaru celšanā Parīzē arī šogad labākos panākumus guva ēģiptiešu spēka vīri. Izcilākais no viņiem bija spalvas svara pasaules meistars Fajacs, kas meistartitulu ieguva jau trešo reizi pēc kārtas. Pēc katra sekmīga celšanas mēģinājuma viņš piesauca sava karaļa Faruka vārdu. Aiz Ēģiptes labākos panākumus guva amerikāņu un Padomju savienības cēlāji, bet vispār sacensībās piedalījās 24 nāciju 87 atlēti. Krievu sportisti arī Parīzē izturējās ļoti noslēgti un dzīvoja padomju sūtniecībā.

Padomju savienības meistarsacīkstēs vieglatlētikā, kas notika septembrī Kijevā, izcilus panākumus guva arī igauņi un latvieši: Lips uzvarēja lodes grūšanā (16,30), diskā (48,94) un desmitcīņā (7319 p.), Valmans šķēpā (67,70) un Vetuozme 1500 m (3:54,0), un latvietis Ozoliņš, kas ir jau vīrs labi gados un pilnīgi pārkrievojies, kārtslēkšanā (4,20). Pārējos meistartitulus ieguva: 100 m un 200 m Sucharevs 10,5 resp. 21,7, 400 m Komarovs 49,4, 800 m Tjevguns 1:51,7, 5.000 m Kamzancevs 14:35,0, 10.000 m Semjonovs 30:07,0, 110 m barj. Bulančiks 14,9, 200 m barj. Lunjevs 24,5, 3.000 m šķēršļu skrēj. Kamzancevs 9:13,8, augstlēkš. Sidorko 1,90, tāllēkš. Matatovs 7,11, trīssoļlēkš. Sambromborts 15,30, veseri Kanaki 55,37; sievietēm: 100 m Sečenova 12,2, 200 m Malčina 20,7, 400 m Petrova 56,7, 800 m Bogatirjeva 2:14,6, 80 m barj., tāllēkš. un augstlēkš. Čudina 11,4, resp. 5,79, resp. 1,68, lodē Andrējeva 14,43, šķēpā Smirnickaja 50,98, diskā Dumbadze 51,02, pieccīņā Čudina 4783 p.

Pasaules meistars boksa smagajā svarā Ezarts Čārlzs, ko par tādu atzīst tikai amerikāņi, paredzams tuvākajā nākotnē sacentīsies meistartitula cīņā ar balto amerikāni Zēvoldu. Pēdējais, uzvarēdams angli Vūdkoku, pašreiz ir pasaules meistars „angļu versijā".

Pirmais starts pēc 4 gadiem

Kādreizējais VEF vieglatlēts Vitolds Ritums redakcijai raksta:

Jūlijā mūs vēl pāri palikušos DP no kazarmām Firtas centrā pārcēla uz Ešenavas ciemu pilsētas nomalē. Tā kā mūsu barakas atrodas meža stūrī un pāris simts metru no sporta laukuma, tad šeit radās ideāli apstākļi treniņiem. Drīzi iestājos vietējā vācu sp. b-bā 1860 Fürth un uzsāku treniņus. 30. sept. un 1. oktobrī notika Firtas—Nirnbergas sacīkstes vieglatlētikā, kur biju iedalīts Firtas vienībā un palīdzēju tai izcīnīt pirmo vietu. 1500 m skrējienā ar laiku 4:30,4 ieguvu 2. v. un 5000 m, skrienot vispār pirmo reizi, ar laiku 17:33,4 ieguvu 3. v. Ar panākumiem esmu apmierināts, jo startēju pēc četru gadu pārtraukuma un īsa treniņa.

Arī Z. Ringenberga...

Sporta vēstule no dienvidu puslodes

Ringenberga basketbolistu tērpā Jaunzēlandē.

„Tās laikam būs visstarptautiskākās sacīkstes manā mūžā," teica mūsu piecčīņu rekordiste Z. Ringenberga pēc tam, kad saņēma ielūgumu piedalīties lielā internacionālā vieglatlētikas sarīkojumā decembrī Jaunzēlandes pilsētā Kraistčērčā. Šīs būs vienas no 1950. g. visplašākajām vieglatlētikas sacīkstēm dienvidu puslodē. Startēs Jaunzēlandes, Austrālijas, ASV, Francijas, Zviedrijas, Somijas, Beļģijas, Holandes un Čechoslovakijas atlēti, to vidū slavenie skrējēji Heino (Som.) un Zatopeks (Čech.).

Līdzīgi jaunzēlandiešiem, arī austrālieši saviem vieglatlētiem meklē starptautiskus viesus, lai cienīgi sagatavotos 1952. g. olimpiskajām spēlēm Helsinkos. Austrālijas valdība ar mieru asignēt ap 2500 mārciņas trīs izcilu Eiropas atlētu braucienam uz pasaules piekto kontinentu, lai šie eiropieši 1951. g. no 3.—5. martam startētu Austrālijas vieglatlētikas meistarsacīkstēs Tasmānijā uc. sarīkojumos. Domā, ka viesi būs zviedru vieglatlēti.

Balaratā, oktobrī.

Arn. Šmits

Panākumi sportā palīdz iegūt stipendiju 4 gadu studijām

Jūnijā ASV ieradās mūsu jaunās paaudzes basketbolists H. Baikštis, kas Vācijā sekmīgi spēlēja Virсburgas YMCAs, latviešu jaunatnes izlases, Viestura un beidzot Vācijas 1950. g. meistara FC Degerloch vienībās. Viņa galvojuma devējs, kas pats ir sporta cilvēks, uzzinājis par Baikšta basketbola māku, tūliņ ieveda viņu sportistu aprindās. Pēc pāris treniņiem, redzot latviešu puiša izcilās spējas, Baikšti iedalīja Washington Caps basketbola vienībā. Jau pirmajā spēlē jaunais sportists cīnījās ļoti sekmīgi, ko apliecina arī laikraksts Washington Post: „Viņš met vienlīdz labi ar abām rokām kā profesionālis, ir ātrs tuvcīņā un darbojas, kā zinādams, kas jādara."

Pēc šīs spēles un laikraksta atzinīgās atsauksmes B. saņēma vairāku universitāšu treneru piedāvājumus spēlēt to vienībās. Viņš izšķīrās par Merilendas universitāti, kuras sporta daļa Baikštim piešķīrusi pilnu stipendiju līdz studiju beigšanai resp. 1954. g. Jāpiebilst, ka Merilendas universitātē ar 11.000 studentiem un vairāk nekā simts celtnēm ir viena no plašākajām ASV.

„Ļoti priecājos, ka basketbolu sāku spēlēt Vācijā un ka laukumā lietie sviedri un nepatikšanas, kas sporta dēļ šad tad radās, tagad dod bagātīgus augļus. Nezinu, kā gan citādi būtu varējis turpināt izglītību, jo nav viegli nopelnīt tik daudz, cik vajadzīgs studijām," saka laimīgais stipendiāts. Un viņam līdzi priecājas visi latviešu sporta draugi.

A. L.

Iznākusi

P. MANTNIEKA APGĀDA

Gada grāmata 1951. g.

Artura Bērziņa redakcijā.

Iznāk kopš 1947. g. (agrākos gados ar Latviešu apgādu Gada grāmatas nosaukumu).

Piedalās ar rakstiem: Dr. Āboliņš, Pēteris Aigars, Ed. Andersons, P. Baldonis, J. Bite, prof. J. Bokalders, Fr. Cielēns, K. Dziļleja, A. Dziļums, Andr. Eglītis, sūtnis J. Feldmanis, Jānis Grīns, prof. Fr. Gulbis, Jānis Jaunsudrabiņš, A. Jērums, J. Kalējs, A. Kalniņš, J. Kārkliņš, A. Ķidens, prof. K. Kundziņš, Dr. P. Oliņš, prof. E. Pētersons, A. Ritums, V. Strēlerte, A. Šmits, prof. A. Švābe, sūtnis K. Zariņš, M. Zeberiņš.

Saturā: Kalendārijs, dažādas ziņas, mēri un svari. Vēsturisku notikumu chronika. Latvijas diplomātisko un konsulāro pārstāvību, latviešu organizāciju un personu adreses un informācija. Raksti par latviešu dzīvi visos kontinentos. Vēsturisks pārskats par latviešu ieceļošanu Amerikā, sākot ar hercoga Jēkaba un Zviedru laikiem. Apcerējumi par latviešu kultūras dzīvi, zinātni, mākslu, rakstniecību, teātri, izglītību, jaunatnes audzināšanu, tautas veselību. Plaša literārā daļa.

Grāmata aptver 10 iespiedloksnes (apm. 160 l. p.). Maksā DM 2,50.

Līdzstrādnieku un firmas vārds, kā arī 30 gadu piedzīvojumi apgāda darbā garantē Jums izdevuma vērtību.

Iespiešanā Pētera Aigara jaunais romāns

Lietuvēna dzīres

kurā saistoši tēloti notikumi Latvijā 1940.—41. g.

Sagatavošanā oriģināldarbi:

Aīdas Niedras jaunais romāns KATRĪNE ĀBELE.
Artura Bērziņa monografija par JĀNI JAUNSUDRABIŅU.
Kārļa Skalbes PASAKAS jaunā sakārtojumā.
LATVIJAS SKATU ALBUMS, kura iznākšana aizkavējusies, vācot jaunus uzņēmumus, kādi vēl nav parādījušies līdzšinējos izdevumos.
Tulkošanā vairāki izcili angļu un amerikāņu rakstnieku jaundarbi.

Visi mani izdevumi iznāks vienkāršā gaumīgā iekārtojumā, iespiesti uz laba papīra, glītā ietērpā — brošēti un iesieti audeklā. Romāni — franču grāmatu formātos.

Iznākuši un dabūjami visur

Jāņa Jaunsudrabiņa

ZAĻĀ GRĀMATA

Grāmata ar savu vienkāršo, gaumīgo iekārtojumu, iespiesta uz laba, sevišķi pasūtināta papīra, glītā ietērpā, ir patīkams pārsteigums ikvienam labas grāmatas mīļotājam.

Cena: (broš. un ies.) DM 8,50, 10,50; Z. kr. 9,—, 11,50; D. kr. 10,50, 14,—; Sd. 14/—, 18/—; Austr. Sd. 18/—, 22/6; ASV $ 2,—, 2,75; Kan. $ 2,25, 3,—; B. fr. 95,—, 115,—.

LATVIJAS KARTE

mērogā 1:450.000, form. 85×115 cm, ar apm. 5000 vietu nosaukumiem, 5 krāsās vēl dabūjama nelielā skaitā apgādā un pie pārstāvjiem.

Cena: DM 8,—, Sd. 12/—, Austr. Sd. 16/—, ASV $ 1,50, K. $ 1,75, Z. kr. 7,50.

E. Tomāsa **LATVIJA** GRĀMATA PAR DZIMTENI

satur ziņas par Latvijas ģeogr. stāvokli, zemi, dabu, tautu. Grāmata bagāti ilustrēta. Tekstā kartogrammas un diagrammas.

Cena: DM 4,—, Sd. 8/—, A. Sd. 10/—, $ 1,20, Z. kr. 4,50.

P. MANTNIEKA KARTOGRAFIJAS INSTITŪTS un APGĀDS

44, rue van Eyck, Bruxelles I, Belgique. Ch. post 754. 25.

(728)

Gribēju laimi vēl sirdī sev gūt,
Sāpes par zudušo apklusināt —
Satumsa nakts...

Pēkšņā nāvē mirusi

Alma Palsans

dzim. 1921. g. 25. jūl. Latvijā, mir. 1950. g. 9. sept. Anglijā. Apbedīta 1950. g. 15. 9. Rochdales galv. kapos.

Saldu dusu svešas zemes smiltājā!

Sērās zudušo tautieti piemin
radi, draugi un pazīstami
Rochdalē, Anglijā.

Uzmanību, Vācijas latvieši!

Kas no Jums pazīst personu, kas reizēm saucas Mārīte, reizēm Herta Jēkabsone, dzim. Graudiņa, kā arī Valdi Kānbergu, ko viņa uzdod par savu brāli. Ļoti vēlama būtu pazīšanās jau no Latvijas laikiem. Ziņas, par kurām pratīšu būt pateicīgs, lūdzu sūtīt: K. Aldermanim, Morton Lane Hostel, Beverley, E. Yorks., England. (736)

JA ARĪ TU ESI VIENTUĻA

un spēji mīlēt sirdī patiesu draugu, tad raksti nopietna rakstura tautietim, klusas dabas, nesmēķētājam. Vari būt līdz 40 g. v., nesmēķētāja, arī atraitne. Esmu 35 g. v., blonds, 185 cm garš, R. katolis. Rakstīt: Ziemeļniekam, EVW Hostel Bearly, Stratford-on-Avon, Warwickshire, England. (737)

ČETRI NEATZĪTI TALANTI MĪLESTĪBĀ aicina atsaukties latvju meičas nopietnā iepazīšanās nolūkā. Lūdzam īsu biografiju un fotografiju, ko pēc vēlēšanās sūtīsim atpakaļ. Rakstīt šī laikr. kant. ar of. Nr. 738, Imantam, 23 g. v., Viesturam, 24 g. v. un Tālivaldam, 26 g. v. (738)

Lūdzu atsaukties

R. ZELLI,

Vācijā. Rakstīt uz adresi: Konrāts Helms, 10, Union Rd., Leamington, Spa, Warwickshire, England. (698)

Tautieši, kam ir ziņas par

stud. chem. ERICHU ŠMITU,
žēlsirdīgo māsu IRĒNI BĒRZIŅU
un skolotāju PĒTERI ZVIRGZDIŅU,

lūgti rakstīt J. Eglītim, C. I. C. Rushworth, Vic., Australia. (740)

Laikā iegādājieties un laikā nosūtiet

Labas kvalitātes darbs (arī ziemas skati). VĀRDA un DZIMŠANAS DIENU APSVEIKUMU KARTES (krāšņu ziedu foto studijas).

Visām augšminētām kartēm Anglijā cena —/6 gab. plus —/3 katram pasūtinājumam pasta izdev.

IESVĒTĪBU KARTES (pārlocītas, ar zīda lenti) 1/— gab.

Vēl dabūjami visi Lesteras un Londonas dziesmu svētku kopskati pastkartes formātā —/10 gab.

Apsveikumu kartes pieprasiet arī pie maniem pārstāvjiem:

Anglijā — D. V. F. grāmatnīcā, 44, Hans Place, London S. W. 1, un lielāko nometņu grāmatu galdos.
ASV — Mr. Ed. Dobelis, 503, 2-nd Str. N. W. Waverley, Iowa.
Kanadā — Mr. Valters Ziediņš, 92, Morse Str., Toronto, Ont.
Austrālijā — Mr. V. Duks, Mc Illwraith Str., Everton Park, Brisbane/Q.

REINH. SĪMANIS,
35, Northfield Road, Cobham, Surrey, England. (743)

Tu pārstaigā savu tēvu zemi no tālās senatnes līdz Latvijas tagadējām melnajām dienām, lasīdams

R. Miķelsona

LATVIJAS VĒSTURI

kas iznākusi piektajā izdevumā.

Šī grāmata vērtīga ne vien kā mācības līdzeklis trimdas skolēniem un skolotājiem, bet arī ikvienam latvietim, kas mīlē un cienī savas tautas slaveno pagātni.

Grāmatas cena DM 3,50.

Pasūtini to apgādam LATVIJA, (14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne, Germany. US Zone, vai arī pie sava grāmatu tirgotāja.

Izsūtām grāmatu komisijā tirgotājiem un pēc pieprasījuma katram pircējam, norādot samaksas veidu.

Pasūtinājumus lūdzam adresēt tieši apgādam.

LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schw. Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany.

Laipni lūdzu atsaukties

PAULĪNI BOŠU, dz. PRAUDI,

bij. Latvijas Nac. Atvaļināto Karavīru b-bas priekšnieka Fridricha Boša kundzi, vai personas, kas varētu sniegt ziņas par viņu. — Fru Skaidrīte Wallerstedt, dzim. Skurstenis, Fagelbacks gatan 31/I, Malmö, Sverige (Sweden). (746)

Vai Jums nevajaga izlabot, iztīrīt un noregulēt

PULKSTENI?

Mani pakalpojumi Jums var labi noderēt, jo darbus veicu ātri, labi, lēti.

Lūdzu, sūtiet pulksteņus pa pastu reģistrētos sūtījumos, iesaiņojot tos vatē, skārda kastītē un adresējot pulkst. meist. A. Jurģim, 44, Clifton Gardens, London N W 11, England.

Jūs pakalposit arī man, jo esmu zaudējis fiziska darba spējas. (745)

Lūdzu atsaukties

ARTURU MAUSLI,

vai personu, kas varētu par viņu sniegt ziņas, pēdējā adrese: C. G. 3393, P. O. Box 200, Atwood, California, U. S. A. Rakstīt: A. Dumpis, 11, Hill Crest Ave., Heaton Mersea Stockport, England. (733)

Meklēju AUSMU PĒRKONI un AINI LŪSI.

Gribu palīdzēt izceļot uz ASV. — Valija Gorsvans, 2461 — A. W. Brown St., Milwaukee, Wisconsin, U. S. A. (739)

Latvijas Mežu Darbinieku Kopas Vācijas Rietumu Zonās

uzdevumā paziņoju, ka biedrus, kas līdz š. g. 1. novembrim nepiesūtīs atbildes uz š. g. augusta beigās piesūtīto rakstisko aptauju, no kopas biedru saraksta svītros.

Lūgti arī reģistrēties Vācijā dzīvojošie mežu un kokrūpniecības darbinieki, kas to vēl nav izdarījuši.

Mana tagadējā pastāvīgā adrese: (14a) Esslingen/N., Stuttgarter Str. 24-III, Nikolajs Graudums, LMDK Vācijas Rietumu Zonās sekretārs. (742)

Latviskiem daiļdarbiem

Ābecīte (5,—), Krāja (1,—), Jostas (1,20) ar 350 zīm.

Sagšu (jebkura novada), vainagu, kreklu raksti, kā arī etnografisku rotu, paklāju, spilvenu meti — pēc pieprasījuma. Vēl dabūjami daži dzintara laimneši.

ED. PAEGLE,
(17a) Pforzheim, Buckenberg-Kaserne. (741)

Kas tekoši varētu piegādāt

PRESĒTUS NĒĢUS

Brēmenes uzņēmumam? Bremen, Fahrerstr. 240a, Kordes. (734)

NEUŠTATIEŠI!

Iepērcieties jaunāko uc. literatūru pie mana pārstāvja Jūsu nometnē

Ērika Miesnieka,
5. ziemeļu blokā 53.

Andr. OZOLIŅA apgāds un grāmatnīca, 24b, Eutin/Holst., DP Camp. (681)

SVEIKS, ERIKA!

Atraksti steidzīgi uz Dalbo adresi, — izceļošanas jautājums. Draugs Zviedrijā. (744)

Iznācis

Sienas kalendārs

1951. gadam

Divkrāsainā iespiedumā, uz laba krīta papīra, ar A. Grapmaņa Latvijas skatiem.

Cenas: Vācijā DM 1,25; Zviedrijā Kr. 1,45; Anglijā £ 2/6; Austrālijā —/3/—; ASV un Kanadā $ —,40.

Dabūjams visās lielākās latviešu grāmatnīcās un apgādā

O. DĪĶA grāmatnīcā,
(24a) Lübeck, Meesen Kaserne, Bl. 7.

(707)

Izlietojiet iespējas

pasūtināt sev un saviem tuviniekiem laikrakstu

LATVIJA PA GAISA PASTU

uz sekojošām zemēm:

uz Amerikas Savienotām Valstīm un Kanadu — DM 8,50 mēnesī, saņemot avīzi 4—5 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā; uz Austrāliju un Jaunzelandi — DM 11,— mēnesī, saņemot avīzi 7 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā.

LATVIJAS ātrais abonements pa gaisa pastu darīs prieku saņēmējiem un palīdzēs vienot izkaisītos latviešus trimdā.

Gaisa pasta abonements pasūtināms pie visiem mūsu pārstāvjiem Vācijā un tieši apgādā.

LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schw. Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany.

Lūdzu atsaukties, ja kāds ko zinātu par

AUSTRU SKUDRU,

dzim. Upenieci, 1926. g. 3. aprīlī. Pēdējās ziņas 1945. g. 7. janv. no Brombergas-Kaltvaseras, Lager 7, Bar. 4. Rakstīt uz adresi: Konrāts Helms, 10, Union Rd., Leamington, Spa., Warwickshire, England. (697)

LATVIJA

Nr. 81 (425) 1950. g. 21. oktobrī

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

ABONEMENTS VĀCIJĀ,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4,80 mēn., uz ASV pa gaisa pastu DM 8,50 mēn.; atsevišķa numura cena DM 0,50.

SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ

maksā DM 0,90 par vienslej nonpareilie iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. DM 5,—; vienreiz 5 iespiedumr. slud. DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany (tālr. Schw. Gmünd 2159)

LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 82 (426) Oct. 25, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly. Circulation 11,000. Sponsor-International Refugee Organization.

200 miljonu dolaru 9 franču divīziju apbruņošanai

Visa Ziemeļindoķīna trauksmes stāvoklī

DONGDANGA KRITUSI — APDRAUDĒTA ARĪ LANGSONA, PĒDĒJAIS ATBALSTPUNKTS UZ ĶĪNAS ROBEŽAS

Parīze (ag). — Sav. valstīs notiekošajām amerikāņu-franču sarunām par Francijas bruņošanās programmu un amerikāņu palīdzības pastiprināšanu notikumi Indoķīnā devuši jaunu impulsu. Uz Vašingtonu devās arī franču finanču ministrs Pečs ar aizsardzības ministru Moku, kur tiem bija apspriedes ar Amerikas ārlietu ministru Ečesonu un finanču ministru Snaideru. Sav. valstis principā piekritušas Francijas bruņošanās programmai un apsolījušas savu financiālo atbalstu. Sarunās Snaiders nācis ar priekšlikumu ierobežot Francijas dzīvokļu būves programmu un citus sociāliem mērķiem paredzētos izdevumus. Ečesons savukārt uzaicinājis franču valdību dot lielāku patstāvību Indoķīnas valstīm — Vietnamai, Laosai un Kambodžai.

Pēc apspriedēm izdots kopīgs amerikāņu-franču komunikē, kurā deklarēts, ka Francija pagaidām saņems bruņošanās vajadzībām līdz nākošā gada beigām 200 milj. dolaru, kas dos iespēju pabeigt 5 franču divīziju pilnīgu apbruņošanu un 4 divīziju apbruņošanu no jauna. Sav. valstis uzskata Francijas bruņošanās programmu par ievērojamu faktoru Atlantijas pakta vispārējā aizsardzības programmā. Ieroču sūtījumiem uz Indoķīnu dos sevišķas priekšrocības.

Galīgo financiālā atbalsta summu noteiks Atlantijas pakta padome; pēc citām ziņām — tā var sniegties līdz 2,4 miljardiem dolaru. Amerikāņu-franču sarunu rezultāti Parīzē uzņemti ar lielu gandarījumu. Vienīgi valdībai tuvu stāvošais Le Monde liek izskanēt bažām, ka Francija nonāks pārāk lielā atkarībā.

Otrdien Parīzē pēc vasaras brīvdienām darbu atjaunoja Francijas nacionālsapulce. Nopietnais stāvoklis Indoķīnā atstājis ēnā iepriekšējā sesijā nenokārtoto vēlēšanu reformu un citus iekšējos darba kārtības jautājumus, degpunktā paceļot Indoķīnu, Francijas bruņošanās programmu un Rietumvācijas piesaistīšanu Eiropas aizsardzībā. Karstas debates paredzamas Indoķīnas jautājumā, jo pret šo karu protestē nevien komūnisti, bet arī sociālisti šaubās, vai tā ir pareizā politika pret Indoķīnas tautām. Notikumus Indoķīnā līdz šim uzskatīja par franču iekšēju lietu. Apelēšana pie UN bija paredzēta tikai tādā gadījumā, ja robežu pāriet ķīniešu karaspēks, dodoties palīgā Hočiminam. Tas gan vēl nav noticis, taču visiem skaidrs, ka regulārā frontes karā izvērsušās cīņas nav uzskatāmas tikai par sacelšanos lielākas patstāvības iegūšanai, bet gan saistītas ar komūnisma uzbrukumu rietumu pozīcijām Āzijā.

Zem Indoķīnas komūnistu spiediena franču un vietnamiešu vienības joprojām atiet. Kritusi jau arī Dongdanga un komūnisti nonākuši Langsonas fortu apšaudes joslā. Arī šis pēdējais lielais franču atbalsta punkts uz Ķīnas robežas nopietni apdraudēts, un Langsonas civīliedzīvotāji evakuēti. Franču vienības vēl tur ap 150 km garu frontes līniju no Dongdangas līdz Monkajai, pie Tonkinas līča. Ar Dongdangas krišanu mēneša laikā zaudēti pieci nocietināti punkti. Vietnamiešu karaspēks, ko vērtē ap 50.000 vīru kļūst arvien aktīvāks. Ievērojami uzlabots tā apbruņojums un apgāde, un blakus vieglajiem un automātiskajiem ieročiem tā rīcībā ir arī laukartilerija.

Apdraudēto Indoķīnas aizsardzības spēku pastiprināšanai no Ziemeļafrikas un Madagaskaras nosūtīti franču karaspēka papildinājumi. To lielumu neizpauž, taču norādīts, ka šis ir tikai pirmais papildspēku kontingents. Franču karaspēka stiprumu Indoķīnā patlaban vērtē uz 150.000 vīriem, no kuriem 80.000 cīnās zemes vidienā un dienvidos. Kaut gan situācija ir ļoti nopietna, militārās autoritātes pārliecinātas, ka ar karaspēka pastiprināšanu un amerikāņu ieroču atbalstu komūnistu uzbrukumu izdosies atsist.

Tito izbeidz privilēģijas kompartijas biedriem

Belgrade (md). — Maršala Tito valdība šinīs dienās izdevusi bargu rīkojumu, kas Jugoslavijas komūnistu partijas biedriem laupījis daudzas no īpašām saimnieciskām privilēģijām, kādas tiem līdz šim bija. Rietumu novērotāji Belgradē to uzskata par vienu no nozīmīgākajiem Tito iekšpolitiskiem soļiem kopš konflikta ar Maskavu. Jaunais dekrēts nostāda lielāko daļu no partijas 500.000 biedriem gluži tādā pašā stāvoklī kā pārējos 15,5 milj. iedzīvotāju, vispirms kārtē atteicot tiem pārtikas apgādes iespējas pašreizējā krizes periodā.

Rīkojums stāsies spēkā divu nedēļu laikā un paredz smagus naudas un īsākus cietuma sodus noteikumu pārkāpējiem. Jugoslavu kompartijas organs Borba uzsver, ka lēmumam esot izcila politiska nozīme, jo tas novēršot visas neattaisnojamās privilēģijas apgādes laukā. Rīkojumā starp citu noteikts, ka neviens iedzīvotājs, neatkarīgi no sava amata un stāvokļa, nedrīkst iegūt vairāk pārtikas vai patēriņa preču nekā raktuvju, mežu un dzelzceļu strādnieki. Komūnisti, kas strādā „īpaši atbildīgu vai smagu darbu" un personas, *kas veic svarīgus zinātniskus uzdevumus*, saņem devas virs caurmēra, bet *tomēr mazākas nekā rūpniecības smagā darba strādnieki*. Ar pavisam nelieliem izņēmumiem likvidēti arī pazīstamie „*speciālie veikali*" partijas biedriem, visāda veida *atpūtas* nami un līdzīgi iekārtojumi, kas līdz šim kalpoja tikai noteiktām iedzīvotāju grupām uc. Komūnistu partijas birojiem aizliegts iegādāties jaunas mēbeles, gleznas, grīdsegas, aizkarus, tāpat likvidētas privilēģijas degvielu izsniegšanā partijas funkcionāriem.

Maskava atsakās...

(Turpinājums no 1. lpp.)

piedalīties arī padomju delegātu, tas vispirms atrunājis, ka viņam iepriekš jāsazinās ar Maskavu, bet pēc tam priekšlikumu noraidīja, jo neesot izpildīta padomju prasība komisijā pieaicināt arī Ziemeļkorejas un Dienvidkorejas pārstāvjus. Tad par septīto komisijas locekli uzņēma Dāniju.

Komūnistiskās Ķīnas ministru prezidents Čuenlajs piesūtīja UN kopsapulcei priekšlikumu svītrot no darba kārtības Formozas jautājumu. ASV ārlietu ministrs Ečesons iepriekš bija paskaidrojis, ka Formozas nākotnes jautājums jāatrisina miera ceļā. Ečesons arī atsauca TASS ziņojumu, it kā viņš vienojies ar britu ārlietu ministru Bevinu pārvērst Formozu par amerikāņu koloniju. Kā ziņo New York Herald Tribune speciālkorespondents, visas pazīmes liecinot, ka komūnistiskā Ķīna patlaban negatavojas uzbrukt Formozai. Iemesls tam varētu būt Ķīnas centieni iekļūt Apvienotajās nācijās.

Vācieši arī pret baraku būvi pārvietotām personām

Stutgarte (ld). — Amerikāņu militārās pārvaldes DP lietu kārtotājs Virtembergā-Bādenē Kempbels paskaidroja, ka no šī apgabala izceļojuši 64.000 DP un 3400 repatriējušies. 10 proc. no šī skaita dzīvojuši vācu saimniecībā. Tādēļ nedrīkstētu būt grūti novietot vācu dzīvokļos 8000 pārvietotās personas, kas nāk no atbrīvojamām kazarmām. Arī šī apgabala 1469 viesnīcas un restorāni varētu katrs uzņemt 5 ārzemniekus. Vācieši savukārt norāda, ka katru mēnesi Virtembergā ierodas ap 400 nelegālu robežas pārgājēju no austrumiem, kam jāierāda dzīvokļi. Viesnīcās novietot ārzemniekus būtu saimnieciski nepareizi, jo mazajos ciemos grūti atrast darbu.

Virtembergas iekšlietu ministrija piekritusi dzīvojamo baraku būvēm DP vajadzībām. Tādas ceļs Eslingenā, Geislingenā, Etlingenā, Nirtingenā, Ulmā, Heilbronā un Sindelfingenā. Barakas varēšot izmantot arī vēlāk, jo šo pilsētu tuvumā arī turpmāk vajadzēs nometināt strādniekus. Katrā 500 kv. m barakā varēs novietot ap 20 ģimeņu. Ģimenēm ar 4 personām paredzēta dzīvojamā telpa, guļamistaba un virtuve, bet lielākām ģimenēm vēl viena papildus istaba.

Gepingenas pilsētas dome protestējusi pret iekšlietu ministrijas pieteikto piecu baraku būvi 300 DP novietošanai Gepingenas tuvumā. Pilsētas robežās jau reiz bijusi liela ārzemnieku nometne; tādēļ gepingenieši zinot, ko tas nozīmē, un ar visiem līdzekļiem pretošoties jaunas nometnes iekārtošanai. Lai pārvietotās personas atstājot tur, kur tās patlaban ir, līdz tām varēs izbūvēt pastāvīgus dzīvokļus. Iekšlietu ministrija paskaidrojusi, ka, ievērojot daudzos iedzīvotāju protestus, ar lielām pūlēm vispār izdevies panākt amerikāņu iestāžu piekrišanu DP pagaidu novietošanai barakās un nevis dzīvokļos.

Heidenheimas pilsētas galva paziņojis iedzīvotājiem, ka pilsētai decembra sākumā būs jāuzņem ap 100 DP ģimeņu resp. 400 personu. To novietošanai paredzēts celt barakas pie policijas skolas. Pēc skolas izremontēšanas sekošot vēl citi DP. Heidenheimieši paziņojumu uzņēma ar lielāko nepatiku.

Par 20 ostfeniņiem brīvībā

BERLĪNĒ AIZKAVĒTI CILVĒKU NOLAUPĪŠANAS MĒĢINĀJUMI

Berlīnē (md). — Pagājušo sestdienu Berlīnē izdevies aizkavēt divas plānotas cilvēku nolaupīšanas. Kāds tautas policists mēģinājis aizturēt franču sektorā kādu Cīņas grupas pret necilvēcību locekli, bet ielas gājēji to aizkavēja, un policija aizturēja pašu uzbrucēju. Otrā gadījumā amerikāņu sektora pilsētas dzelzceļa stacijā vilcienā uz Potsdamu mēģināja ieraut kādu jaunieti, bet atkal publika nodeva policijai vainīgo.

Aizstāvot tiesā zemnieku, kas bija apsūdzēts par nodevu normas ļaunprātīgu neizpildīšanu, Austrumberlīnes advokāts Chudalla tik tālu iekarsa, ka prāvas laikā pielēca kājās un deklarēja: „Šai nejēdzīgajā prāvā man īstenībā nav vērts neko aizstāvēt!" Iekām vēl pārsteigtie tiesneši un tiesas kalpotāji paguva atjēgties, advokāts bija atstājis tiesas namu un ar pirmo tramvaju devies uz Rietumberlīni, tā ka tūlīt izgatavotā apcietināšanas pavēle dūšīgajam advokātam vairs nespēja kaitēt. Par 20 feniņiem viņš bija aizbraucis brīvībā.

Amerikā automobiļi kļūst dārgāki, bet vācu tautas auto lētāks

Detroita (md). — Pieaugušo materiālu cenu un algu dēļ daudzas amerikāņu auto firmas paaugstinājušas arī automobiļu cenas. Hudson cenas paaugstinātas par 98—122 dolariem, tāpat sadārdzinājušās Nash, Packard, Kaiser-Frazer un Willys Overland mašīnas. Vēl nav zināmas General Motors, Ford un Chrysler jauno modeļu cenas.

Tai pašā laikā ziņo, ka no 15. oktobra vācu tautas automobiļa standartmodeļa cena Vācijā samazināta no 4800 līdz 4400 markām, bet eksporta modelis palētinājies par 300 markām un tagad maksā DM 5550, kaut gan mašīnā iebūvēto materiālu cena pieaugusi par 160 markām. Reizē Volfsburgas fabrikas paaugstinājušas visas strādnieku algas par 10—15 feniņiem stundā. Tas bijis iespējams, racionālizējot ražošanu un pēdējā gadā gandrīz divkāršojot produkciju. No kopprodukcijas 30 proc. resp. ap 25 automobiļu dienā eksportē. Šveices, Zviedrijas un Luksemburgas auto importā vācu tautas automobilis ir pirmajā vietā. Pavisam šī gada septiņos mēnešos Vācija eksportējusi gandrīz 47.000 automobiļu. Pagājušā gadā eksportēti tikai nepilni 10 proc. no vācu auto produkcijas.

Veidojas Rietumvācijas virsnieku rezerve

OBLIGĀTAIS DIENESTS AUSTRUMU JOSLĀ

Bonna (ll). — Vācu parlamentā un presē dzīvas pārrunas izraisījusi policijas vienību organizēšana. Mācītāja Nīmelera apgalvojums, ka ar 1. oktobri sākusies Vācijas apbruņošana, pārrunāts slepenajā Rietumvācijas valdības sēdē, un atzīts, ka tas neatbilst patiesībai. Tā kā vairāki vācu laikraksti ziņojuši par īpašām anketām, kas piesūtītas bij. vācu armijas piederīgiem, sevišķi virsniekiem, tagad oficiāli paskaidrots, ka aptaujas un ievadītie priekšdarbi bijuši nepieciešami, lai radītu 500 vīru stipru „virsnieku rezervi". Virsnieki vajadzīgi, *lai sastādītu 30.000 vīru* lielu gatavības policiju, ko akceptējuši *sabiedrotie*. 400 vīru bez tam nepieciešami *īpašas policijas* sardzes izveidošanai pie Bonnas parlamenta un valdības ēkām.

Bonnā saņemta *informācija*, ka padomju joslas iekšlietu ministrija patlaban sagatavo *likumprojektu* par obligāto kara dienestu tautas policijas vienību tālākai izveidošanai. Obligātajam dienestam *pakļauti jaunekļi*, kas pārsnieguši 18 gadu *robežu*. *Ar obligāto* iesaukšanu varēs gada laikā apmācīt un sagatavot 100—120.000 vīru.

Maskava liek franču komūnistiem mainīt sabotāžas politiku

Parīze (md). — Pēc informācijas no kompetentām valdības aprindām, franču komūnisti saņēmuši Maskavas rīkojumu atmest savu līdzšinējo tiešās sabotāžas politiku pret Francijas bruņošanos, jo šī politika komūnistiem esot nodarījusi vairāk ļaunuma nekā labuma. Kremlis franču „biedri" ne vien nav spējuši aizkavēt amerikāņu ieroču sūtījumu izkraušanu Francijā, bet ar savu nemākulīgo rīcību arī sarībuši daudziem agrākiem simpatizētājiem un līdzskrējējiem. Turpmāk Francijas kompartija centīšoties uzlabot attieksmes starp komūnistu vadīto arodbiedrību federāciju un nekomūnistiskajām organizācijām. Aģitācijai pret apbruņošanos turpināsot franču iedzīvotājiem piemērotākā un slēptākā veidā, sadarbībā ar citiem kreisiem novirzieniem prasot augstākas algas strādniekiem un aģitējot, ka bruņošanās ir franču tautas naudas izšķērdēšana un amerikāņu militāristu triks miermīlīgās Pad. savienības sagraušanai.

Jau vairākas nedēļas Francijā tiešām nav konstatēti tieši sabotāžas mēģinājumi pret ieroču sūtījumiem vai bruņošanās rūpniecībā. Komūnistu prestižs franču tautā manāmi krities pēc radikālās stāvokļa pārmaiņas Korejā.

No Londonas ziņo, ka angļu slepenā dienesta speciālā nozare M. I. 5 jau vairākus mēnešus rūpīgi sekojusi komūnistu aktīvitātei nelegālu streiku organizēšanā, nosūtot savus aģentus organizācijās un uz visām sapulcēm, kur tie stenografējuši visas runas. Konstatēts, ka bieži vien atsevišķi komūnistu aģenti uzņēmumā vienkārši nolemj rīkot streiku un pa tālruni piezvana kaimiņu darbnīcu strādniekiem, ziņojot, ka viņu darbnīca jau izgājusi streikā. Ziņa ātri pārstaigā darbnīcas, un drīz iestājas vispārējs darbu pārtraukums, bez kā viss lielais vairums strādnieku zinātu, kāpēc un kā streiks izcēlies. Pēc tam steigšus sasauc sapulces, kurās noteicēju vārdu prot sev nodrošināt komūnisti, un tās parasti beidzas ar *to, ka vairākums nobalso par streika turpināšanu.*

Trūmens pārliecināts...

(Turpinājums no 1. lpp.)

No Maskavas prasāmos miera gribas *pierādījumus Trūmens formulēja* četros punktos: 1) Padomju *savienībai jāturas pie UN chartas pamatprincipiem*, 2) jāpievienojas pārējo UN valstu uzaicinājumam ziemeļkorejiešiem tūlīt nolikt ieročus, 3) jānoārda dzelzs priekškars un jārada brīvas informācijas un domu apmaiņas iespēja, 4) jāpiedalās kopīgajās pūlēs patiesas kolektīvās drošības sistēmas radīšanai, ar ko būtu panākama atombumbas aizliegšana un radikāla bruņošanās samazināšana un saskaņošana.

Sadarbības vietā ar pārējām valstīm Padomju savienība ar savu komūnistisko imperiālismu mēģinājusi pakļaut savai kontrolei citas tautas un radījusi jaunu, padomju parauga koloniālsistēmu, ar kuru Maskava tagad jau ekspluatē daudzas kādreiz brīvas valstis. Tālāk ASV prezidents apsūdzēja Maskavu nepārtrauktā obstrukcijas politikā Apvienotajās nācijās un apzīmēja komūnismu par „šī laika pasaules visreakcionārāko kustību". Kamēr Eiropā un Āzijā stacionētie lielie padomju un „koloniālsatelītu" bruņotie spēki uztur pastāvīgus draudus pasaules mieram, brīvā pasaule sevis nodrošināšanai nevar darīt neko citu, kā spēkam stādīt pretim spēku.

Prezidents Trūmens savā runā vēl uzsvēra, ka stāvokļa nomierināšana Tālajos austrumos nav tikai militāra problēma. Padomju savienība vēlas Āzijas tautas pakļaut savai jaunajai koloniālsistēmai. Savienotās valstis šīm tautām piedāvā savu draudzību un gatavas palīdzēt tiem, kas šo palīdzību pieņem.

Vēlētājas ar lūpu zīmuli demonstrē savu nostāju

Berlīne (ll). — Padomju joslas iekšlietu ministrs K. Šteinhofs, kuŗa pārraudzībā notika vēlēšanas, paziņojis, oficiālo vēlēšanu iznākumu: 99,7 proc. no visām nodotām balsīm atzītas par derīgām „jā" balsīm. Vispār vēlēšanās piedalījušies 12.331.905 balstiesīgo padomju joslas iedzīvotāju, vai 98,44 proc. Tā kā vēlēšanu kabīnēs, kur tādas bija, nebija atrodami zīmuļi, tad sievietes vairākos gadījumos vēlēšanu zīmītēs pārvilkušas krustu ar lūpu zīmuli.

Acu liecinieki stāsta, ka viltotās vēlēšanas notikušas lielā psīchiskā ietekmē un vēlētājiem nebija nekādu iespēju brīvi izšķirties. Vietējā un ārzemju prese viltotās vēlēšanas apzīmē par skaidru krāpšanas manevru. New York Times starp citu norāda, ka interesanti būšot vērot tālāko attīstību pēc vēlēšanām. „Šķiet, ka krievi šo plebiscītu nodomājuši izmantot kā atlēciena dēli nākamiem pasākumiem, varbūt pat par jaunu mēģinājumu izspiest sabiedrotos no Berlīnes. Korejas notikumi un rietumu sabiedroto stingrā apņemšanās gan padarījusi krievus apdomīgākus," nobeidz laikraksts.

DAŽOS VĀRDOS

No klostera padzītas 80 Agramas žēlsirdīgo māsu ordeņa mūķenes un norīkotas piespiedu darbos šoseju būvē, ziņo Die Stimme der Vertriebenen.

5 t cukgaļas un 10 t sviesta divos Breslavas komūnāluzņēmumos esot sabojājuši „rietumu reakcionāru slepenie aģenti", ziņo poļu kompartijas oficiozs Trybuna Ludu.

No izsūtamā zēna līdz prezidentam pasaules lielākajā apdrošināšanas sabiedrībā Prudentia uzstrādājās tikko 79 g. vecumā mirušais sērs Džozefs Berns, kas darbu sāka 15 g. vecs.

Paša karaļpāŗa apsveikumu jau otro gadu no vietas saņēma Anglijas vecākā iedzīvotāja Matilda Kopinse savā 108. dzimumdienā.

Ingridas Bergmanes vīrs, itaļu filmu direktors Roselīni iesūdzējis amerikāņu senātoru Džonsonu, kas Romā plašā amerikāņu un itaļu žurnālistu sabiedrībā esot viņu smagi apvainojis, tāpat kā jau piecas citas reizes ASV senātā.

Pārāk mazais cietumnieku skaits sagādājot administrātīvas rūpes Īrijas cietumu priekšniekiem, izteicās tieslietu ministrs, ar gandarījumu ziņodams, ka pag. gadā Īrijas cietumos ik dienu bijuši caurmērā tikai 469 vīrieši un 62 sievietes, pie tam vairumā ar īslaicīgiem sodiem.

Zem mēteļiem noslēpuši mašīnpistoles, pieci bandīti ar nozagtu smagu auto iebrauca Marseļas veselības pārvaldes pagalmā, sagaidīja tur ierodamies auto ar 15 milj. franku veselības pabalstu naudas, izvilka mašīnpistoles un, apdraudot ar tām ap 50 ierēdņu un apmeklētāju, nolaupīja auto ar visu naudu.

Zviedrijas kronas revaluēšanu pieprasa zviedru saimnieciskie lietpratēji, lai novērstu iespējamo inflāciju.

Austrālijas drošības ierēdņi sākuši izmeklēt ziņojumus, vai dažādie traucējumi raktuvēs un transportā nav komūnistu sabotāžas sekas, kas cenšas traucēt Austrālijas tērauda rūpniecību.

28 personas dabūja galu Londonas tuvumā, nogāžoties divmotorīgai britu transporta lidmašīnai. Izglābās tikai viens pasažieris.

Amnestēti 250 vācu kaŗa gūstekņi Jugoslavijā, kas par kaŗa noziegumiem bija notiesāti uz 15 gadiem cietumā. Viņi jau devušies atpakaļ uz Vāciju. Dānijas valdība apžēlojusi un atlaidusi 15 vāciešus, kas arī bija notiesāti par kaŗa noziegumiem.

Jugoslavija nav atsaukusi informāciju, ka tā būtu ar mieru atbrīvot uz 16 gadiem cietumā notiesāto katoļu archibīskapu Stepinaču, ja tas tūlīt atstātu Jugoslaviju. Vatikāns paskaidrojis, ka šādus noteikumus nevar atzīt. Kāda amerikāņu kvēkeru delegācija Stepinaču apmeklējusi cietumā, kur viņš nodarbojoties ar reliģisku grāmatu tulkošanu.

Papīra trūkums Anglijā spiež valdību atjaunot papīra racionēšanu laikrakstiem, kāda pastāvēja kaŗa laikā.

Angļu fašistu vadonis sērs Osvalds Mosleijs un kāds franču ģenerāļa Degola pārstāvis paredz piedalīties nacionālistiskās vācu „Virsnieku brālības" sanāksmē novembrī Bīlefeldā.

Skolnieku streiku sarīkoja 1200 Hamburgas skolas bērnu, protestējot pret mācību telpu izmantošanu iestāžu vajadzībām un nekārtīgu mācību norisi.

Augstāko dzīvojamo ēku Rietumvācijā ceļ Minchenē. Tai būs 9 stāvi un 100 dzīvokļu ar vismodernākajām technisķām ierīcēm. Nama īpašnieki būs paši īrnieki.

Bezdelīgas lidmašīnā uz Romu un Kairo dzīvnieku draugu uzdevumā nogādās no Minchenes un apkārtnes, *lai nokavējušies gājputni vēl laikā nokļūtu dienvidos.*

Vāciešiem labāk jāmeklē Nufaundlendā, izteicies Nufaundlendas ministru prezidents Smolvūds Hamburgā. Sevišķi tas sakāms par rūpniecības strādniekiem un zemniekiem. Par vāciešu masu ieceļošanu tomēr vēl esot pāragri runāt.

Par spiegošanu ASV labā Varšavā notiesāti 10 poļu, no tiem 7 piespriests nāves sods.

Vācijas ģenerālkonsulāti nodibināti jau astoņās ārvalstīs.

Amerikas pareizticīgo baznīca galīgi pārtraukusi visas saistības ar Maskavu un turpmāk darbosies pilnīgi neatkarīgi.

Agrārreformas likumu Itālijā pieņēmis itaļu senāts.

80.000 pāŗu slēpju un citu piederumu ASV paredz iepirkt sava okupācijas karaspēka vajadzībām Vācijā.

Četras lidmašīnas nogāzušās sešu valstu aviācijas manevros virs Anglijas. Abos gadījumos ik pa divi lidmašīnām sadūrušās gaisā.

Tito lūgs ASV palīdzību Jugoslavijai draudošā bada novēršanai un *to jau* pieteicis amerikāņu vēstniekam Belgradē.

Lokarno pakta 25 gadu atceri piedzīvoja tikai viens no astoņiem pakta parakstītājiem — 71 g. vecais bij. Veimāras *republikas* kanclers Luters, kas paktu parakstīja Vācijas vārdā, kopā ar Štrēzemanu. Pārējie pakta parakstītāji — Briāns, Vanderveide, Ostins Čemberlens, *Benešs, Musolīni, Skrcinskis* un Štrēzemans jau miruši.

Par vēlu atverot izplētni, galu dabūja kāds itaļu parašutists Romā 15.000 skatītāju klātienē, izlēcot no 3000 m augstuma.

Divas saules novēroja Anglijas iedzīvotāji pagājušo sestdienu virs Doveras šauruma. Viena saule atradās īstajā vietā, bet otra gluži citā debess pusē. Parādība ilga pusstundu.

Maršala plāna bananas pret neilona zeķēm grib mainīt Rietumvācija. Lai praktiskāk izlietotu Maršala plāna palīdzību, paredzēts daļu lieko banānu nodot Dānijai, apmaiņā pret Anglijā ražotām zeķēm.

76 m augstā Konstances baznīcas tornī uz rokām nostājās un publiku pārsteidza kāds artists-bezdarbnieks, kas bija noslēdzis derības ar kādu Štutgartes veikalnieku par 500 markām.

Stingrus ierobežojumus ārzemju tūristiem noteikusi Irānas valdība, domājams, pēc Maskavas spiediena.

Ģenerālis Eizenhauers atteicies no Ņujorkas gubernātora Djuija piedāvājuma — kandidēt 1952. g. prezidenta vēlēšanās no republikāņu partijas. Viņš gribot palikt joprojām par Kolumbijas universitātes prezidentu.

Masarika vietā Ļeņins

Prāga (fm). — Pēc Bratislavas laikraksta Lud ziņām, Čechoslovakijas republikas līdzdibinātāju Tomasa Masarika un Eduarda Beneša vārdi pazudīs no Popradas pilsētas ielu izkārtnēm. Masarika ielu šai Slovakijas pilsētā pārdēvēs par Ļeņina ielu, bet Beneša aleju par Duklas varoņu aleju, par godu krievu apmācītai čechu brigādei, kas Duklas pārejā izcīnīja kauju pret vāciešiem.

Atklātā vēstulē arodbiedrību laikrakstā Prace 28 g. vecais čechu strādnieks Rudolfs Bandera prasās, lai viņu iebāž cietumā, ja viņš turpmāk kavēšot darbu un traucēšot sociālistiskā darba morāli. Bandera par pārkāpumiem divas reizes atlaists no darba. Viņš tomēr pielūdzies partiju un uzņemts atpakaļ, kad šādā veidā nodeklarējies avīzē un aicinājis arī citus strādniekus „sekot viņa piemēram un nekavēt sociālisma celšanu Čechoslovakijā".